

**“Vi tar ikke på oss den røde skjorta, vi tar tilbake
det som er vårt”**

*Den italienske nyfascismens venstredreining representert gjennom
Pino Rautis ideologi (1969-1982)*

Lisa Vurro Flatby

Masteroppgave i historie
Institutt for arkeologi, konservering og historie
UNIVERSITETET I OSLO

Vår 2020

**“Vi tar ikke på oss den røde skjorta, vi tar tilbake
det som er vårt”**

*Den italienske nyfascismens venstredreining representert gjennom
Pino Rautis ideologi (1969-1982)*

© Lisa Vurro Flatby

2020

“Vi tar ikke på oss den røde skjorta, vi tar tilbake det som er vårt”

*Den italienske nyfascismens venstredreining representert gjennom Pino Rautis ideologi
(1969-1982)*

<http://www.duo.uio.no>

Sammendrag

Denne oppgaven handler om nyfascistisk ideologi i Italia på 1970-tallet. I 1970-årene så man en venstredreining i flere deler av det nyfascistiske miljøet på den måten at de begynte å fokusere mer på politiske saker som vanligvis hadde tilhørt den politiske venstresiden, som arbeiderpolitikk, feminisme og miljøpolitikk. En av representantene for denne venstredreiningen var Pino Rauti (1926-2012). Han hadde tidligere stått på motsatt side av den politiske aksen, men i løpet av 1970-tallet begynte han å endre sine synspunkter mot venstre. Pino Rautis ideologiske endring har blitt utforsket av flere akademikere, og oppgaven baserer seg på forskningen som har blitt gjort tidligere. Likevel vil man i denne oppgaven se en nylesning av de samme kildene og inkludering av nye kilder som kan gi nye perspektiver på hans venstredreining. I tillegg vil jeg undersøke nærmere hans syn på spesifikke politiske saker som miljøpolitikk, feminisme og økonomi, noe som ikke har blitt gjort i stor grad tidligere, da tidligere forskning hovedsakelig har basert seg på studier av hans overordnede ideologi og strategi. Dessuten, ingen studier har fokusert på årsakene til Rautis venstredreining, noe som kommer til å stå sentralt i denne oppgaven. Ettersom venstredreiningen var en tendens i det nyfascistiske miljøet i Italia og i andre europeiske land, ønsker jeg å se på de strukturelle årsakene til Pino Rautis vending mot venstre og Pino Rautis ideologi som et uttrykk for dette generelle fenomenet i dette tiåret.

Forord

Å skrive en slik oppgave er svært krevende, og det hadde ikke gått an å fullføre uten støtten jeg har fått fra venner, familie, medstudenter og professorer. Jeg vil for det første takke min veileder, Elisabetta Cassina Wolff, for tilbakemeldinger, korrektur og lån av bøker. Takk også til Det norske instituttet i Roma for forskningsstipend og forskningsopphold. En spesielt stor takk rettes til Manuela som har hjulpet meg med å finne nødvendig litteratur selv etter avsluttet opphold. Det må også rettes en stor takk til min onkel Franco som hjalp meg med å finne kilder når jeg ikke hadde mulighet, og til min bestefar, som ble med på arkivreise til Bologna.

Jeg må også gi en uendelig stor takk til mamma, pappa, Daniel, Jørgen, Natalie, Poul og Rune for å ha lest utkast og gitt tilbakemelding. Oppgaven hadde ikke blitt ferdigstilt uten deres hjelpsomhet. Til slutt, takk til Natalie, Poul, Mauricio og andre medstudenter for to hyggelige år på lesesalen.

Oslo, 25.05.2020.

Forkortelser

Politiske partier og organisasjoner

MSI = Movimento Sociale Italiano

CSON = Centro Studi Ordine Nuovo

MPON = Movimento Politico Ordine Nuovo

FdG = Fronte della Gioventù

FUAN = Fronte Universitario d'Azione Nazionale

PCI = Partito Comunista Italiano

PSI = Partito Socialista Italiano

PSDI = Partito Socialista Democratico Italiano

DC = Democrazia Cristiana

PLI = Partito Liberale Italiano

PNM = Partito Nazionale Monarchico

Aviser

Ordine Nuovo (1955-1965, 1970-1971)

Linea (1979-1981)

Candido (1968-1992)

Secolo d'Italia (1952)

Fagforeninger

CISNAL = Confederazione Italiana Sindacati Nazionali dei Lavoratori

CGIL = Confederazione Generale Italiana del Lavoro

CISL = Confederazione Italiana Sindacati Lavoratori

UIL = Unione Italiana del Lavoro

Innholdsfortegnelse

Sammendrag.....	IV
Forord	V
Forkortelser.....	VI
1. Innledning	1
1.1. Tema	1
1.2. Bakgrunn: Hvem var Pino Rauti?.....	2
1.3. Problemstilling	3
1.4. Oppgavens avgrensning.....	4
1.5. Begrepsavklaringer	6
1.6. Kilder, metode og teori.....	11
1.7. Sekundærlitteratur	20
1.8. Oppgavens struktur	21
2. Historisk bakgrunn: Organisasjoner og ideologiske strømninger	23
2.1. Movimento Sociale Italiano: Organisering og ideologi (1946-1969)	23
2.2. Julius Evola: Ideologi og innflytelse	28
2.3. Centro Studi Ordine Nuovo: Ideologi og praksis (1954-1969).....	30
3. Fra CSON til MSI: Starten på Rautis venstredreining? 1969-1973	33
3.1. Tilbakekomsten i MSI og gjenutgivelsen av <i>Ordine Nuovo</i>	42
3.1.1. Ideologi og organisering	43
3.1.2. Politisk strategi	45
3.1.3. Brudd og kontinuitet i utenrikspolitiske hensyn.....	49
3.2. Sammenligning med andre “venstreorienterte” nyfascistiske bevegelser.....	52
3.3. Årsakene til Pino Rautis venstredreining	56
4. Opprettelsen av Linea Futura: MSIs nye venstreside? 1974-1978.....	59
4.1. Linea Futuras plassering på høyre- og venstreaksen	60
4.1.1. Fascisme: hverken høyre eller venstre	60
4.1.2. Pino Rautis syn på sosioøkonomiske spørsmål.....	64
4.1.3. Pino Rautis syn på fascismens røtter	69
4.1.4. Kvinnesyn.....	71
4.2. Oppsummerende betraktninger	74
5. Linea Futura i praksis: Hobbitleirene, 1977-1980	76
5.1. Den første Hobbitleiren	82
5.2. Den andre Hobbitleiren	84
5.3. Den tredje Hobbitleiren og musikkdebatten.....	86
5.4. Årsakene til nyfascismens venstredreining: Hobbitleirene som case.....	88
6. Fra Linea Futura til Spazio Nuovo, 1979-1982.....	91
6.1. <i>Linea</i> som Spazio Nuovos avis.....	95
6.1.1. Pino Rautis ledere i <i>Linea</i>	95

6.1.2. Kvinnesyn.....	98
6.1.3. Økonomisk og sosial politikk	100
6.1.4. Utenrikspolitikk.....	103
6.1.5. Miljøpolitikk.....	105
6.1.6. Brudd med Julius Evola?.....	107
6.2. Sluttet på Spazio Nuovo	109
6.3. Årsaker: Høyrebølge = venstredreining?.....	110
Konklusjon.....	113
Litteraturliste	119
Primærkilder	124
Aviser	124
Bøker	126

1. Innledning

1.1. Tema

På 1970-tallet oppstod det flere grunnleggende ideologiske endringer i det nyfascistiske miljøet i Italia og andre steder i Europa. Blant annet begynte flere nyfascistiske organisasjoner og personer å omfavne ideer som tradisjonelt hadde tilhørt den politiske venstresiden, blant annet arbeiderpolitikk, feminisme og miljøspørsmål.¹ Denne venstredreiningen i det nyfascistiske miljøet er temaet for oppgaven, og studieobjektet jeg har valgt å fokusere på, er Pino Rauti (1926-2012). Grunnen til at jeg har valgt å fokusere på ham, er fordi han var blant de fremste representantene for denne venstredreiningen, hvor målet hans var å appellere til venstresidens velgere og fokusere på saker som miljø og arbeiderpolitikk.² Samtidig hadde han på 1950- og 1960-tallet stått på motsatt side av den politiske aksen, og tok fullstendig avstand fra venstresidens ideer og strategier.³ Målet med denne oppgaven er å forklare årsakene til endringen i hans ideologi og hvordan den utviklet seg i perioden 1969-1982. Ved å følge utviklingen og sammenligne med andre likesinnede bevegelser i det nyfascistiske miljøet nasjonalt og internasjonalt håper jeg å kunne se hva slags venstredreining det var snakk om.

Ifølge historiker Nicola Tranfaglia, skjer slike ideologiske endringer ofte i kriseperioder.⁴ På mange måter var 1970-årene en kriseperiode, både politisk, økonomisk og sosialt. Italia var preget av både regjeringsskriser og terroraksjoner fra utenomparlamentariske bevegelser. Både den nasjonale og internasjonale økonomien var i vansker på grunn av oljekrisene i 1973 og 1979. Partiene på høyre- og venstresiden i Italia slet med å finne løsninger på disse utfordringene. Dette resulterte i et ideologisk tomrom og en ideologisk desorientering i de ulike partiene, noe som gjorde at man begynte å hente inspirasjon fra opposisjonelle ideologier. Dermed var dette et generelt fenomen, men jeg fokuserer på de ideologiske endringene som foregikk i det nyfascistiske miljøet i Italia.

---

¹ Eatwell, Roger, *Fascism, a history* (London: Pimlico, 2003), 261.

² Ignazi, Piero, *Il polo escluso: profilo del Movimento Sociale Italiano* (Bologna: Il Mulino, 1989), 180-185.

³ Wolff, Elisabetta Cassina, "Starting from the End. Fascist Ideology in Post-War Italy (1943-1953)" (Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo, 2008), 273.

⁴ Tranfaglia, Nicola, "Fascismo, neofascismo e nuova destra: appunti per una definizione storica", artikkel presentert på konferansen *Nuova destra e cultura reazionaria negli anni ottanta* (Cuneo, 19., 20. og 21. november 1982) i "Notiziario dell'Istituto Storico della Resistenza in Cuneo e per provincia" (n. 23, 1983), 44.

Oppgavetittelen er basert på et sitat av Rauti, som var et svar til den venstreorienterte statsviteren Giorgio Galli.⁵ Galli hadde anklaget Rauti for å imitere venstresidens ideer og strategier. Som svar skrev Rauti at de kun tok tilbake det som var “deres”, det vil si at de fylte det ideologiske tomrommet venstresiden hadde etterlatt seg i denne perioden. Dette er etter min mening en treffende overskrift som inviterer til å analysere Rautis venstredreining og dens betydning i det italienske politiske landskapet på denne tiden.

1.2. Bakgrunn: Hvem var Pino Rauti?

Giuseppe Umberto Rauti (Pino diminutiv for Giuseppe på italiensk) ble født i byen Cardinale i Calabria-regionen i Sør-Italia i 1926. Som 17-åring hadde han kjempet på det fascistiske regimets side de siste årene før den andre verdenskrigens slutt. Etter krigens slutt, satt han i et britisk fengsel, men kom tilbake til i Italia i 1946, slo seg ned i Roma og studerte juss. Rauti ble medlem av det italienske nyfascistiske partiet *Movimento Sociale Italiano* (MSI) som 22-åring. I 1954 grunnla han tankesmien *Centro Studi Ordine Nuovo* (CSON), og i 1956 gikk han ut av MSI, og drev kun CSON. I 1969 gikk han tilbake til MSI og ble der til partiets oppløsning i 1995.

Pino Rauti var blant de mest profilerte og aktive medlemmene av MSI. I 1977 lanserte han en ny fraksjon i partiet kalt *Linea Futura* (fremtidslinjen). Han hadde også utgitt en omfattende bokserie som fascismens historie i 1976-1978. Noe annet som er bemerkelsesverdig, er at han introduserte fantasy litteratur for den yngre generasjonen i det nyfascistiske miljøet, særlig bøkene til John Ronald Reuel Tolkien, for å gjøre det til en del av den nyfascistiske ideologien.⁶ I perioden 1977-1980 organiserte hans tilhengere de såkalte Hobbitleirene (*Campi Hobbit* på italiensk), som vil undersøkes i denne oppgaven. I 1979 lanserte han en ny fraksjon i partiet kalt *Spazio Nuovo* (nytt rom), og opprettet avisen *Linea*, som ble drevet i

---

⁵ Rauti, Pino, “Non ci mettiamo la camicia rossa, ci riprendiamo quello che è nostro”, *Linea*, nr. 1, år 1, 01.03.1979, Galli, Giorgio, “Fascisti in camicia rossa”, hentet fra *Linea*, nr. 1, år 1, 01.03.1979, 3, opprinnelig utgitt i *La Repubblica*, tirsdag 16.01.1979.

⁶ Verdt å merke at det var datteren hans, Isabella Rauti, som mente at det var Pino Rauti introduserte fantasy litteratur til det nyfascistiske miljøet. I sekundærlitteraturen jeg har brukt derimot, virker det uklart hvem det var som faktisk stod bak introduksjonen av Tolkien. Dette vil jeg gå nærmere inn på i selve oppgaven. Det er likevel sant at Tolkien var svært populær blant den yngre generasjonen i det nyfascistiske miljøet. Rapisarda, Antonio, “Isabella Rauti: ‘Nei Campi Hobbit abbiamo imparato a fare politica’”, *Secolo d’Italia*, 02.12.2012, <https://www.secoloditalia.it/2012/12/isabella-rauti-nei-campi-hobbit-abbiamo-imparato-a-fare-politica/>, Sheehan, Thomas. “Myth and Violence: The Fascism of Julius Evola and Alain de Benoist”, *Social Research*, årgang 48, nr. 1 (1981), 51.

perioden 1979-1981. Hans mål var blant annet å gjøre MSI til en sosial bevegelse i stedet for et parti.⁷ Som vi skal se videre i oppgaven, var målet hans å appellere til så mange velgergrupper som mulig, spesielt fra arbeiderklassen, som ofte pleide å stemme på det italienske kommunistpartiet, mens MSI hovedsakelig appellerte til den konservative og lavere middelklassen.⁸

Pino Rauti hadde mange ulike inspirasjonskilder. En av de fremste inspirasjonskildene var den italienske filosofen Julius Evola (1898-1974), som hadde hatt en viktig innflytelse på både den moderate og ekstreme høyresiden i Italia siden 1945. I tillegg var Rauti inspirert av det såkalte *Nouvelle Droite* (Nye Høyre på norsk), som oppstod i Frankrike i 1968, og som spredte seg til flere land, inkludert Italia (*Nuova Destra* på italiensk). *Nouvelle Droite* og *Nuova Destra* var inspirert av både høyre- og venstreorienterte tenkere, og det var et tydelig samarbeid mellom Rauti og *Nuova Destra* i en periode på slutten av 1970-tallet.

1.3. Problemstilling

I denne oppgaven har jeg tre problemstillinger som jeg tar utgangspunkt i for å svare på oppgavens tema. Den første problemstillingen er knyttet til årsakene til venstredreiningen og se om de kan knyttes til den politiske, økonomiske og sosiale konteksten i Italia og i verden i denne perioden. Dermed er den første problemstillingen:

1. Hva var årsakene til Pino Rautis venstredreining?

Med denne problemstillingen håper jeg å kunne finne mønstre som kan forklare i hvilke situasjoner ideologiske endringer skjer og fokusere på den bredere konteksten. På denne måten kan man også undersøke om det var *interne* eller *eksterne* faktorer som bidro til venstredreiningen. Med interne faktorer mener jeg situasjonen i MSI og det nyfascistiske miljøet generelt. Med eksterne faktorer mener jeg hvordan strukturer og hendelser utenfor det nyfascistiske miljøet påvirket den ideologiske endringen.

---

⁷ Ignazi, *Il polo escluso*, 205-206.

⁸ Golden, Miriam, *Labor Divided: Austerity and Working-Class Politics in Contemporary Italy* (Ithaca, New York: Cornell University Press, 1988), 27-28, Lipset, Seymour, *Political Man, The Social Bases of Politics* (Baltimore: John Hopkins University Press, 1981), 166-168, Ferraresi, Franco, "The Radical Right in Postwar Italy", *Politics & Society*, årgang 16, nr. 1 (1988), 79-80.

Den neste problemstillingen er knyttet til Rautis egne, personlige motiver. Som nevnt innledningsvis, hadde Rauti som mål å tiltrekke venstresidens velgere og å fokusere på politiske saker som kunne appellere til denne velgergruppen, og man kan lure på om dette målet var genuint eller opportunistisk. Den andre problemstillingen er dermed:

2. *Var Pino Rautis venstredreining motivert av ideologisk overbevisning eller realpolitisk strategi?*

På denne måten kan man undersøke en ideologi fra flere sider gjennom en persons synsvinkel og få tydelig fram Rautis eget perspektiv.

Den siste problemstillingen går ut på å undersøke hvor langt til venstre Pino Rauti faktisk gikk og på hvilken måte han gjorde det. Ettersom det var mange nyfascistiske bevegelser som gikk til venstre i denne perioden, vil det være relevant å undersøke i hvilken grad Pino Rauti gikk til venstre sammenlignet med andre bevegelser. Som vi vil se i oppgaven, varierte venstredreiningen i de ulike nyfascistiske bevegelsene: hos noen var den mer ideologisk, hos andre strategisk og i andre bevegelser igjen, var venstredreiningen kun retorisk, som vil si at man brukte en venstreorientert retorikk for å appellere til flere velgere. Dermed er den tredje problemstillingen:

3. *I hvilken grad og på hvilken måte gikk Pino Rauti til venstre?*

1.4. Oppgavens avgrensning

Oppgaven er avgrenset til perioden 1969-1982. Oppgavens startpunkt er i 1969 fordi det var da Rauti vendte tilbake til MSI, og fordi det var en urolig periode i Italia som følge av blant annet studentopprørene som fant sted på denne tiden, i tillegg til flere terroraksjoner fra høyre- og venstreekstreme utenomparlamentariske bevegelser i perioden 1960-1980. Det kunne også vært interessant å foreta en grundigere analyse av perioden da Rauti drev CSON og overgangen tilbake til MSI, men jeg har valgt å utelukke denne perioden fordi 1950- og 1960-årene var preget av gjenreisning og økonomisk vekst i Italia og i den vestlige verden

generelt,⁹ mens fokuset i denne oppgaven ligger i hvordan kriseperioder påvirker ideologiske endringer. Jeg har likevel redegjort for CSONs historie i bakgrunnskapittelet kun basert på sekundærlitteratur, slik at man kan se på overgangen fra CSON til MSI til en viss grad. En annen grunn til at jeg starter i 1969, er for å se om Pino Rautis venstredreining kunne spores allerede dette året, ettersom i forskningslitteraturen har Rautis venstredreining ofte blitt plassert på midten av 1970-tallet, nærmere bestemt i 1977.¹⁰ Rautis tilbakekomst i partiet har ofte blitt tolket som et praktisk og strategisk valg i forskningslitteraturen, fordi det var vanskelig å opprettholde tankesmien CSON på grunn av økonomiske problemer, men jeg ønsker å se om man også kan spore en ideologisk endring hos Rauti etter nedleggelsen av CSON.¹¹

Oppgavens slutt punkt er i 1982, da Pino Rautis siste politiske prosjekt, Spazio Nuovo, ble oppløst etter MSIs trettende landsmøte i Roma 18.-22. mars. Kildematerialet som er tilgjengelig strekker seg til 1981, men det var etter min mening passende å runde av med landsmøtet i 1982, fordi det ble tydelig at Rautis strategi om å fokusere mer på venstreorienterte ideer ikke hadde fungert. Han hadde ikke klart å få venstresidens velgere og i tillegg mistet han mange av sine tilhengere i MSI i denne perioden. Det kunne likevel vært interessant å utforske hans politiske karriere videre frem til MSI ble lagt ned, ettersom han fortsatte på samme politiske linje frem til MSIs nedleggelse og også etter nedleggelsen, da han opprettet partiet *Movimento Sociale Fiamma Tricolore* (MS-FT), som fortsatt eksisterer. En annen interessant periode, er årene 1990-1991, da Rauti hadde lederskapet i MSI. I denne perioden førte han en tydelig antivestlig og antikapitalistisk politikk, samtidig som han også var kritisk til fremmedfrykten og rasismen som preget andre høyre-radikale partier i Europa, noe som kan tyde på en ytterligere venstredreining hos Rauti.¹² Likevel valgte Rauti da Gulfkrigen mellom Irak ledet av den sosialistiske og autoritære Saddam Hussein og USA brøt ut, å støtte USA i denne krigen, noe mange i hans egen fraksjon var uenige i. Det skapte en splittelse blant hans tilhengere og førte til at han ble avsatt som partileder. Konklusjonen blant mange av hans tilhengere etter hans avsettelse var at Rauti var mer en “intellektuell” enn en handlekraftig politiker.¹³ Dette viser uansett at hele Rautis politiske karriere kan

---

⁹ Mammarella, Giuseppe, *L'Italia contemporanea, 1943-1998* (Bologna: Il Mulino, 1998), 83.

¹⁰ Rao, Nicola, *La fiamma e la celtica* (Milano: Sperling & Kupfer, 2006), kapittel 24 (e-bok uten sidetall, refererer til kapitler).

¹¹ Giannuli, Aldo og Rosati, Elia, *Storia di Ordine Nuovo* (Milano: Mimesis, 2017), 9-10.

¹² Wolff, “Starting from the end”, 289.

¹³ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 28.

utforskes utover perioden som denne oppgaven tar for seg, også med hensyn til hans venstredreining.

1.5. Begrepsavklaringer

Høyre og venstre

Det er flere begreper som må defineres før jeg går videre med oppgaven. Først og fremst er det nødvendig å etablere et skille mellom begrepene høyre og venstre. Høyre og venstre er politiske begreper som brukes for å skille ulike politiske ideologier fra hverandre. Dette skillet oppstod først i forbindelse med den franske revolusjonen i 1789, da man i nasjonalforsamlingen delte blokken som var for revolusjonens verdier og reformer til venstre og blokken som var imot revolusjonen til høyre, og dette skillet har vedvart siden.¹⁴ I tillegg til skillene mellom høyre og venstre, kan man også plassere forskjellige ideologier i sentrum, som ofte befinner seg i en mellomposisjon mellom høyre og venstre.

Det finnes dog mange ulike ideologier og partier som kan plasseres innenfor hver akse og i enkelte tilfeller kan ulike ideologier også overlappe med andre. Likevel finnes det noen politiske verdier som skiller høyre og venstre tydelig fra hverandre. Som regel blir den politiske høyresiden kjennetegnet av å være opptatt av å forsvare markeder, individualisme, hierarkier, orden og tradisjon. Ideologiene som man ofte kan finne på høyresiden, er konservatisme, høyreliberalisme, nykonservatisme, monarkisme og tradisjonalisme. Venstresidens kjerneverdier derimot, er fremskritt, kollektivism, statlig intervensjon og likhet.¹⁵ Det er flere ideologier som kan identifiseres med venstresiden, blant annet kommunisme, marxisme, sosialisme, anarkisme og sosialdemokrati. Selv om det finnes grunnleggende forskjeller mellom ideologiene som har blitt nevnt i dette avsnittet, vil det være en tendens i oppgaven til å bruke de ulike ideologiene på henholdsvis høyre- og venstresiden om hverandre. Likevel vil liberalisme og kapitalisme bli brukt eksempler på høyreideologier, og sosialisme, kommunisme og marxisme vil bli brukt som eksempler på venstreideologier.

---

¹⁴ Sørensen, Øystein, Hagtvat, Bernt og Steine, Bjørn Arne, *Høyreekstremisme, ideer og bevegelser i Europa* (Oslo: Dreyers Forlag, 2011), 9-10.

¹⁵ Heywood, Andrew, *Key Concepts in Politics and International Relations* (New York: Palgrave MacMillan, 2015), 119.

Når det gjelder fascistisk ideologi, blir fascismen som regel plassert på ytre høyre på grunn av dens fokus på autoritet, ultranasjonalisme (antidemokratisk og antiliberal nasjonalisme) og tradisjon og dens ofte voldelige virkemidler for å oppnå sine politiske mål. Men selv om fascismen som regel blir plassert på ytre høyre, er det også mange forskere som utfordrer dette synet, da enkelte forskere ser på fascismen som en “tredje vei” som kombinerer ulike ideer fra høyre og venstre.¹⁶ Andre forskere igjen, ser på fascismen som verken høyre eller venstre, men hinsides disse begrepene.¹⁷ Dette er blant annet på grunn av fascismens røtter i venstreorienterte ideologier og fordi det finnes visse strømninger i fascistisk ideologi som er venstreorienterte. Ideen om fascismen som “hinsides høyre og venstre” så man også hos Pino Rauti, som selv avviste skillet mellom disse to begrepene, og mente at fascismen representerte en “tredje vei” som ikke kunne plasseres i noen av aksene.¹⁸ I denne oppgaven kommer jeg til å gå gjennom noen av disse perspektivene, men selv vil jeg bruke skillet mellom høyre- og venstre aktivt for å analysere hvor Rautis ideologi kan plassere seg.

Det kan dermed være utfordrende å bruke begrepet “venstredreining” og snakke om fascistisk ideologi samtidig. I oppgaven vil vi også se at det finnes en strømning i den fascistiske idétradisjonen som er mer venstreorientert, fordi den fokuserte i større grad på sosioøkonomiske spørsmål og var opptatt av arbeideres rettigheter. I tillegg omfavnet de ulike kjerneverdier fra opplysningstiden som fremskritt- og vitenskapsoptimisme, noe som var mer typisk for den politiske venstresiden.¹⁹ Dette betyr likevel ikke at denne varianten av fascistisk ideologi representerte en venstreideologi. Det betyr kun at den utgjorde venstrefraksjonen i fascistiske partier og bevegelser, og mange fra denne fraksjonen mente også at de representerte en høyreideologi.²⁰ Dermed vil jeg understreke at selv om jeg bruker ordet venstredreining, så betyr ikke det at jeg ser på fascismen som en venstreideologi. Jeg oppfatter fascismen som en høyreideologi, men undersøker hvordan den forandrer seg i ulike

---

¹⁶ Davies og Lynch, *The Routledge Companion to Fascism and The Far Right*, 1-2, 141-143.

¹⁷ Davies og Lynch, *The Routledge Companion to Fascism and The Far Right*, 1-2, 141-143.

¹⁸ Rauti, Pino, Sermoniti, Rutilio, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini* (Roma: Centro Editoriale Nazionale, 1976), 61-62.

¹⁹ Wolff, Elisabetta Cassina, “The Meaning and Role of Corporatism and Democracy in Italian Neo-Fascist Ideology (1945-1953)”, *Modern Italy*, årgang 16, nr. 3 (2011): 295-313, 302-303.

²⁰ Parlato, Giuseppe, *La sinistra fascista, Storia di un progetto mancato* (Bologna: Il Mulino, 2000), 14-15, 391-392, Wolff, *Starting from the end*, 271-272.

kontekster, hvor man kan gå lengre til venstre når det gjelder noen politiske saker, og mer til høyre angående andre.

I denne definisjonen vil jeg også inkludere andre politiske saker som ikke alltid er like lett å plassere på høyre- og venstreaksen, som feminisme og miljøpolitikk, som også er relevante diskusjonstemaer i denne oppgaven. Når det gjelder førstnevnte, pleier som regel feminisme å bli forbundet med venstresiden. Samtidig finnes det mange ulike varianter av feminismen, som marxismefeminismen, liberalfeminismen og radikal feminisme, som på ulike måter prøver å fremme likestilling mellom kjønnene fra ulike ideologiske utgangspunkter. Fellesnevneren for disse ulike variantene, er at kvinnen er det politiske subjektet og at feminismen skal fungere som en motvekt til mannsdominert politikk.²¹

Miljøpolitikk handler om hvordan man skal ivareta naturen og klimaet, og er viktige kampsaker hos både høyre- og venstrepartier. Samtidig finnes det også egne miljøpartier, og disse kan plasseres til både høyre, venstre og i sentrum, noe som gjør det innviklet å vite hvor miljøpolitikk kan plasseres. En løsning er å se på hva slags type miljøpolitikk som kjennetegner henholdsvis høyre- og venstresiden, og en vanlig definisjon er basert på teknologipessimisme versus teknologioptimisme.²² Som regel er venstresiden mer teknologipessimistisk når det kommer til å finne en løsning på klimaproblemene og mener dermed at den beste løsningen er å redusere forbruket og utlippene globalt, mens høyresiden er teknologioptimistisk, som innebærer en tro på at man kan bruke teknologiske nyvinninger til å redusere utslipp, men ikke nødvendigvis redusere forbruket.²³ Det vil være interessant å se på hvordan Pino Rauti og hans tilhengere begrunner sine synspunkter angående feminisme og miljøpolitikk, og hvor de kan plasseres på høyre- og venstreaksen.

---

²¹ Kristin Aas Natvig og Ingunn Ikdahl, "feminisme", i *Store norske leksikon*, sist oppdatert 16. april 2019, lest 19. april 2020, Gamble, Sarah, *The Routledge Companion to Feminism and Postfeminism* (London and New York: Routledge, 2006), vii. Forfatterne av SNL-artikkelen skriver at feminisme handler om "at kvinners posisjon må forbedres og at kvinner har noe å bidra med i kraft av å være kvinner". Derfor skriver jeg at kvinnen er det politiske subjektet i feministisk ideologi, slik jeg tolker dette sitatet.

²² *Politisk kvarter*, "Blå-grønt Europa? Og Norge", Knut Magnus Berge som programleder med Kristin Clemet og Sigrun Aasland som debattanter, radioprogram på NRK, 28.01.2020.

²³ *Politisk kvarter*, "Blå-grønt Europa? Og Norge", Knut Magnus Berge som programleder med Kristin Clemet og Sigrun Aasland som debattanter, radioprogram på NRK, 28.01.2020.

Det som også er relevant å trekke inn med hensyn til miljøpolitikk og fascisme, er at det finnes en egen retning innenfor fascistisk ideologi som kalles “økofascisme”. Dette begrepet blir av Michael E. Zimmermann definert som en miljøfilosofi hvor naturens ivaretagelse står i sentrum.²⁴ Denne miljøfilosofien legitimerer også tiltak som å kontrollere befolkningsveksten i et bestemt område, men også ekspansjon og militarisme. En annen definisjon av økofascisme blir gitt av forfatter og journalist Jason Wilson:

Eco-fascists have lamented the despoliation of nature, which they associate with modernity and an industrial society which they feel has diminished the connections between race and territory. One of the principal concerns tends to be what they see as human overpopulation, and the tendency of migration and multiculturalism to move races out of their homelands.²⁵

Denne definisjonen viser elementer som er typiske for fascismen, som ultranasjonalisme, kombinert med det venstreorienterte teknologipessimistiske miljøhensynet, som viser hvor kompleks økofascismen er og hvor utfordrende det er å plassere den et bestemt sted på høyre- og venstreaksen. Likevel vil jeg definere økofascisme som en høyreorientert ideologisk strømning forenlig med fascistisk ideologi på grunn av dens fokus på ultranasjonalisme.

Avslutningsvis vil jeg også poengtere at man kan skille mellom moderate, radikale og ekstreme på tvers av høyre og venstre. Disse skillene går ut på hvorvidt man aksepterer det rådende politiske systemet og hvilke midler man er villig til å bruke for å bekjempe et bestemt politisk system. Særlig ekstremister legitimerer som regel voldsbruk og terror for å oppnå sine politiske mål.²⁶ Hvorvidt Pino Rauti er moderat, radikal eller ekstrem er likevel ikke temaet for oppgaven, det eneste jeg undersøker er hvorvidt hans ideologi er preget av venstrelementer og på hvilken måte.

---

²⁴ Zimmermann, Michael E., “Ecofascism”, i *Encyclopedia of Religion and Nature*, red. Taylor, Bron (London: Continuum, 2008), 531-532.

²⁵ Wilson, Jason, “Eco-fascism is undergoing a revival in the fetid culture of the extreme right”, *The Guardian*, 19.03.2019, <https://www.theguardian.com/world/commentisfree/2019/mar/20/eco-fascism-is-undergoing-a-revival-in-the-fetid-culture-of-the-extreme-right>.

²⁶ Sørensen, Øystein, Hagtvat, Bernt og Steine og Bjørn Arne, *Høyreekstremisme, ideer og bevegelser i Europa* (Oslo: Dreyers Forlag, 2011), 10.

Ideologi, strategi og opportuniste

Ettersom denne oppgaven handler om Pino Rautis ideologi og strategi, og en av oppgavens problemstillinger går ut på å finne ut om Rautis venstredreining var motivert av genuin overbevisning eller opportuniste, mener jeg det er nødvendig å definere tydelig hva jeg legger i begrepene ideologi, strategi og opportuniste.

Vi kan starte med en definisjon av ideologibegrepet. Alle politiske partier og bevegelser henter inspirasjon fra en ideologi, som vil si et idé- og verdisystem om hvordan verden er og hvordan den burde være. Statsviter Martin Freedmen definerer ideologibegrepet slik:

A set of ideas, opinions and values that (1) exhibit a recurring pattern, (2) are held by significant groups, (3) compete over providing and controlling plans for public policy, (4) do so with the aim of justifying, contesting or changing the social and political arrangements and processes of a political community.²⁷

Freedmans definisjon viser at ideologier både har en rigid og en fleksibel side. De er rigide fordi de forholder seg til en politisk idétradisjon som ideologiens tilhengere prøver å opprettholde. Samtidig må man i mange tilfeller tilpasse ideologien samfunnsforholdene for å få oppslutning og konkurrere med andre ideologier, noe som viser at ideologier også er fleksible.²⁸ Det er en slik forståelse av ideologibegrepet jeg vil arbeide etter.

Strategi derimot, handler om å finne midler og metoder for å oppnå et bestemt politisk mål, og det er noe alle politiske organisasjoner baserer seg på.²⁹ Strategi handler også om å tenke langsiktig og hvordan man skape vedvarende politiske endringer.³⁰

Opportuniste i politisk sammenheng vil si at man tar visse grep og avgjørelser for å øke politisk oppslutning, selv om det kan innebære å gå bort ens egne politiske ideer og prinsipper. Politisk opportuniste handler også om å bruke en bestemt situasjon i øyeblikket

---

²⁷ Freedmen, Martin, *Ideology, a very short introduction* (New York: Oxford University Press, 2003), kapittel 3 (e-bok uten sidetall, referer til kapitler).

²⁸ Freedmen, *Ideology*, kapittel 3. Martin Freedmen skriver at ideologier har en praktisk funksjon og må defineres ut fra den funksjonen de har, og basert på dette tolker jeg ideologi som både rigid og fleksibel.

²⁹ Harald Høiback, "strategi" i *Store norske leksikon*, sist oppdatert 28. mai 2020, lest 28. mai 2020.

³⁰ Freedman, Lawrence, *Strategy* (New York: Oxford University Press 2013), ix.

til egen politisk vinning, og kan dermed beskrives som en praksis som går ut på å finne kortsiktige og raske løsninger.³¹

Fascisme, nyfascisme og Nouvelle Droite/Nuova Destra

I forskningslitteraturen er det vanlig å skille mellom fascisme og nyfascisme. Begrepet fascisme brukes ofte om fascismens historie før 1945 og begrepet nyfascisme brukes om fascistiske bevegelser etter 1945.³² Det finnes enkelte metodologiske svakheter ved å skille så skarpt mellom begrepene fascisme og nyfascisme, ettersom mange fascistiske bevegelser avviser begrepet “nyfascisme” for å beskrive seg selv.³³ Likevel vil jeg bruke begrepet nyfascisme konsekvent for å vise at jeg snakker om fascistisk ideologi etter 1945. For å snakke om fascistisk ideologi på et mer generelt nivå, vil jeg likevel bruke begrepet fascisme. Dette gjør jeg også når jeg henviser til fascistiske organisasjoner som fantes før 1945.

Når det gjelder Nouvelle Droite og Nuova Destra, som begge betyr “Nye Høyre” på norsk, bruker jeg Nouvelle Droite på fransk for å snakke om den franske bevegelsen og Nuova Destra for å snakke om den italienske varianten av denne strømmingen.

1.6. Kilder, metode og teori

Kilder

En historikers jobb er å fortelle om det som har skjedd basert på restene man har fra fortiden. Jeg har hovedsakelig brukt aviser, som er kilder som ofte brukes når man studerer politiske ideologier eller partier, ettersom aviser gir innsikt i de historiske aktørenes meninger, aktørenes samfunnsforhold og hvordan aktørene forholdt seg til samfunnet de levde i.³⁴ Dessuten har jeg også brukt en omfattende og monumental bokserie om fascismens historie skrevet av Pino Rauti.

---

³¹ (*Store norske leksikon*, s.v. “opportuniste”, sist oppdatert 13. mars 2020, lest 19. april 2020) Ettersom opportuniste blir beskrevet som å ta avgjørelser i øyeblikket eller utnytte en bestemt hendelse eller situasjon, velger jeg å se på opportuniste som en kortsiktig politisk løsning.

³² Tore Bjørge og Øyvind Strømmen, “nyfascisme” i *Store norske leksikon*, sist oppdatert 22. mai 2014, lest 21. mai 2020.

³³ Wolff, “Starting from the end”, s. 77.

³⁴ Kjeldstadli, Knut, *Fortida er ikke hva den en gang var, en innføring i historiefaget* (Oslo: Universitetsforlaget, 1999), 76.

Kildegranskning kan likevel være en utfordring av flere grunner. Relevante kilder kan man mangle og selve kildene kan være ufullstendige som følge av uklart språk eller utelatelser, og de gir ikke alltid svarene man forventer. Disse hensynene er noe jeg har måttet forholde meg til i kildene jeg har studert. Når det gjelder mangelfullhet i kildene, er det mye som er uklart i det Rauti skrev. Rauti skrev for eksempel mye om strategi, men når det gjelder ideologi, har det vært vanskeligere å forstå hva han mente, ettersom han skrev relativt lite om dette. Dermed har jeg også inkludert artikler som ikke er skrevet av Rauti selv som har vært tydeligere når det gjelder ideologi. En fare ved denne tilnærmingen, er at man risikerer å tillegge Rauti meninger han kanskje ikke hadde. Samtidig var det Rauti som redaktør for avisene jeg har studert og hadde til syvende og sist hovedansvaret for avisens innhold, så det som står i de andre artiklene jeg har brukt kan sees på som representativt for Rautis egne synspunkter også.

Det må også poengteres at kildene er på italiensk. Selv er jeg halvt italiensk og har snakket italiensk siden barndommen. Det er riktignok en utvannet form for italiensk, så det vil alltid være en risiko for at det dukker opp ord og uttrykk som jeg ikke er kjent med. Dette har også gjort det utfordrende å oversette sitater fra kildene, så analysene i hvert enkelt kapittel vil hovedsakelig bestå av parafraiseringer av innholdet i kildene. Noe annet som også må understrekes er at oversettelsene av sitatene er gjort av meg selv. Ettersom kildene jeg har lest ofte er preget av et uklart og tvetydig språk som kan være vanskelig for selv en italiensk leser som ikke er kjent med temaet å forstå, har jeg oversatt sitatene slik at det både er forståelig for en norsk leser og for en leser som ikke er kjent med oppgavens tema. Det ideologiske innholdet i sitatene er likevel det samme.

Den første kildematerialet jeg vil bruke er *Ordine Nuovo*, utgitt i perioden 1970-1971, som kom ut månedlig. Dette tidsskriftet hadde Rautis tankesmie CSON drevet i perioden 1955-1965, og denne avisen ble brukt til å utarbeide den nyfascistiske ideologien og til å spre propaganda. I 1970 ble *Ordine Nuovo* utgitt på nytt igjen.³⁵ Artiklene som er skrevet av Rauti i nyutgivelsen, har allerede blitt tolket og analysert av andre historikere, og fokuset har ofte ligget på å finne en forklaring på hvorfor Rauti valgte å vende tilbake i MSI og hvorvidt det var forenlig med hans tidligere ideologiske posisjoner. Disse kildene og andres tolkninger av disse kildene har vært til hjelp med å se brudd og kontinuitet med perioden fra CSON til MSI.

---

³⁵ Giannuli og Rosati, *Storia di Ordine Nuovo*, 227-228.

Likevel har ikke disse kildene blitt brukt til å spore røttene til Rautis venstredreining så vidt jeg har lest, noe jeg kommer til å gjøre i denne oppgaven.

I neste omgang kommer jeg til å bruke *Storia del fascismo*. Dette er en bokserie utgitt i seks volumer på rundt 3000 sider til sammen, og i denne oppgaven har jeg brukt volum 1, 2 og 3. Volum 1, *Le interpretazioni e le origini* (Tolkningene og røttene) er en studie av fascismens røtter og historiografien om fascismen frem til 1976-1978. Volum 2, *La conquista del potere* (Maktøvertakelsen), handler om fascismens vei til makten og volum 3, *Nascita di una nazione* (En nasjons fødsel) handler om hvordan fascistisk politikk utviklet seg frem til utbruddet av andre verdenskrig. Jeg ønsker å undersøke om boka var ment som en historiebok eller om den også hadde en viktig ideologisk og politisk funksjon for Rauti. Denne boka har også blitt nevnt av flere som har skrevet om Rauti og nyfascismen, som journalisten Annalisa Terranova, men så vidt jeg vet, har det ikke blitt foretatt en grundigere analyse av denne boka og den har heller ikke blitt brukt som en representativ kilde for Pino Rautis ideologiske posisjoner på midten av 1970-tallet, da boka ble utgitt.³⁶ Fra perioden 1974-1978 har tidligere forskere hovedsakelig basert seg på partidokumenter og avisartikler fra denne perioden.³⁷ Ved å bruke denne historieboka til å analysere Rautis ideologi i denne perioden, kan se om innholdet i denne historieboka skiller seg fra det han uttrykte på MSIs partimøter.

I tillegg bruker jeg Marco Tarchis kildesamling i boka *La rivoluzione impossibile, dai Campi Hobbitt alla Nuova Destra*, som handler Hobbittleirene.³⁸ I denne boka man kan finne både hans egne kommentarer og tolkninger av primærkildene i boka, og denne kildesamlingen vil være relevant i kapittel 5. Artikkene i boka er skrevet av de som deltok på Hobbittleirene, og på denne måten kan man få innsikt i hvordan folk fra det nyfascistiske miljøet prøvde å videreutvikle den fascistiske ideologien, og om den faktisk gikk til venstre ideologisk og strategisk. Selv om sekundærlitteraturen forteller at man diskuterte politiske temaer som feminisme, arbeidsledighet og miljøpolitikk på Hobbittleirene, handler disse kildene

---

³⁶ Terranova, Annalisa, *L'altro MSI, I leader mancati per una destra differente* (Utgiversted ukjent: Giubileo Regnani, 2016), 87.

³⁷ Nicola Rao bruker i *La fiamma e la celtica* aviser som *Ordine Nuovo*, *Secolo d'Italia*, *L'italiano* og *Corrispondenza Europea* som Rauti skrev, hvor Rauti skrev at han ønsket å fokusere mer på sosialpolitikk, slik PCI gjorde. Piero Ignazi bruker i *Il polo escluso* partidokumenter fra landsmøtet i 1977 publisert i MSIs partiavis *Secolo d'Italia*, hvor Rauti skrev at han ville representere venstresiden i MSI og at MSI burde fokusere på tradisjonelt venstreorienterte temaer som arbeidsledighet, økonomi og miljø for å få flere velgere og spesielt PCIs velgere.

³⁸ Tarchi, Marco, *La rivoluzione impossibile, dai Campi Hobbitt alla Nuova destra* (Firenze: Vallecchi, 2010).

hovedsakelig om hvorfor leirens deltakere organiserte leiren og hva de tenkte om den. I tillegg er det mye informasjon om musikkgruppene som spilte og hva deltakerne av Hobbitleirene tenkte om musikk som politisk virkemiddel. Dermed vil jeg fokusere på årsakene til at leirene ble opprettet og det musikalske aspektet ved leirene.

Det må også nevnes at Marco Tarchi (født 1952) var en av de fremste representantene for Nuova Destra på 1970- og 1980-tallet. Han skrev også en del artikler i Rautis avis *Linea*, men ble kastet ut av MSI i 1981 på grunn av et satirestunt rettet mot lederskapet i partiet. Tarchis utkastelse ble støttet av Rauti.³⁹ Marco Tarchi jobber i dag som professor i statsvitenskap ved Universitetet i Firenze og sier selv at han ikke er politisk aktiv på høyresiden lengre.⁴⁰

Avisen *Linea* kom ut i mars 1979 og ble nedlagt i 1981, opprettet av Pino Rauti selv, utgitt hver andre uke. Dette var i samme periode som Rauti drev fraksjonen Spazio Nuovo i MSI. I denne avisen finner man artikler om innenrikspolitikk, utenrikspolitikk, økonomi og kultur. Denne avisen var viktig for å samle ulike stemmer på ytre høyre, inkludert det italienske Nuova Destra.⁴¹ I kapittel 6 brukes *Linea* for å analysere overgangen fra Linea Futura til Spazio Nuovo, og se på det ideologiske grunnlaget i denne fraksjonen og om man kan se en ytterligere venstredreining hos Rauti i denne perioden.

Metode

Historiefaget er en kompleks fagdisiplin som studerer både enkeltmenneskers ideer og handlinger, men også de overordnede strukturene og konteksten fortidens mennesker var påvirket av. Det er dermed flere metoder og tilnæringsmåter som kan brukes i historiefaget, fra ulike former for kildekritikk og sammenligninger. Denne oppgaven har også en omfattende og kompleks tilnærming som fokuserer både på aktører og strukturer. Dermed har jeg valgt å bruke hermeneutisk kildekritikk som metode, som jeg mener er en altomfattende og treffende metode for denne oppgaven. En hermeneutisk tolkningsmetode innebærer å forstå forfatteren av teksten og konteksten forfatteren levde under, og dette er en

---

³⁹ Tarantino, Giovanni, *Da Giovane Europa ai Campi Hobbit, 1966-1986 Vent'anni di esperienze movimentiste al di là della destra e della sinistra* (Napoli: Controcorrente, 2011), 147-148, 151-153.

⁴⁰ Macroni, Federico, "Marco Tarchi: 'L'estrema destra è sempre più forte per colpa dei partiti'", *L'espresso*, 27.07.2017, <https://espresso.repubblica.it/attualita/2017/07/27/news/marco-tarchi-l-estrema-destra-ritorna-colpa-dei-partiti-hanno-proposte-nuove-a-salvini-non-dispiacciono-1.306939>.

⁴¹ Lanna, Luciano, *Il fascista libertario, Da Clint Eastwood a Gianfranco Fini* (Milano: Sperling & Kupfer, 2011), 103-104.

utbredt tolkningsmetode i historiefaget.⁴² Det vil også si at man ikke leter etter en utenforstående mening eller en hensikt bak teksten, men at man tar utgangspunkt i det som faktisk står der.⁴³ Samtidig fokuserer en hermeneutisk lese måte også på konteksten forfatteren skrev i og på språklige og mentale strukturer.⁴⁴

Det er to forhold man må være oppmerksom på når man prøver å forstå en tekst hermeneutisk: det første er forholdet mellom tekst (primærkilden) og leser (tolkeren av teksten). Det andre er forholdet mellom helhet og del. Når det gjelder førstnevnte, har tolkeren av teksten ofte enkelte fordommer eller forestillinger om en periode en bestemt tekst ble skrevet i. Det vil si at leseren har enkelte forventninger til innholdet i teksten basert på kunnskapen leseren har, og at dette kan påvirke tolkningen av teksten. Dette trenger ikke nødvendigvis være negativt. Det kan være fordelaktig dersom man skal gi en vurdering av teksten og spesielt bidra til at kildematerialet kan settes i et historisk perspektiv.⁴⁵ På denne måten kan Pino Rautis venstredreining settes i en historisk sammenheng.

Når det gjelder forholdet mellom helhet og del, vil det si at man ser på studieobjektet som en del av en større helhet.⁴⁶ Det er ikke nødvendigvis gitt at en enkelthendelse er en del av et større, overordnet fenomen. I tillegg må man også avgjøre hvilken helhet man skal fokusere på, for eksempel den politiske, økonomiske eller sosiale situasjonen på et bestemt tidspunkt i historien. Etersom venstredreiningen i det nyfascistiske miljøet var en nasjonal og internasjonal tendens, og ikke bare en tendens hos Pino Rauti, er det dermed viktig å være oppmerksom på de ideologiske, politiske og sosiale tendensene som fantes i samfunnet på denne tiden, altså helheten. Samtidig må man også være oppmerksom på hva som kjennetegner akkurat Rautis venstredreining, og om det var av samme karakter som de andre bevegelsene eller om det var forårsaket av de samme tendensene som fantes i samfunnet på dette tidspunktet.

Forholdet mellom helhet og del fører meg videre på neste punkt, altså komparasjon. Komparasjon, eller sammenligning, kan gjøres på flere måter. Man kan sammenligne med andre organisasjoner, bevegelser eller fenomener i samtiden og fortiden, og dette gjøres for å

---

⁴² Myhre, Jan Eivind, *Historie, en introduksjon til grunnlagsproblemer* (Oslo: Pax Forlag, 2014), 18-19.

⁴³ Myhre, *Historie*, 18-19.

⁴⁴ Myhre, *Historie*, 24-25.

⁴⁵ Myhre, *Historie*, 22.

⁴⁶ Myhre, *Historie*, 65.

se likheter og forskjeller. På denne måten kan man finne ut hva som er unikt med et bestemt historisk fenomen.⁴⁷ I denne oppgaven vil Rautis ideologi bli sammenlignet med andre nyfascistiske bevegelser som også beveget seg mot venstre i 1970-årene. Dessuten vil jeg også se på hvordan Rautis ideologi utviklet seg i årene 1969-1982, noe som vil innebære å sammenligne de ulike kapitlene for å følge den ideologiske utviklingen og se om man ser noen faste mønstre.

Teori

Uansett hva slags metode man bruker, er det ikke tilstrekkelig å kun lese kilder med en bestemt metodologisk tilnærming. Man trenger å sette disse kildene i en større sammenheng. For å gjøre dette bruker man teorier, som kan gi innsikt i hvilke situasjoner visse fenomener fremkommer og hvorfor.⁴⁸ Jeg bruker hovedsakelig teorier om nyfascisme og hvordan nyfascismen har vekslet mellom høyre- og venstreorienterte ideologiske posisjoner i løpet av sin historie. Spørsmålet om hvorvidt fascismen er en høyre- eller venstreorientert ideologi, vært et sentralt forskningsspørsmål i historiografien om fascismen, og har blitt studert i stor grad av akademikere.⁴⁹ Et sentralt poeng i forskningen, er at tendensen til å bevege seg mellom høyre og venstre eller syntetisere ideer til høyre og venstre, oppstår i “kriseperioder”. Det er likevel ulikt hva slags type krise de ulike forskerne legger vekt på. Det varierer også i hvilken grad interne og eksterne faktorer påvirker hvordan fascistisk ideologi utvikler seg.

En teori jeg har basert meg på, er historikeren Zeev Sternhells definisjon av fascismen som “en tredje vei” mellom høyre og venstre, med røtter både i høyre- og venstreorienterte ideologier.⁵⁰ Fra høyresiden har fascismen sine røtter i den radikale og antidemokratiske nasjonalismen og fra venstresiden har fascismen sine røtter i syndikalismen.⁵¹ Fascismen har sine grunnlag i disse to ideologiene og etter hvert smeltet de sammen til de som skulle bli

---

⁴⁷ Myhre, *Historie*, 100.

⁴⁸ Kjeldstadli, *Fortida er ikke hva den en gang var*, 139.

⁴⁹ Garau, Salvatore, “If liberalism steps into the fascist synthesis: the diverging views of Zeev Sternhell and Ishay Landa on the origins of fascist ideology”, *Journal of Political Ideologies*, årgang 19, nr. 1 (2014): 60-77, 62.

⁵⁰ Sternhell, Zeev, Sznajder, Mario, Asheri, Maia, *The Birth of Fascist Ideology: From Cultural Rebellion to Political Revolution* (New Jersey: Princeton University Press, 1994), 8. Denne boka er skrevet i samarbeid med Sternhells doktorgradsstipendiater, men hovedansvaret for bokas innhold faller likevel på Sternell, som vil si at jeg refererer til kun ham, ix.

⁵¹ Sternhell, *The Birth of Fascist Ideology*, 12, Syndikalisme er en ideologi med røtter i 1800- og 1900-tallets Frankrike. Det er en ideologi som baserer seg på at fagforeningene skal ha den politiske og økonomiske makten. Syndikalismen har vært en viktig doktrine i mange ideologier, inkludert fascismen og nyfascismen. Definisjonen er hentet fra Larsson, Reidar, *Politiske ideologier i vår tid* (Oslo: Notam Gyldendal AS, 1997), 88-94, 106.

fascistisk ideologi, ifølge Sternhell. Særlig franskmannen Georges Sorel (1847-1922) spilte en viktig rolle i utviklingen av denne syntesen som grunnleggeren av revolusjonærsyndikalismen, som bestod av en syntese av syndikalisme og nasjonalisme. Denne ideologien spilte en viktig rolle i det som skulle bli fascistisk ideologi, og Sorel var også et viktig forbilde for Benito Mussolini.⁵² Sorel og hans innflytelse vil jeg fortelle mer om senere i oppgaven.

Ifølge Sternhell var slutten av 1800-tallet preget av ideologisk eksperimentering og fremveksten av nye ideologier, og årsaken til dette var at marxismen hadde havnet i en ideologisk krise på denne tiden. Mange av de marxistiske teoriene stemte ikke overens med virkeligheten og samfunnsutviklingen. Den marxistiske revolusjonen kom aldri, og i motsetning til det Marx hadde antatt, opplevde samfunnet økonomisk vekst og teknologisk utvikling hvor folk flest fikk det bedre, selv under et liberalistisk system.⁵³ Resultatet ble at flere begynte å videreutvikle den marxistiske ideologien, og denne revisjonen gikk i flere ulike retninger. Særlig i land som Tyskland og Polen, ble marxismen utviklet til en sosialdemokratisk, parlamentarisk og fredelig versjon, mens hos andre ble den utviklet i en mer voldelig retning eller i en mer nasjonalistisk retning.⁵⁴ Sistnevnte tendens, altså en revisjon i en mer radikal og nasjonalistisk orientert retning, var særlig tilfellet i Frankrike og Italia på slutten av 1800-tallet og starten av 1900-tallet.

Selv om det ikke kommer eksplisitt frem hos Sternhell, har han likevel et globalt perspektiv på marxismens krise, ettersom han fokuserer på hvilke resultater det fikk i ulike europeiske land. Sternhells perspektiver kan dermed brukes til å belyse de eksterne årsakene til venstredreiningen. Sternhells teori om fascismens røtter og utvikling kan også brukes til å vurdere hvor Pino Rautis ideologi kan plasseres. Denne teorien kan også brukes til å vurdere hvorvidt Rautis ideologi er basert på en syntese og hva slags ideologier denne syntesen består av, ettersom fascismens historiske røtter var noe Rauti også diskuterte.

En annen teori jeg har brukt, er basert på en studie av ulike franske nyfascistiske bevegelser i perioden 1960 til 2000, gjennomført av statsviter Jeffrey Bale. Ifølge Bale var det først og fremst globale, utenrikspolitiske faktorer som forårsaket nyfascismens venstredreining på

---

⁵² Sternhell, *The Birth of Fascist Ideology*, 33-35, 195-200.

⁵³ Sternhell, *The Birth of Fascist Ideology*, 12-13.

⁵⁴ Sternhell, *The Birth of Fascist Ideology*, 13.

starten av 1970-tallet. Det var særlig Sovjetunionens svekkelse og USAs styrkede posisjon i det utenrikspolitiske landskapet på slutten av 1970-tallet som forårsaket denne venstredreiningen i det nyfascistiske miljøet. Bale fokuserer på Frankrike, men skriver at dette var en trend flere steder i Europa, inkludert Italia.⁵⁵

Han viser i en studie om to ulike franske nyfascistiske organisasjoner fra perioden 1960-1990 hvordan disse bevegelsene gikk fra å være på den politiske høyresiden til å flytte seg til venstre, noe som på mange måter minner om Rautis ideologiske utvikling. Ifølge Bale var det mange utenomparlamentariske bevegelser i Frankrike som samarbeidet med USA-vennlige krefter i en antikommunistisk front på 1960-tallet. Disse organisasjonene oppfattet USA som en praktisk alliert fordi Sovjetunionen hadde en tendens på denne tiden til å støtte frigjøringsbevegelser i de tidligere koloniene, noe mange franske nyfascistiske organisasjoner mislikte.⁵⁶ På slutten av 1970-tallet, oppstod det nye bevegelser grunnlagt av tidligere medlemmer av disse organisasjonene, og man så en tydelig ideologisk endring i disse bevegelsene, inkludert en dreining til venstre. Årsaken til dette var at USA fikk en stadig sterkere posisjon globalt, mens Sovjetunionen ble svekket, noe som førte til et ideologisk tomrom på venstresiden som nyfascistiske organisasjoner følte de kunne fylle. Dermed fikk disse bevegelsene et tydelig venstreorientert og antikapitalistisk preg.⁵⁷ I tillegg gikk mange av disse organisasjonene bort fra planlegging av statskupp og terroraksjoner, til å fokusere på mer langsiktige strategier som fokuserte på bevegelsens kulturelle profil fremfor praktisk, politisk handling.⁵⁸

Som vi skal se i bakgrunnskapittelet og i resten av oppgaven, var det akkurat en slik utvikling Rauti også gikk gjennom. CSON hadde opprettet flere kontakter med USA-vennlige krefter i utlandet i en antikommunistisk front på 1950- og 1960-tallet, og var med på planlegging av terroraksjoner og statskupp.⁵⁹ På 1970-tallet gikk Rauti bort fra denne strategien, og fokuserte også på mer langsiktige strategier som først og fremst var rettet mot kultur. Bales teori kan dermed brukes til analysere de eksterne og utenrikspolitiske årsakene til Pino Rautis venstredreining.

---

⁵⁵ Bale, Jeffrey M., “‘National revolutionary’ groupuscules and the resurgence of ‘left-wing’ fascism: the case of France’s Nouvelle Résistance”, *Patterns of Prejudice*, årgang 36, nr. 3 (2002): 24-49, 46-47.

⁵⁶ Bale, “‘National revolutionary’ groupuscules and the resurgence of ‘left-wing’ fascism”, 28-30.

⁵⁷ Bale, “‘National revolutionary’ groupuscules and the resurgence of ‘left-wing’ fascism”, 32-33, 48.

⁵⁸ Bale, “‘National revolutionary’ groupuscules and the resurgence of ‘left-wing’ fascism”, 36.

⁵⁹ Wolff, Elisabetta Cassina, “CasaPound Italia: Back to Believing, The Struggle Continues”, *Fascism: Journal of Comparative Fascist Studies*, årgang 8, nr. 1 (2019): 61-88, 71-72.

Et annet viktig aspekt ved Bales studier, er hans påstand om at venstredreiningen som fant sted i det nyfascistiske miljøet i Frankrike var både et direkte og indirekte resultat av studentopprørene i 1968. Det fantes to ulike synspunkter i det nyfascistiske miljøet på studentopprørene: på en side var mange kritiske til studentopprørene og mente at det kun skapte kaos. På den andre siden var det flere fra det nyfascistiske miljøet som hentet inspirasjon fra studentprotestene, og disse bevegelsene fikk et mer venstreorientert preg.⁶⁰ Pino Rauti selv, og også hans viktigste forbilde, Julius Evola, hadde vært kritiske til studentopprørene.⁶¹ Det kan være interessant å basere seg på Bales teori for å se på om Rautis potensielle venstredreining var en reaksjon eller imitasjon av studentprotestene, og om venstredreiningen var påvirket av studentprotestene og på hvilken måte.⁶²

Den siste jeg trekker inn, er litteraturprofessor Alessandro Portelli, som har skrevet om det nyfascistiske miljøet på 1970-tallet, og hvordan det vekslet mellom høyre- og venstreorienterte ideer i denne perioden. Ifølge Portelli var både venstre- og høyresiden i en ideologisk krise på 1970-tallet, fordi de slet med å legitimere sine ideologiske ståsteder i takt med samfunnsutviklingen, som hadde gått fra å være et industrielt til et postindustrielt samfunn.⁶³ Dette gjorde at høyresiden begynte direkte og indirekte å imitere ideene og strategiene til venstresiden. På venstresiden kunne man også finne høyreorienterte og reaksjonære holdninger. Dermed var det, i motsetning til det Jeffrey Bale skriver, høyresidens ideologiske krise som førte til at de begynte å bevege seg mot venstre. Dette kan også bidra til å belyse de interne og innenrikspolitiske årsakene til at venstredreiningen fant sted.

Selv om denne ideologiske desorienteringen og eksperimenteringen var en tendens på 1970-tallet, betyr det likevel ikke at skillet mellom høyre og venstre har mistet aktualitet, ifølge Portelli. Poenget hans er at enkeltpersoner ofte er mer komplekse enn kun et teoretisk skille mellom høyre og venstre, og at enkeltpersoner på hver side av aksene kan ha ideer og

---

⁶⁰ Bale, “‘National revolutionary’ groupuscules and the resurgence of ‘left-wing’ fascism”, 46.

⁶¹ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 15.

⁶² Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 15.

⁶³ Portelli, Alessandro, “Tradizione e meta-tradizione: appunti su ‘Il signore degli anelli’”, artikkel presentert på konferansen *Nuova destra e cultura reazionaria negli anni ottanta* (Cuneo 19., 20. og 21. november 1982) i “Notiziario dell’Istituto Storico della Resistenza in Cuneo e per provincia” (nr. 23, 1983), 306, (*Store norske leksikon*, s.v. “postindustrielt samfunn”, sist oppdatert 19. mai 2014, lest 16. april 2020).

holdninger som tilhører motsatt side av den politiske aksen også.⁶⁴ Dette perspektivet kan brukes til å se på Pino Rautis ideer som person og som politisk aktør.

1.7. Sekundærlitteratur

Etter å ha gjennomgått generelle teorier for hvordan fascistisk ideologi har oppstått og utviklet seg, er det nødvendig å se på forskning som handler spesifikt om Pino Rauti, CSON og MSI, som har blitt utforsket allerede i stor grad. I disse bøkene finnes det mange perspektiver man kan ta utgangspunkt i og som kan videreutvikles. Mye av sekundærlitteraturen jeg har tilgjengelig har basert seg på mange av de samme kildene som jeg har brukt, som gjenutgivelsen av *Ordine Nuovo* og *Linea*. *Linea* har likevel ikke blitt brukt i så stor grad, og jeg har ikke funnet noen systematiske, historiske analyser av Rautis monumentale bokserie om fascismens historie. Likevel vil jeg med min oppgave vise at det går an å gjennomføre en nylesning av disse kildene som kan kaste nytt lys over Pino Rauti og venstredreiningen som fant sted i denne perioden, basert på tidligere forskning gjort av andre på dette temaet.

En av bøkene jeg har brukt, er historikeren Nicola Raos *La fiamma e la celtica*. Den handler om Pino Rautis ideologi fra perioden 1940 til 1990. Nicola Rao skriver blant annet at Rauti forsøkte å syntetisere ideene til Julius Evola med mer “venstreorienterte” ideer uten å lykkes, men Rao går ikke nærmere inn på hvorfor dette forsøket var mislykket. I denne oppgaven kommer jeg å undersøke dette nærmere. I tillegg skriver Nicola Rao at Rautis venstredreining var en plutselig omvedelse som fant sted i 1977, men i denne oppgaven undersøker jeg om denne omvendelsen var en plutselig hendelse eller et resultat av en lengre ideologisk bearbeidelse. Raos bok baserer seg på *Ordine Nuovo* og andre aviser som Rauti hadde skrevet i, men ikke *Linea* eller *Storia del fascismo*.

En annen bok som har vært viktig for oppgaven, er Mauro Lencis bok *A destra oltre la destra. La cultura politica del neofascismo italiano*. Denne boka handler om hvordan fascistisk ideologi har utviklet seg i perioden 1945-1995. Lenci ser på hvordan Julius Evolas innflytelse og hvordan Nuova Destra ble etablert i Italia. Ifølge Lenci la Evola på mange måter grunnlaget for den nyfascistiske ideologien, men mange begynte likevel å modifisere eller gå bort fra deler av hans tankegods, blant annet Rauti. Likevel er et av hans

---

⁶⁴ Portelli, “Tradizione e meta-tradizione: appunti su ‘Il signore degli anelli’”, 309.

hovedpoenger at Rautis ideologiske og strategiske endringer likevel var forenlige med Evolas ideer også. Dette legger et sammenligningsgrunnlag sånn at man kan plassere Rautis ideologi bedre og se brudd og kontinuitet med Julius Evola. Lenci har basert seg på flere ulike kilder, som *Ordine Nuovo* og *Linea*, men ikke *Storia del fascismo*. Det er heller ikke så mange artikler fra *Linea* som han tar utgangspunkt i. Noe Mauro Lenci ikke har med i sine analyser, er hvorvidt man kan se en venstredreining hos Rauti etter at han vendte tilbake til MSI. Dette er i grunnen bemerkelsesverdig, ettersom Lenci skriver at Rauti var ute etter å fylle marxismens tomrom og mente at marxistisk ideologi befant seg i en legitimeringskrise, noe Lenci har hentet fra nytugivelsen av *Ordine Nuovo* i perioden 1970-1971.⁶⁵ Dermed er det en mulighet for at *Ordine Nuovo* kan brukes til å spore en venstredreining hos Rauti i perioden 1970-1971.

En annen bok jeg har brukt, er Piero Ignazis bok om MSI, *Il polo escluso: profilo del movimento sociale italiano*, hvor han også skriver en del om Rautis fraksjoner Linea Futura og Spazio Nuovo. Han skriver at Rauti representerte venstresiden i MSI, og baserer seg i stor grad på partidokumenter som ble publisert i MSIs partiavis *Secolo d'Italia*. Ifølge Ignazi lyktes ikke Rautis prosjekt om å gå til venstre og få venstresidens velgere i lengden. Dette var fordi han ikke klarte å balansere mellom lederskapets ønsker, sin egen posisjon i MSI, hva hans tilhengere ønsket og samtidig appellere til venstresidens velgere. Likevel mener Ignazi at Rautis ideologi og strategi representerte det mest gjennomførte forsøket på å revitalisere MSI og ideologien partiet baserte seg på ved å fokusere på samtidsproblemer og gjøre fascismen til en ideologi som kunne konkurrere om velgerne på linje med andre ideologier og partier.⁶⁶

1.8. Oppgavens struktur

Oppgaven er oppbygd kronologisk hvor jeg følger utviklingen fra 1969 til 1982. I kapittel 2 redegjør jeg for de relevante organisasjonene og ideologiske strømningene som Rauti var en del av, slik at man kan få en oversikt og slik at man kan danne et analyse- og sammenligningsgrunnlag for resten av oppgaven. Kapittel 3 er det første empiri- og analysekapittelet, og i dette kapittelet undersøker jeg hvordan Rautis ideologi og strategiske tenkning utviklet seg etter at han kom tilbake til MSI og sammenligne Rautis venstredreining

---

⁶⁵ Lenci, Mauro, *A destra oltre la destra. La cultura politica del neofascismo italiano* (Pisa: Pisa University Press, 2014), kapittel 2.4. (E-bok uten sidetall, refererer til kapitler).

⁶⁶ Ignazi, *Il polo escluso*, 213-215.

med andre venstreorienterte nyfascistiske organisasjoner. I kapittel 4 ser jeg på Linea Futuras grunnleggelse, som ble omtalt som MSIs nye venstreside, representert av Pino Rauti. Denne fraksjonen hadde mange tilhengere, og var spesielt populær i den yngre generasjonen i MSI, og jeg ser kun på ideologi i dette kapittelet. I kapittel 5 ser jeg på hvordan Rautis politikk fungerte i praksis, det vil si hva han og hans tilhengere fikk utrettet og jeg bruker Hobbitleirene som casestudie. I det siste kapittelet studerer jeg Pino Rautis fraksjon Spazio Nuovo som ble opprettet i november 1979, og bruker avisen *Linea* som kilde. Avslutningsvis vil jeg komme med en konklusjon og forslag til videre forskning.

Kapittel 3, 5 og 6 vil ha et eget delkapittel til slutt hvor årsakene til venstredreiningen drøftes og analyseres. Siden kapittel 4 er basert på en historiebok og er kun begrenset til ideologi, har jeg valgt å utelate et delkapittel som analyserer årsakene. I stedet har jeg inkludert et kapittel som oppsummerer funnene fra Pino Rautis historiebok og disse funnernes betydning.

Det er en artikkel fra *Ordine Nuovo* som jeg fikk kjennskap til våren 2020 som jeg dessverre ikke har kunnet få tak i på grunn av den globale pandemikrisen. Denne artikkelen er skrevet av A. Pinnarò og handler om kvinnesyn, og den kunne gitt innsyn i Rautis og hans krets' perspektiver på kvinnepolitikk.⁶⁷ Dermed vil det ikke være mulig å gå undersøke kvinnesyn i kapittel 3. Det er likevel skrevet en del om kvinnesyn i kapittel 4 og kapittel 6 som gir tilstrekkelig innsikt i Pino Rautis og kretsen rundt ham sitt syn på kvinnen.

---

⁶⁷ Pinnarò A. (fornavn ukjent), "Gineocrazia, ieri e oggi", *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 3, desember 1970.

2. Historisk bakgrunn: Organisasjoner og ideologiske strømninger

2.1. Movimento Sociale Italiano: Organisering og ideologi (1946-1969)

Til tross for fascismens militære nederlag etter andre verdenskrig, levde fascismen videre i Italia. Det fantes flere ulike nyfascistiske undergrunnsbevegelser, og i tillegg ble det etablert et nyfascistisk parti 26. desember 1946. Dette partiet ble opprettet av flere som hadde hatt en forbindelse til det fascistiske diktaturet, og ble kalt *Movimento Sociale Italiano* (MSI). Selv om MSI ble uglesett av de andre italienske partiene, beholdt de likevel en posisjon i det italienske politiske landskapet frem til partiets nedleggelse i 1995. MSI var på mange måter den viktigste organisasjonen i det nyfascistiske miljøet, selv om partiet ofte var preget av interne stridigheter som ofte kunne ende i splittelser og frafall.⁶⁸

Selv om MSI var opptatt av å bevare den fascistiske ideologien, ville partiet også tilpasse seg det nyetablerte demokratiet og følge de demokratiske spillereglene, noe som satte dem i en svært svært tvetydig posisjon.⁶⁹ Under det første nasjonale valget i Italia i 1948 fikk partiet 2% velgeroppslutning, men det var likevel nok til å gi dem seks parlamentsmedlemmer i det italienske parlamentet.⁷⁰ I de etterfølgende årene holdt MSI seg jevnt på 5% velgeroppslutning ved hvert nasjonalvalg. I 1953 og 1969 inngikk de også en allianse med monarkistpartiet, noe som bidro til å øke velgeroppslutningen ved begge anledninger.⁷¹ MSI prøvde til tider å inngå allianser med andre partier på høyresiden eller i sentrum. Dette skjedde blant annet i 1960, da MSI prøvde å danne en allianse med det kristendemokratiske partiet, men dette ble avbrutt av høylytte protester, spesielt fra PCI's tilhengere.⁷² Dermed var MSI hovedsakelig i en marginalisert posisjon, hvor de større partiene ikke ville inngå allianser med dem.

---

⁶⁸ Foot, John, *Modern Italy* (London: Palgrave Macmillan, 2014), 215, Streccioni, Arianna, *A Destra della Destra, Dentro e fuori l'Msi, dai Far a Terza Posizione* (Roma: Settimo Sigillo, 2000), 73.

⁶⁹ Wolff, Elisabetta Cassina, "Starting from the End. Fascist Ideology in Post-War Italy (1943-1953)" (Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo, 2008), 29.

⁷⁰ Wolff, "Starting from the end", 29-30.

⁷¹ Eatwell, Roger, *Fascism, a history*, (London: Pimlico, 2003), 252-253, 260-261.

⁷² Chiarini, Roberto, "The 'Movimento Sociale Italiano': A historical profile", *Neo-Fascism in Europe*, i red. Cheles, Luciano, Ferguson, Ronnie og Vaughan, Michalina (Essex: Longman, 1991), 31, Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 10.

MSI var et sammensatt parti ideologisk og kan grovt sett kan deles inn i tre fraksjoner: den venstreorienterte, den nasjonalkonservative og den aristokratisk-intellektuelle fløyen, hvor Pino Rauti tilhørte sistnevnte i perioden 1952-1956.⁷³ De to førstnevnte fraksjonene hadde sine røtter i mellomkrigstidens fascisme, mens den tredje refererte til den historiske fascismen mellomkrigstiden, men utviklet seg ytterligere etter 1945.⁷⁴ I perioden 1946-1950 hadde den venstreorienterte fløyen lederskapet i partiet, mens i perioden 1950-1969 hadde den nasjonalkonservative fløyen lederskapet i partiet. På MSIs fjerde landsmøte i Milano i 1956 ble det vedtatt at det nasjonalkonservative lederskapet skulle beholde lederskapet, i tillegg til at partiet skulle legge seg på en “inkluderingslinje”, som innebærte å prøve å danne en allianse med det kristendemokratiske partiet og føre en mer moderat og pragmatisk politikk.⁷⁵ Denne beslutningen var svært upopulær blant mange partimedlemmer, og mange meldte seg ut, deriblant mange fra den venstreorienterte fraksjonen og den aristokratisk-intellektuelle fraksjonen, inkludert Pino Rauti. Noen kom tilbake igjen senere i 1969 da opposisjonen til den nasjonalkonservative fløyen overtok lederskapet, mens andre prøvde å opprette sine egne partier og bevegelser. Pino Rauti var en av de som vendte tilbake det året.⁷⁶

Den venstreorienterte fraksjonen var opptatt av økonomiske spørsmål og arbeider- og sosialpolitikk. Denne fraksjonen hadde sine røtter i mellomkrigstiden både før og etter at fascismen ble etablert som bevegelse og parti i 1919 og 1921 og de identifiserte seg også med moderniteten, den franske revolusjonen og fremskritt- og vitenskapsoptimisme.⁷⁷ De utarbeidet ulike sosioøkonomiske teorier basert på korporativisme eller syndikalisme, og fokuset lå på hvilken rolle fagforeningene og staten skulle ha i den økonomiske produksjonen.⁷⁸ De så på det som det korporative systemet som et alternativ til det parlamentariske demokratiet.⁷⁹ Selv om det fantes ulike syn på hvordan økonomien og

---

⁷³ Rauti meldte seg inn i partiet i 1947, men den aristokratisk-intellektuelle fløyen ble en offisiell fraksjon i partiet under MSIs landsmøte i 1952, som er grunnen til at jeg har satt startpunktet i 1952, hentet fra Streccioni, *A destra della destra*, 65.

⁷⁴ Andersen, Kari, “Ny-fascismens tre ansikter”, *Forskning.no*, 07.06.2008, <https://forskning.no/historie-nazisme/2008/06/ny-fascismens-tre-ansikter>.

⁷⁵ Rao, Nicola, *La fiamma e la celtica*, (Milano: Sperling & Kupfer, 2006), kapittel 9 (e-bok uten sidetall, refererer til kapitler).

⁷⁶ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 9.

⁷⁷ Wolff, Elisabetta Cassina, “The meaning and role of the concepts of democracy and corporatism in Italian neo-fascist ideology (1945–1953)”, *Modern Italy*, årgang 16, nr. 3 (2011): 295–313, 302-303.

⁷⁸ Davies, Peter og Lynch, Derek, *The Routledge Companion to Fascism and The Far Right* (London: Routledge, 2002), 143, Dahl, Ottar, *Syndicalism, Fascism and Post-Fascism* (Oslo: Solum Forlag, 1999), 23-25.

⁷⁹ Wolff, “The meaning and role of the concepts of Democracy and Corporatism in Italian Neo-Fascist Ideology (1945–1953)”, 302-303.

samfunnet skulle organiseres i denne fraksjonen, var de hovedsakelig for at arbeiderne skulle få delta i større grad i beslutningsprosessene på arbeidsplassen og velge hvem de skulle styres av, og dette systemet skulle kombineres med en hierarkisk ettpartistat rent politisk.⁸⁰

Hvorvidt denne staten skulle være totalitær, altså et diktatorisk system som også baserer seg på masseoppslutning fra befolkningen, eller autoritær, som kun begrenser seg til et diktatorisk system uten nødvendigvis å ha masseoppslutning, varierte i denne fraksjonen.⁸¹ Når det gjaldt innenrikspolitikk ville ikke inngå kompromisser med de andre partiene.⁸² Utenrikspolitisk var de imot at Italia skulle bli NATO-medlem, og ville at Italia skulle føre en nøytral utenrikspolitikk.⁸³

Et annet viktig begrep hos den venstreorienterte fløyen, var begrepet *socializzazione*, et prosjekt som hadde blitt introdusert i perioden 1943-1945, men ikke blitt fullført i praksis.⁸⁴ Dette politiske prosjektet var det hovedsakelig venstrefraksjonen som var opptatt av, men også representanter for de andre fløyene diskuterte betydningen av dette begrepet og hvordan det kunne utføres i praksis, som vi vil se i dette kapitlet. Dette prosjektet gikk ut på at arbeiderne skulle få delta i beslutningsprosessene i en bestemt bedrift og hovedformålet med *socializzazione* var også å skape politisk, sosial og juridisk likhet blant arbeiderne.⁸⁵ Det fantes likevel mange ulike perspektiver på hva *socializzazione* var og hvordan det skulle praktiseres, som for eksempel i hvilken grad arbeidstakere skulle delta, hvilken rolle staten skulle ha, hvem som skulle ta avgjørelser i bedrifter og fagforeninger, og hvor mye politisk makt fagforeningene skulle ha eller om de skulle være underlagt staten.⁸⁶ Dette prosjektet ble diskutert av mange i det nyfascistiske miljøet i etterkrigstiden, og ble også diskutert av Rauti i *Ordine Nuovo* og *Linea*, som vi skal se senere i oppgaven.

---

⁸⁰ Wolff, "The Meaning and Role of the Concepts of Democracy and Corporatism in Italian Neo-Fascist Ideology (1945–1953)", 303-305.

⁸¹ Wolff, "Starting from the end", 34-35, 254-257.

⁸² Wolff, "Starting from the end", 275.

⁸³ Wolff, "Starting from the end", 274-276.

⁸⁴ Wolff, "The Meaning and Role of the Concepts of Democracy and Corporatism in Italian Neo-Fascist Ideology (1945–1953)", 303-305. Begrepet *socializzazione* kan oversettes med sosialisering på norsk eller socialization på engelsk, men disse oversettelsene kan etter min mening være misvisende, ettersom de ofte brukes i sosiologisk sammenheng. Dermed foretrekker jeg å bruke begrepet i kursiv på italiensk.

⁸⁵ Wolff, "Starting from the end", 151-153, 181-182.

⁸⁶ Wolff, "Starting from the end", 262-263.

Den andre fraksjonen var de nasjonalkonservative. Når det gjelder innenrikspolitik og politisk strategi, var de opptatt av tilpasning og respektabilitet. De var også opptatt av å danne allianser med de andre partiene på høyresiden, inkludert sentrumpartiene. Samtidig ville de ikke ta avstand fra deres røtter i det fascistiske diktaturet, og motivasjonen for alliansene var hovedsakelig realpolitisk og pragmatisk.⁸⁷ Utenrikspolitisk var den nasjonalkonservative fraksjonen for at Italia skulle bli NATO-medlem, et standpunkt som var basert på realpolitiske hensyn og motivert av en bekymring for Italias økonomiske og geopolitiske situasjon de første årene i etterkrigstiden, og de mente NATO-medlemskap ville være fordelaktig for å ivareta disse hensynene.⁸⁸

Det må likevel nevnes at når det gjelder den nasjonalkonservative fløyen i MSI, finnes det ikke så mye informasjon om hva de mente om økonomisk teori. Det er likevel mest sannsynlig at de forfektet samme type økonomisk politikk som ble ført under det fascistiske diktaturet, hvor den fascistiske økonomien var basert på et korporativt system hvor økonomien var kollektivt administrert av arbeidsgivere, arbeidstakere og statsforvaltere på nasjonalt nivå, hvor de viktigste avgjørelsene ble tatt ovenfra, fra staten og bedriftslederne.⁸⁹ Det var likevel en representant fra den nasjonalkonservative fløyen, juristen Carlo Costamagna, som hadde vært med på å utarbeide det korporativistiske systemet i Italia i mellomkrigstiden og var politisk analytiker. I etterkrigstiden deltok han i debatten om *socializzazione*, og han var kritisk til denne praksisen av flere grunner. Han mente det ikke gikk an å utføre i praksis, og anklaget de som forsvarte denne praksisen for å være vage, uklare og selvmotsigende.⁹⁰ For det første forklarte ikke medlemmene av venstrefraksjonen hvordan organisering nedenfra skulle fungere i praksis. For det andre var det selvmotsigende fordi han mente det baserte seg på en idé om klassekamp, en idé som fascismen avviser.⁹¹ Han mente likevel at arbeidere kunne delta i beslutningsprosesser til en viss grad, men generelt var han imot fagforeningsvirksomhet og imot streikeretten, fordi det gikk imot ideen om en sterk stat.⁹²

---

⁸⁷ Wolff, "The meaning and role of the concepts of democracy and corporatism in Italian neo-fascist ideology (1945–1953)", 305.

⁸⁸ Wolff, "Starting from the end", 267.

⁸⁹ Wolff, "The Meaning and Role of the Concepts of Democracy and Corporatism in Italian Neo-Fascist Ideology (1945–1953)", 305-306, Davies og Lynch, *The Routledge Companion to Fascism and The Far Right*, 143.

⁹⁰ Wolff, "Starting from the end", 173-174.

⁹¹ Wolff, "Starting from the end", 174, 183.

⁹² Wolff, "Starting from the end", 178.

Den siste fraksjonen var den “aristokratiske-intellektuelle” fløyen, som var i opposisjon til både den venstreorienterte og den nasjonalkonservative fraksjonen. De var inspirert av filosofen Julius Evolas politiske ideer. Deres viktigste verdier var tradisjon, orden, hierarki og disiplin og antidemokrati. Denne strømmingen representerte noe nytt i fascismens historie, ettersom disse ideene ikke hadde hatt spesielt stort fotfeste i ulike fascistiske strømninger i mellomkrigstiden, men de fikk det etter krigen.⁹³

Når det gjelder politisk organisering, forsvarte de en totalitær, antidemokratisk, organisk og “etisk” stat som skulle ha som hensikt å kontrollere alle aspekter ved samfunnet, samtidig som de hadde en rolle som befolkningens oppdrager. Staten skulle styres av en politisk bevegelse kalt “Ny Orden” (*Ordine Nuovo* på italiensk). Når det gjelder sosioøkonomiske spørsmål, var de opptatt av at arbeidet skulle være et middel som skulle tjene staten, og at sosioøkonomiske rettigheter for borgerne ikke skulle være et politisk mål i seg selv. Det viktigste var den politiske organiseringen av staten og samfunnet.⁹⁴ Hvorvidt denne staten skulle være totalitær eller autoritær, varierte i denne fraksjonen, men hovedsakelig var de positive til totalitarismebegrepet og identifiserte seg med dette begrepet.⁹⁵

Når det gjelder utenrikspolitikk, ønsket de å etablere en europeisk militærblokk og skape et “Europa av nasjoner” (*Europa-Nazione*) basert på en felles “europeisk kultur”, grunnlagt på antidemokratiske verdier, hvor hver enkelt europeisk stat skulle sette opp en egen “Ny Orden” som skulle ha den politiske, økonomiske og militære kapasiteten til å stå imot det liberalistiske og kapitalistiske USA og det kommunistiske Sovjetunionen.⁹⁶

I 1954, da den nasjonalkonservative fløyen hadde lederskapet i partiet, opprettet Pino Rauti *Centro Studi Ordine Nuovo* (studiesenter/tankesmie Ny Orden, CSON), og i 1955 opprettet CSON sitt eget tidsskrift som het *Ordine Nuovo*, hvor de skrev om politikk, ideologi og strategi. CSON skulle fungere som en tankesmie innenfor MSI og skulle utarbeide forslag til hvordan MSIs ideologi kunne være mer radikal.⁹⁷

---

⁹³ Andersen, Kari, “Ny-fascismens tre ansikter”, *Forskning.no*, 08.06.2008, <https://forskning.no/historie-nazisme/2008/06/ny-fascismens-tre-ansikter>.

⁹⁴ Wolff, “Starting from the end”, 253-255, 258.

⁹⁵ Wolff, “Starting from the end”, 255.

⁹⁶ Wolff, “Starting from the end”, 267-269.

⁹⁷ Conti, Davide, *L'anima nera della repubblica, Storia del MSI* (Bari: La Terza, 2013), kapittel 2.1. (e-bok uten sidetall, refererer til kapitler), Streccioni, *A Destra della Destra*, 69.

2.2. Julius Evola: Ideologi og innflytelse

Julius Evola (1898-1974) var filosof, maler og religionshistoriker, og han skrev blant annet om religion, politisk filosofi, metafysikk og mytologier. Hans forfatterskap varte fra 1930-tallet frem til hans død i 1974. Hans forfatterskap har vært svært mangfoldig, og i denne delen fokuserer jeg på hans politiske og strategiske tenkning og utenrikspolitikk. Evola har vært den viktigste inspirasjonskilden for mange nyfascistiske, høyreekstremer og høyre-radikale bevegelser etter andre verdenskrig.⁹⁸ En av hans kjerneideer er ideen om Tradisjonen (med stor T), som oppsummerer hans idealsamfunn.⁹⁹ Dette idealsamfunnet står i opposisjon til moderniteten og dens verdier som fremskritt- og vitenskapsoptimisme, menneskerettigheter og rasjonalisme. Tradisjonen derimot, er basert på ideer om hierarki, orden, autoritet og tradisjon.

Julius Evola hadde ment at en av det fascistiske diktaturet feiltakelser var å basere seg for mye på å syntetisere fascistisk ideologi med andre ideologiske strømninger, og dermed ønsket han i etterkrigstiden å gjøre fascismen til den ultimate høyreideologien basert på Tradisjonens verdier.¹⁰⁰ Denne høyreideologien som Evola forsvarte, skilte seg også ut fra andre ideologier man kunne finne på høyresiden, som kapitalisme, liberalisme og konservatisme, som Evola mente var materialistiske ideologier. Fascismen derimot, var ifølge Evola en høyreideologi basert på en politisk visjon grunnlagt på Tradisjonens verdier.¹⁰¹ Evola skilte mellom det han kalte *Destra Politica* (politisk høyre) og *Destra Economica* (økonomisk høyre).¹⁰² Fascismen hørte til førstnevnte kategori, mens andre høyreideologier som liberalisme, kapitalisme og konservatisme hørte til i *Destra Economica*.

Evolas politiske tenkning var som nevnt svært elitistisk, antidemokratisk og antiegalitær. Staten skulle styres av en spesielt utvalgt gruppe menn som skulle forvalte staten og styre befolkningen. Denne utvalgte gruppen skulle være lojal og trofast overfor Tradisjonens

---

⁹⁸ Gómez, Miguel Ángel Simón, "El decadentismo en la derecha radical contemporánea", *Política y Sociedad*, årgang 44, nr. 1 (2007): 175-198, 188-189.

⁹⁹ Wolff, "Starting from the end", 218-219, Wolff, Elisabetta Cassina, "En ensom ridder mot den moderne verden. Julius Evola og høyre-radikalisme i etterkrigstidens Europa", i *Høyreekstremisme: ideer og bevegelser i Europa*, red. Sørensen, Øystein, Hagtvatn, Bernt og Steine, Bjørn Arne (Oslo: Dreyers Forlag, 2012), 163. Wolff skriver Tradisjonen med stor forbokstav.

¹⁰⁰ Parlato, Giuseppe, "Evola e la politica", konferansebidrag i *Convegno: "L'eredità di Julius Evola"*, konferanse om Julius Evolas arv, 29. november 2014, <https://www.youtube.com/watch?v=qKGANn5CbJU&t=48s>, Wolff, "Starting from the end", 226.

¹⁰¹ Wolff, "Starting from the end", 226.

¹⁰² Evola, Julius, *Fascismo e Terzo Reich* 6. utg. (Roma: Edizioni Mediterranee, 2001), 32.

verdier, og ikke være motivert av materielle goder og fordeler. Statens ledere skulle være mentalt og fysisk overlegne befolkningen de styrte over. Denne staten skulle også være organisk fremfor totalitær, ettersom Evola var kritisk til totalitarismebegrepet, fordi han mente at det i praksis var byråkratisk og kollektivistisk og fordi det skapte et uklart skille mellom stat og befolkning.¹⁰³ Denne spesielt utvalgte gruppen skulle videre organiseres i en elitebevegelse som skulle styre en organisk, hierarkisk og “etisk” stat. Dette var statens hovedoppgave, ikke sikre befolkningen materielle goder.¹⁰⁴ De skulle organisert i en bevegelse, ikke et parti.¹⁰⁵ Evola var imot partipolitikk fordi et parti er bundet av et partiprogram basert på sosiale, politiske og økonomiske ideer, og dermed ufleksibelt. En bevegelse derimot, er først og fremst basert på et mer overordnet livssyn om hvordan hele samfunnet burde være, og ikke bundet av et bestemt politisk program.¹⁰⁶

Julius Evolas økonomiske politikk tok utgangspunkt i variant av korporativismen som var inspirert av antikkens og middelalderens økonomiske systemer. Arbeidet skulle være et middel til å opprettholde statens makt.¹⁰⁷ I antikken og middelalderen var økonomien organisert i korporative systemer hvor ulike samfunnsgrupper arbeidet sammen i et hierarkisk samfunnssystem om et felles gode, og på denne måten kunne statens makt, spesielt i middelalderens absolutte monarkier, opprettholdes.¹⁰⁸ Dette systemet kan i grunnen ikke plasseres noen steder på høyre- og venstreaksen, ettersom det er basert på en periode før disse begrepene ble brukt.¹⁰⁹

Når det gjelder politisk strategi, ville ikke Evola eller hans tilhengere danne allianser med andre partier. Likevel mente Evola at de måtte imitere strategiene til det italienske kommunistpartiet PCI, til tross for at han var imot partipolitisk praksis.¹¹⁰ Ifølge Evola burde MSI imitere kommunistpartiet fordi de for det første var godt organisert, hadde en mektig

---

¹⁰³ Furlong, Paul, *Social and Political Thought of Julius Evola* (New York: Routledge, 2011), 68-69, Parlato, “Evola e la politica”, Giuseppe Parlato sier at Julius Evola var kritisk til totalitarismebegrepet fordi ifølge Evola er statens rolle å forvalte politikken, ikke blande seg inn i befolkningens private sfære. Derfor skriver jeg at Evola er kritisk til totalitarismebegrepet fordi det lager et uklart skille mellom stat og befolkning, slik jeg tolker Parlatos uttalelse.

¹⁰⁴ Wolff, “Starting from the end”, 224.

¹⁰⁵ Wolff, “Starting from the end”, 224-225.

¹⁰⁶ Wolff, “Starting from the end”, 224-225.

¹⁰⁷ Wolff, “Starting from the end”, 233.

¹⁰⁸ Wolff, “The meaning and role of the concepts of Democracy and Corporatism in Italian neo-fascist ideology (1945–1953)”, 307-308, Wolff, “Starting from the end”, 228, Wiarda, Howard J., *Corporatism and comparative politics: the other great ’ism’* (New York: Armonk, 1997), 27, 30.

¹⁰⁹ Wolff, “Starting from the end”, 228.

¹¹⁰ Wolff, “Starting from the end”, 279-280.

utenlandsk alliert i Sovjetunionen og høy velgeroppslutning. For det andre var det fordi de skilte mellom taktikk (fleksibelt) og strategi (ufleksibelt).¹¹¹ Til slutt hadde PCI også en tydelig definert ideologi som de fulgte. Evola hadde likevel forståelse for MSI og forstod at MSIs medlemmer ville bevare fascistisk ideologi, men han mente at MSI lignet på et populistisk masseparti.

Angående utenrikspolitikk, mente Julius Evola at USA og Sovjetunionen representerte to materialistiske og forfalne ideologier, og at den kalde krigen representerte en slags intern, ideologisk konflikt mellom USA og Sovjetunionen: begge var materialistiske ideologier som oppstod som en konsekvens av den franske revolusjonen og dens idealer. Samtidig mente Evola også at det var best å være på USA sin side i en strategisk og taktisk allianse hvis det skulle bli nødvendig, som vil si at Sovjetunionen representerte den utenrikspolitiske hovedfienden.¹¹²

2.3. Centro Studi Ordine Nuovo: Ideologi og praksis (1954-1969)

CSON holdt til i Roma, men hadde medlemmer i hele Italia, spesielt i Roma og på Sicilia, og de norditalienske byene Milano og Padova. Medlemstallet lå på rundt 10.000. Formålet var først og fremst å utarbeide den fascistiske ideologien og basere den på Julius Evolas filosofi og Evola skrev at CSON var den organisasjonen som størst grad baserte seg på hans ideer.¹¹³ I 1969 oppstod det en splittelse i bevegelsen. Rauti og andre medlemmer gikk tilbake til MSI, mens bevegelsen ble utviklet til *Movimento Politico Ordine Nuovo* (politisk bevegelse Ny Orden, MPON), ledet av Clemente Graziani. Det er tydelig at deres veier ble splittet på dette tidspunktet, og det finnes ikke nok kildegrunnlag for å si kunne at det fantes noe mer samarbeid mellom Rauti og MPON etter splittelsen.¹¹⁴ MPON var ansvarlig for mange terrorangrep på starten av 1970-tallet og ble til slutt oppløst av den italienske staten i 1973.

Når det gjelder praksis, er det likevel utfordrende å vurdere CSON som organisasjon. Det var for eksempel organisert som en tankesmie som kun fokuserte på å holde seminarer og utgi tidsskrifter, men likevel hadde de omfattende samarbeid og nettverk med høyreorienterte

---

¹¹¹ Wolff, "Starting from the end", 279.

¹¹² Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 16.

¹¹³ Ferraresi, Franco, "The Radical Right in Postwar Italy", *Politics & Society*, årgang 16, nr. 1 (1988), 84-85.

¹¹⁴ Giannuli, Aldo og Rosati, Elia, *Storia di Ordine Nuovo* (Milano: Mimesis, 2017), 141.

bevegelser av ulike slag i andre europeiske land, inkludert terrorgrupper og CIA.¹¹⁵ Det er vanskelig å fastslå tydelig hva Rautis rolle var i disse organisasjonene og hva motivasjonene hadde vært, men mye kan også ha vært på grunn av økonomiske problemer i CSON og at de søkte økonomisk støtte fra andre autoritære og ekstremistiske bevegelser.¹¹⁶ I tillegg hadde Rauti ved enkelte anledninger vurdert å vende tilbake til MSI, blant annet i 1965, men han avbrøt disse planene etter en avtale ble inngått samme år mellom MSIs leder Arturo Michelini og MSIs opposisjonsleder Giorgio Almirante. Rauti oppfattet denne avgjørelsen som svakt fra Almirantes side, ettersom Rauti var svært kritisk til den moderate fraksjonen i MSI.¹¹⁷ Det er likevel tydelig at Rauti hele tiden holdt kontakt med MSI i perioden han drev CSON.¹¹⁸

Det er likevel mye som tyder på at CSON likevel hadde et tydelig militaristisk preg både i praksis og ideologisk, og ifølge historiker Davide Conti kan CSON sees på som en politisk organisasjon som opererte mellom det italienske militæret og det høyreekstreme miljøet.¹¹⁹ I noen år hadde Rauti opprettet kontakter med de høyreautoritære regimene i Spania og Portugal. I 1964 opprettet CSON en Centro Studi della Guerra Psicologica (tankesmie for psykologisk krigføring).¹²⁰ Senere begynte Rauti og andre medlemmer av CSON å skrive for det portugisiske pressebyrået Aginter Presse, drevet av franskmannen Yves Guerin Serac, som hadde opprettet organisasjonen OAS (*Organisation de l'armée secrète* på fransk, grunnlagt i 1961 under krigen mellom Frankrike og Algerie) i Lisboa og Madrid.¹²¹ Formålet med dette pressebyrået og OAS var å finne strategier for å bekjempe kommunismen på globalt nivå, og dette inkluderte terroraksjoner og statskupp.¹²²

Man ser at CSONs utenrikspolitikk var både ideologisk og strategisk begrunnet. For eksempel under krigen i Algerie, hadde Pino Rauti vært mer positivt innstilt til Frankrike enn til den algeriske frigjøringsbevegelsen.¹²³ Årsaken var at han oppfattet det slik at nasjonalist- og frigjøringsbevegelsene i de tidlige koloniene var positivt innstilt til kommunismen og

---

¹¹⁵ Wolff, Elisabetta Cassina, "CasaPound Italia: Back to Believing, The Struggle Continues", *Fascism: Journal of Comparative Fascist Studies*, årgang 8, nr. 1 (2019): 61-88, 72.

¹¹⁶ Giannuli og Rosati, *Storia di Ordine Nuovo*, 49, 9-12.

¹¹⁷ Ferraresi, Franco, *Threats to Democracy* (New Jersey: Princeton University Press, 1996), 28.

¹¹⁸ Wolff, "CasaPound Italia: Back to Believing", 71.

¹¹⁹ Conti, *L'anima nera della repubblica*, kapittel 2.1.

¹²⁰ Giannuli og Rosati, *Storia di Ordine Nuovo*, 28.

¹²¹ Giannuli og Rosati, *Storia di Ordine Nuovo*, 15, 51.

¹²² Giannuli og Rosati, *Storia di Ordine Nuovo*, 53.

¹²³ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 12.

Sovjetunionen, og derfor valgte han å uttrykke støtte til Frankrike, selv om Frankrike var på vestmaktenes side og var styrt av en konservativ regjering. Dessuten hadde som nevnt Julius Evola uttalt at en taktisk allianse med USA var å foretrekke, noe som kan bety at motivene bak alliansene var ideologisk begrunnet også. Når det gjelder samarbeidet med de høyreautoritære regimene i Spania og Portugal, mente Rauti at disse alliansene hadde vært rent pragmatisk motiverte, og for eksempel det spanske diktaturet var bygget på en annen ideologi enn den Rauti representerte.¹²⁴

I 1969 bød det seg en ny mulighet til å vende tilbake til MSI. Giorgio Almirante var blitt valgt som MSIs nye leder, ettersom Michelini døde av sykdom i juni samme år. Almirantes overtakelse førte til en rekke endringer i partiet. Blant annet ville han danne allianser med andre partier på høyresiden og radikalisere partiet. Dette inkluderte også samarbeid med høyreekstreme voldelige bevegelser.¹²⁵ Rautis avgjørelse om å vende tilbake til MSI er likevel utydelige, men man kan si at det er mange grunner til at han valgte å vende tilbake. Ifølge Aldo Giannuli var det en plutselig avgjørelse han tok, og kildematerialet som er tilgjengelig angående dette punktet, viser at det ikke var gitt at han skulle vende tilbake til MSI.¹²⁶ Ifølge Nicola Rao hadde Rauti vurdert å fortsette å drive CSON, men kom fram til at organisasjonen på det tidspunktet var altfor svekket økonomisk og politisk, og at den beste avgjørelsen var å slå seg sammen med MSI.¹²⁷

Dermed ser vi hvordan Rauti vekslet mellom ulike strategier og praksiser i perioden han drev CSON, og at ideologien var tydelig inspirert av Julius Evola både i teori og praksis. Hvordan ideologien utviklet seg videre og om man ser brudd og kontinuitet vil vi se i det etterfølgende kapitlet.

---

¹²⁴ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 12.

¹²⁵ Conti, *L'anima nera della repubblica*, kapittel 4.1., 4.6.

¹²⁶ Giannuli og Rosati, *Storia di Ordine Nuovo*, 110-112.

¹²⁷ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 17.

3. Fra CSON til MSI: Starten på Rautis venstredreining? 1969-1973

I dette kapittelet undersøker jeg hvordan Pino Rautis ideologi utviklet seg de første fire årene etter at han kom tilbake i MSI. Jeg undersøker hvorfor han gikk tilbake til MSI og om venstredreiningen til Rauti kan spores tilbake til så tidlig som 1969-1973. Kildematerialet kapittelet baserer seg på, strekker seg fra 1970-1971, men kapittelet er avgrenset til 1969-1973 fordi disse årene var på mange måter en gullalder for MSI: De fikk flere medlemmer, økte velgeroppslutningen og internt var partiet også relativt samlet, uten for mange interne stridigheter, men dette tok slutt i 1973.¹²⁸ På samme tid var både Italia og verden preget av politiske og økonomiske kriser. Dermed ser vi at dette var på en side noen gode år for MSI, samtidig som det var en vanskelig periode i Italia som var preget av regjeringkriser og terrorangrep fra utenomparlamentariske bevegelser. I 1968 startet også studentprotestene ved universitetene som satte sitt preg på det italienske samfunnet i flere år fremover. Dette gir et undersøkelsesgrunnlag for oppgavens formål, som er å undersøke hvorvidt krisesituasjoner fører til ideologiske endringer hos enkeltpersoner og politiske organisasjoner, spesielt hos enkeltpersoner.

Det finnes også grunnlag for å si at venstredreiningen til Pino Rauti startet allerede i denne perioden som kapittelet tar for seg. I et nummer av *Ordine Nuovo* så jeg at Pino Rauti brukte uttrykket “sfondare a sinistra”,¹²⁹ som betyr å bevege seg til venstre, noe som kan tyde på at venstredreiningen til Rauti skjedde i denne perioden, i motsetning til hva tidligere forskning har vist, som vanligvis har plassert hans venstredreining på midten av 1970-tallet. Spørsmålet er likevel hva slags venstredreining det var snakk om og om det representerer et brudd med hans tidligere ideologiske posisjoner og hva som var årsakene.

Kontekst: Global avspenning, 1968-opprøret og interne endringer i MSI

Den internasjonale konteksten var preget av den kalde krigens utvikling og dynamikk. Frem til starten av 1970-tallet hadde den utenrikspolitiske situasjonen vært preget av et bipolart system, som betyr at det hovedsakelig var to parter som påvirket den internasjonale politikken. Under den kalde krigen var verden delt mellom vestblokken (USA og dets

---

¹²⁸ Rao, Nicola, *La fiamma e la celtica*, (Milano: Sperling & Kupfer, 2006), kapittel 17 (E-bok uten sidetall, refererer til kapitler).

¹²⁹ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 17.

allierte) og østblokken (Sovjetunionen og dets allierte). I tillegg fant man også kategorien “tredje verden”, som ikke nødvendigvis tilhørte en bestemt blokk og bestod som regel av tidligere kolonier.¹³⁰

Den kalde krigen gikk gjennom ulike faser i løpet av sin varighet på 40 år. Spenningene mellom vestblokken og østblokken var tydelige gjennom 1950- og 1960-årene, med opprettelsen av NATO og Warszawapakten. Spenningen kulminerte tidvis i blant annet Berlinblokaden, Koreakrigen, Suezkrisen og Cubakrisen. Etter Cubakrisen i 1962 begynte den kalde krigens dynamikk å endre seg, og det internasjonale samfunnet gikk fra å være et bipolar system til et multipolart system, som betyr at det oppstod andre makter som utfordret stormaktsposisjonen til USA og Sovjetunionen.¹³¹ Det oppstod ofte splittelser mellom landene i den tredje verden og Sovjetunionen, mens på vestblokken sin side oppstod det en splittelse mellom USA og Europa.¹³² USA var også preget av interne utfordringer som inflasjon, protester mot involveringen i Vietnamkrigen og studentopprørene. På 1970-tallet ble det også innledet en global avspenningsfase mellom USA og Sovjetunionen. Det ble blant annet opprettet en telefonlinje mellom USA og Sovjetunionen, og motpartene møttes oftere og deltok på nedrustningskonferanser.¹³³ Verdenssituasjonen var også preget av dekolonisering i Asia, Afrika og Midtøsten, og dekoloniseringen var en avgjørende hendelse i verdenshistorien som endret forholdet mellom Europa, stormaktene og de tidligere koloniene.¹³⁴

I tillegg hadde det også oppstått en annen viktig hendelse; 1968-protestene. Disse protestene spredte seg til mange ulike land i både østblokken og vestblokken, og hadde ulike årsaker og konsekvenser i forskjellige land. Studentprotestene var en reaksjon på hvordan universitetene var bygd opp og læringsformene ved universitetet, og de utviklet seg etter hvert til samfunnskritikk inspirert av marxisme og anarkisme.¹³⁵ Studentprotestene var især inspirert av sosiologen Herbert Marcuse (1898-1979), som hadde tilknytning til den venstreorienterte Frankfurterskolen, som vil si at studentprotestene hadde et tydelig venstreorientert preg. I forbindelse med 1968-opprøret fikk også andre politiske bevegelser et oppsving, som

---

¹³⁰ Palmer, R.R., Colton, Joel, Kramer, Lloyd, *A History of Europe in the Modern World* (New York: McGraw Hill, 2014), 886.

¹³¹ Mammarella, Giuseppe *L'Italia contemporanea 1943-1998* (Bologna: Il Mulino, 1998), 405-408.

¹³² Mammarella, *L'Italia contemporanea 1943-1998*, 375.

¹³³ Lundestad, Geir, *Øst, Vest, Nord, Sør* (Oslo: Universitetsforlaget, 2015), 80-82.

¹³⁴ Palmer et. al., *A History of Europe in the Modern World*, 925-927.

¹³⁵ Jon Gunnar Arntzen, “studentopprøret” i *Store norske leksikon*, sist oppdatert 7. mai 2018, lest 28. mai 2020.

feminismen, miljøbevegelsen, LGBTQ-bevegelsen, nedrustningsbevegelsen og fredsbevegelsen. Protestene var ikke bare knyttet til politiske hendelser, men også forårsaket av de sosiale endringene som hadde funnet sted etter andre verdenskrig og representerte dermed også et generasjonsopprør med de kulturelle, sosiale og moralske verdiene som hadde preget generasjonene før. Opprørene i 1968 markerte også en kulturell storhetstid, spesielt i musikkverden. Noe som markerte dette, var de historiske albumene til The Beatles, Jimi Hendrix og Rolling Stones og Woodstock-festivalen som ble holdt i 1969 i USA.¹³⁶

Hvordan hadde italiensk politikk vært generelt etter krigen? Etter andre verdenskrig ble Italia en republikk etter en folkeavstemning som ble avholdt i 1946. Det største partiet var det kristendemokratiske som satt i regjering i 48 år. De største partiene var det kristendemokratiske partiet Democrazia Cristiana DC, sosialistpartiet PSI (Partito Socialista Italiano) og det kommunistiske partiet PCI (Partito Comunista Italiano). De første årene fra 1948-1963 regjerte DC sammen med andre sentrumpartier, og i 1963 regjerte DC sammen med PSI med PCI alltid i opposisjon.¹³⁷

Italia hadde den vestlige verdens største kommunistparti etter krigen og de fikk økende politisk styrke i løpet av 1960-årene. De hadde rundt 1,8 millioner medlemmer med valgoppslutning på ca. 30-35 prosent ved hvert eneste valg, og hadde mange ordførere i ulike italienske byer. Kommunistpartiet hadde også hatt seter i parlamentet, men ble ekskludert fra regjeringssamarbeid fra og med 1948 etter ordre fra USA og Truman-doktrinen. De første tiårene etter andre verdenskrig, hadde PCI en nær forbindelse med Sovjetunionen, men kuttet forbindelsen i løpet av etterkrigstiden og begynte å bevege seg i en mer moderat og mindre dogmatisk retning i løpet av sin levetid. PCI var hovedsakelig et arbeiderklasseparti som fokuserte på sosioøkonomiske spørsmål og egalitarisme, men PCIs velgere kom fra flere forskjellige sosiale lag. De appellerte til mange ulike velgergrupper fordi de virket som et seriøst alternativ for velgerne, da italiensk politikk var preget av både ineffektivitet og korrupsjonsskandaler.¹³⁸

---

¹³⁶ Jon Gunnar Arntzen, "studentopprøret" i *Store norske leksikon*, sist oppdatert 7. mai 2018, lest 28. mai 2020.

¹³⁷ Palmer et. al., *A History of Europe in the Modern World*, 911. Geir Lima, "Italias historie fra 1945 til 1990" i *Store norske leksikon*, sist oppdatert 18. april 2018, lest 14. mai 2020.

¹³⁸ Geir Lima, "Italias historie fra 1945 til 1990" i *Store norske leksikon*, sist oppdatert 18. april 2018, lest 14. mai 2020.

Golden, Miriam, *Labor Divided: Austerity and Working-Class Politics in Contemporary Italy* (Ithaca, New York: Cornell University Press, 1988), 28, Lipset, Seymour, *Political Man, The Social Bases of Politics* (Baltimore: John Hopkins University Press, 1981), 129, 1966-167.

Selv om det samme partiet, altså DC, hadde regjeringsmakt i 48 år, var Italia likevel preget av regjeringskriser på parlamentarisk nivå og uroligheter på utenomparlamentarisk nivå, spesielt fra og med midten av 1960-tallet. Blant annet hadde deler av politistyrken Carabinieri gjort et forsøk på statskupp i 1965, kalt Piano Solo. Arbeiderbevegelsen gjorde opprør, og opprørene eskalerte med studentbevegelsens opprør i 1968, som hadde sitt startpunkt i Italia ved Universitetet i Roma. Den 12. desember 1969 ble en bombe plassert utenfor landbruksbanken i Milano av medlemmer fra høyreekstreme bevegelser. I tillegg var landet rammet av terrorangrep fra både høyreekstreme bevegelser og deler av det italienske forsvaret.¹³⁹ Perioden mellom 1960-1980 blir også kalt “blyårene” (*anni di piombo* på italiensk) da Italia var rammet av flere terrorangrep fra både høyre- og venstreekstreme organisasjoner. Etter en økonomisk oppgangstid i årene 1958-1963, opplevde landet en økonomisk krise fra og med slutten av 1960-årene og arbeidsledigheten økte, og mange streiket.¹⁴⁰

Hvordan påvirket den globale og nasjonale situasjonen MSI i denne perioden? Partiets leder fra den nasjonalkonservative fraksjonen, Arturo Michelini, døde i juni 1969. Lederskapet falt på opposisjonslederen Giorgio Almirante, og lederskapet hans førte til en endring i partiet, både strategisk og organisatorisk. Almirantes strategi var likevel svært tvetydig: På en side ville han øke partiets respektabilitet og understrekte at han holdt seg innenfor de demokratiske rammene. Dermed appellerte han til flere partier på høyresiden, blant annet monarkistpartiet og liberalistpartiet. Samtidig understrekte han at han ville bekjempe student- og arbeideropprørene som fant sted i byene, og han gikk ikke bort fra voldsbruk i disse tilfellene.¹⁴¹ Dette gjorde også at mange som hadde gått ut av partiet i 1969, blant annet Rauti, kom tilbake til partiet dette året. Tvetydigheten til Almirante ble særlig tydelig ved det nasjonale valget i 1972, da MSI fikk sitt beste valgresultat med 8,7 prosent av stemmene, men på den andre siden stod i fare for å bli oppløst av den italienske staten på grunn av anklager om å ville gjenopprette det fascistiske partiet. Dette var ulovlig etter Scelba-loven av 1952, som hadde gjort det straffbart å forsøke å gjenopprette det fascistiske partiet fra mellomkrigstiden.

---

¹³⁹ Mammarella, *L'Italia contemporanea*, 409.

¹⁴⁰ Geir Lima, “Italias historie fra 1945 til 1990” i *Store norske leksikon*, sist oppdatert 18. april 2018, lest 14. mai 2020.

¹⁴¹ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 17.

På det organisatoriske plan skjedde det også flere endringer i MSI etter at Almirante tok over som leder. Almirante hadde tidligere representert venstresiden i MSI, men han gikk bort fra venstresiden etter at han overtok som partileder.¹⁴² Det var vanskeligere for Almirante å få tilbake venstrefraksjonen som hadde gått ut, og dermed var ikke sammensetningen i partiet lengre den samme, med de tre fraksjonene som ble nevnt i bakgrunnskapittelet. Som historiker Giuseppe Parlato skrev, fantes ikke det en venstrefraksjon, men ideene til venstresiden levde likevel videre i partiet, og partiet fortsatte likevel å diskutere temaer som korporativisme og *socializzazione*, temaer som kjennetegnet venstresiden i MSI.¹⁴³ Nye delorganisasjoner ble opprettet, som *Fronte della Gioventù* (FdG, Ungdommens front), som ble MSIs ungdomsorganisasjon, i tillegg til ulike aviser, tidsskrifter og tankesmier.¹⁴⁴ Ideologisk derimot, oppstod det ikke nødvendigvis så mange endringer i MSI. Partiet presenterte seg selv fortsatt som et fascistisk parti, og forfektet de samme fascistiske idealene.¹⁴⁵

Nyfascismens venstredreining i Italia og Europa

Som nevnt innledningsvis, var det nyfascistiske miljøet i Italia og i andre europeiske land, preget av en venstredreining. Venstredreiningen i det nyfascistiske miljøet skjedde på mange fronter, både blant utenomparlamentariske bevegelser og på parlamentarisk nivå, og venstredreiningen kunne være strategisk, retorisk eller ideologisk. I analysedelen vil jeg sammenligne Rautis potensielle venstredreining med de andre formene som oppstod på denne tiden.

Venstredreiningen på høyresiden i Italia og i Europa hadde sine røtter i de politiske og samfunnsmessige endringene som hadde funnet sted i verden i 1950 og 1960-årene.¹⁴⁶ Det var mange faktorer som bidro til at høyresiden begynte å revidere sine ideologiske ideer og idétradisjoner. Blant annet hadde det vokst frem en ny generasjon som ikke hadde hatt en personlig forbindelse til det fascistiske regimet, og denne generasjonen ble også påvirket av de sosiokulturelle endringene studentprotestene hadde medført. Dessuten, selv om ikke

---

¹⁴² Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 17.

¹⁴³ Parlato, Giuseppe, *La sinistra fascista, Storia di un progetto mancato* (Bologna: Il Mulino, 2000), 359, 386-387.

¹⁴⁴ Rao, kapittel 17, Ignazi, Piero, *Il polo escluso, profilo del Movimento Sociale Italiano* (Bologna: Il Mulino, 1989), 140-141, Parlato, *La sinistra fascista*, 359, 386-387.

¹⁴⁵ Ignazi, *Il polo escluso*, 139.

¹⁴⁶ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 16, Bar-On, Tamir, "The Ambiguities of the Nouvelle Droite, 1968-1999", *The European Legacy*, årgang 6, nr. 3 (2001): 333-351, DOI: 10.1080/10848770120051349, 336.

venstresiden alltid hadde regjeringsmakt i de ulike europeiske landene, hadde de i det minste kulturell makt, ettersom de fleste journalister og akademikere tilhørte venstresiden, som gjorde at høyresiden også begynte å revurdere sine strategier, og gikk fra å fokusere mer på kulturens funksjon, ikke bare politikken.¹⁴⁷

På parlamentarisk nivå, så man blant annet denne venstredreiningen hos Giorgio Almirante, MSIs nye leder i 1969. Giorgio Almirante hadde gått fra å være venstre-fraksjonens leder i MSI til å være leder for partiet, og han fikk heller ikke tilbake representantene for venstresiden i partiet som hadde vært i partiet på 1950-tallet. Dermed hadde MSI ikke lengre en venstre-fraksjon. Likevel prøvde Giorgio Almirante å bruke noe av den samme retorikken og diskusjonstemaene som venstresiden, og fokusere på temasaker som vanligvis hadde tilhørt venstresiden, som kvinnesaken, miljøhensyn og ungdomsskultur. Ifølge Roger Eatwell var omfavnelsen av venstreorienterte ideer kun retorisk, ettersom målet til Almirante var å appellere til så mange velgere som mulig.¹⁴⁸

Et annet eksempel er den såkalte “nazimaoismen”, en ideologisk retning grunnlagt av Franco Freda (født 1941), som en viktig og kontroversiell figur i det nyfascistiske miljøet i Italia på denne tiden. Han var en inspirasjon for mange på ytre høyre, og var også involvert i terrorangrep, og han måtte stille i rettssak ved flere anledninger, men ble erklært ikke skyldig på grunn av manglende bevis.¹⁴⁹ Han hadde forbindelser til Rautis *Centro Studi Ordine Nuovo*, men ble aldri offisielt medlem.¹⁵⁰ Franco Freda var tilhenger av blant annet Julius Evola og Adolf Hitler, men begynte etter hvert å bevege seg bort fra deres ideer ved å ta utgangspunkt i maoismen, derav navnet nazimaoisme. Som navnet tilsier, gikk denne ideologien ut på å syntetisere nazismen og maoismen, men det var likevel en antimarxistisk ideologi, fordi Freda var kritisk til Sovjetunionen og marxistisk ideologi.¹⁵¹ Inspirasjon fra nazismen ser man i Fredas antisemittiske holdninger, hvor han oppfattet jødedommen og liberalismen som to onder som måtte bekjempes. Inspirasjonen fra Evola ser man i ideen om *Europa-Nazione* (Europa av nasjoner), altså ideen om å skape en europeisk sivilisasjon basert på tradisjonens ideer, i opposisjon til både USA og Sovjetunionen. Inspirasjonen fra

---

¹⁴⁷ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 16, Bar-On, “The Ambiguities of the Nouvelle Droite, 1968-1999”, 336.

¹⁴⁸ Eatwell, Roger, *Fascism, a history* (London: Pimlico, 2003), 260-261.

¹⁴⁹ Giannuli og Rosati, *Storia di Ordine Nuovo*, 146-148.

¹⁵⁰ Giannuli og Rosati, *Storia di Ordine Nuovo*, 147.

¹⁵¹ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 16.

maoismen ser man i hans ideer om samfunnsorganisering, hvor all eiendom skulle oppheves og alle institusjoner i samfunnet skulle være offentlige.¹⁵²

Freda oppfattet liberalismen og USA som den største ideologiske og utenrikspolitiske fienden. Derfor mente han at det var bedre å alliere seg med antiliberalistiske organisasjoner og bevegelser, og alliere seg med bevegelser på venstresiden. Når gjaldt strategi, ønsket Freda å alliere seg med bevegelser på ytre venstre, noe Julius Evola var kritisk til.¹⁵³ Å sammenligne Rauti sine posisjoner med Fredas kan belyse hvor langt Rauti selv gikk til venstre når det gjelder både ideologi, strategi og utenrikspolitikk, ettersom det virker som at nazimaoismen tok veldig mange inspirasjoner fra venstreorienterte ideologier og var til og med villig til å alliere seg med venstreorienterte bevegelser.

I løpet av 1950-tallet hadde det vokst frem en annen venstreorientert retning i det nyfascistiske miljøet, som ble særlig aktive i forbindelse med studentopprøret i 1968.¹⁵⁴ Denne retningen ble grunnlagt av Lucio Luci Chiarissi, en prominent figur i det nyfascistiske miljøet. I 1963 opprettet han avisen *L'orologio* ("Klokken" på norsk), hvor ideene til denne strømmingen ble utarbeidet og debattert. Ideologisk identifiserte medlemmene av denne strømmingen seg med venstre fraksjonen i MSI, og de representerte også en revolusjonær retning som var imot alle former for politisk reformisme og kompromisser. Når gjaldt økonomisk politikk var de hovedsakelig for korporativisme, hvor kapitalismen var hovedfienden.¹⁵⁵ Utenrikspolitisk var de imot både østblokken og vestblokken, men mest imot USA. De var også opptatt av å frigjøre landene i den tredje verden og disse landenes nasjonale selvråderett, og uttrykte støtte til arabiske frigjøringsbevegelser.¹⁵⁶

I forbindelse med studentopprørene begynte de å bevege seg ytterligere til venstre ideologisk, blant annet ved å hente inspirasjon fra en av venstresidens viktigste tenkere på denne tiden, Herbert Marcuse. I forbindelse med studentopprørene begynte også enkelte tilhengere av denne bevegelsen å okkupere universiteter i Italia, blant annet på Sicilia.¹⁵⁷ Dessuten, ifølge Giuseppe Parlato utviklet den nasjonalrevolusjonære strømmingen sine ideer så langt til

---

¹⁵² Rao, *La fiamma e la cetica*, kapittel 16.

¹⁵³ Rao, *La fiamma e la cetica*, kapittel 16.

¹⁵⁴ Parlato, *La sinistra fascista*, 381.

¹⁵⁵ Parlato, *La sinistra fascista*, 375.

¹⁵⁶ Parlato, *La sinistra fascista*, 374.

¹⁵⁷ Parlato, *La sinistra fascista*, 383.

venstre at de nærmest ikke kunne identifiseres med den fascistiske idétradisjonen lengre, men sees på som en variant av en sosialistisk idétradisjon.¹⁵⁸ Pino Rauti derimot, hadde vært kritisk til studentprotestene.¹⁵⁹ Holdningene til studentprotestene til henholdsvis den nasjonalrevolusjonære strømmingen og Pino Rauti kan legge et interessant sammenligningsgrunnlag som kan belyse hvor langt til venstre Rauti gikk.

Det var også i denne konteksten at det franske Nouvelle Droite (Nye Høyre) vokste frem, som har vært et omdiskutert tema i forskningen på fascistisk ideologi. Det hadde sine røtter i en høyreorientert tankesmie i Frankrike kalt GRECE (*Le Groupement de Recherche et d'Etudes pour la Civilisation Européenne*, Grupperingen for forskning og studier av den europeiske sivilisasjon), og ble grunnlagt i januar 1968 av flere organisasjoner på det franske ytre høyre og blant annet av franskmannen Alain de Benoist (født 1943). Navnet Nouvelle Droite ble gitt etter hvert av den franske mediedekningen.¹⁶⁰ Selv hevdet Nouvelle Droite at de tok avstand fra fascisme, nazismen og høyreekstremisme, og at bevegelsen ikke kan plasseres et bestemt sted på høyre- og venstreaksen. Hvis man ser på deres utgivelser og publikasjoner er det tydelig at de henter inspirasjon fra mange ulike figurer på både høyre- og venstresiden. Blant annet ser man en tydelig inspirasjon fra den italienske kommunistiske filosofen Antonio Gramscis teori om at samfunnsendringer oppstår ved å endre folks mentaliteter, og at man dermed må fokusere på å endre folks ideer og holdninger gjennom kulturell virksomhet.

Likevel kan man ikke se bort fra at det finnes en tydelig forbindelse til fascisme og høyreekstremisme, både på et ideologisk og et personlig plan. Alain De Benoist skrev selv i den høyreradikale avisen *Europe-Action* og var med i en studentorganisasjon kalt FEN (*Fédération des Étudiants Nationaliste*, Føderasjonen for nasjonalistiske studenter) før han gikk over til GRECE. Når det gjelder den ideologiske forbindelsen, ser man dette blant annet i samfunnssyn, hvor de mente samfunnet burde organiseres i en hierarkisk og antiegalitær struktur, og hvor nasjonalisme og etnisitet skal binde samfunnsborgerne sammen.¹⁶¹

---

¹⁵⁸ Parlato, *La sinistra fascista*, 386.

¹⁵⁹ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 15.

¹⁶⁰ Halsne, Elise Engesland, "Fransk neofascisme mellom gammel tro og nye ideer", i *Høyreekstremisme: ideer og bevegelser i Europa*, red. Sørensen, Øystein, Hagtvatn, Bernt og Steine, Bjørn Arne (Oslo: Dreyers Forlag, 2012), 222.

¹⁶¹ Halsne, "Fransk neofascisme mellom gammel tro og nye ideer", 223.

Det er likevel enkelte ideologiske trekk som er særegne ved Nouvelle Droite. Disse trekkene kan man også finne i venstreorienterte ideologier, og de trenger heller ikke ha tilhørighet et bestemt sted på høyre- og venstreaksen. Dette gjelder for eksempel antikapitalisme, anti-liberalisme, miljøpolitikk, støtte til land i den tredje verden, føderalisme og regionalisme. Nouvelle Droite har også et bestemt syn på hvordan samfunnet skal organiseres. Samfunnet skal organiseres i mindre, etnisk homogene regioner organisert etter prinsippet “retten til ulikhet”.¹⁶² Det vil si at enhver etnisitet har rett til å bestemme over seg selv innenfor en geografisk grense. På overflaten det virke som om denne ideen innebarer en respekt for ulike kulturers selvråderett, men det er egentlig ideologisk begrunnet på en idé om at ulike kulturer er grunnleggende forskjellige og at de må holdes fullstendig adskilt. I tillegg ser man også en oppfatning om at andre land skal være teknologisk underlegne Vesten - noe som er et uttrykk for vestlig sjåvinisme.¹⁶³ Dette aspektet viser tydelig at Nouvelle Droite kan sees på som en høyreideologi og plasseres i den fascistiske idétradisjonen, ifølge statsviter Alberto Spektorowski.¹⁶⁴ Dette synspunktet preget også Nouvelle Droites utenrikspolitikk, i tillegg til at de var like kritiske ovenfor USA og Sovjetunionen, både ideologisk og strategisk.

Nouvelle Droites strategier er et spesielt omdiskutert tema i forskningen. Ifølge Alain de Benoist drev ikke Nouvelle droite med praktisk politikk og de tilhørte ikke et bestemt parti. De brukte heller ingen bestemt strategi, men fokuserte på å diskutere ideer, men han utelukket ikke at det kan ha politiske konsekvenser i lengden.¹⁶⁵ En slik praksis kalles også *metapolitikk*, som betyr at man diskuterer politiske ideer og teorier, men ikke nødvendigvis praktiserer politikk. En slik praksis innebærer ofte at man prøver å forandre folk sine mentaliteter over lengre tid for å overbevise dem, og at fokuset er heller på en dypgående endring som foregår over lengre tid.¹⁶⁶ Nouvelle Droite lyktes på mange måter med den

---

¹⁶² Spektorowski, Alberto, “The New Right: Ethno-regionalism, ethnopluralism and the emergence of a neo-fascist ‘Third Way’”, *Journal of Political Ideologies*, årgang 8, nr. 1 (2003): 111-130, DOI: 10.1080/13569310306084, 117.

¹⁶³ Spektorowski, “The New Right: Ethno-regionalism, ethnopluralism and the emergence of a neo-fascist ‘Third Way’”, 111.

¹⁶⁴ Spektorowski, “The New Right: Ethno-regionalism, ethnopluralism and the emergence of a neo-fascist ‘Third Way’”, 126-127.

¹⁶⁵ Casadio, Massimiliano Capra, “The New Right and Metapolitics in France and Italy”, *Journal for the Study of Radicalism* årgang 8, no. 1 (2014): 45-86, DOI:10.14321/jstudradi.8.1.0045, 50-52.

¹⁶⁶ Casadio, “The New Right and Metapolitics in France and Italy”, 50-52.

metapolitiske strategien, ettersom mange medlemmer av Nouvelle Droite ble også politisk aktive på den franske høyresiden.¹⁶⁷

Nouvelle Droites ideer og strategier begynte å spre seg til flere land, også til Italia. Det var likevel flere forskjeller mellom det franske Nouvelle Droite og det italienske Nuova Destra. I Italia var de fremste representantene for det italienske Nuova Destra den yngre generasjonen i MSI, men i Frankrike hadde Nouvelle Droite ikke sine røtter i fransk partipolitikk på høyresiden. Det italienske Nuova Destra ga ut tidsskrifter med lignende navn som det franske, som *Elementi* (1978-1979) inspirert av det franske *Elements*, mens avisene *Diorama Letterario* (1976-2015) og *Voce della Fogna* (1974-1983) hadde et mer italiensk preg. I Italia fikk ikke Nuova Destras ideer fotfeste i italiensk politikk på høyresiden, og mange av medlemmene ble journalister eller forfattere, men ikke nødvendigvis politisk aktive.¹⁶⁸

Til tross for forskjellene mellom det italienske og det franske Nouvelle Droite/Nuova Destra, ser man likevel mange likheter, og man ser også likheter med Pino Rautis ideologi både før og etter at han vendte tilbake til MSI, som ideen om Europa og bruken den metapolitiske strategien. Når dette er sagt, må jeg likevel sammenligne Pino Rautis ideer med ideene til Alain De Benoist i dette kapittelet, ettersom Nuova Destra fremdeles ikke var en etablert bevegelse i Italia på denne tiden som kapittelet behandler.

3.1. Tilbakekomsten i MSI og gjenutgivelsen av *Ordine Nuovo*

Pino Rautis tilbakekomst i MSI har som regel blitt tolket som et strategisk og praktisk valg. CSON var utfordrende å opprettholde, og var preget av interne splittelser og økonomiske problemer. Rauti understrekte også da han kom tilbake til MSI at det nyfascistiske miljøet stod samlet, ettersom det var et politisk marginalisert miljø.¹⁶⁹ Samtidig var det ikke bare et praktisk valg - man så også en tydelig strategiendring. Som Mauro Lenci skrev, var han ute etter å få konsensus gjennom velgeroppslutning, men han forfektet fortsatt den samme ideologien basert på Evolas ideer. Spørsmålet er likevel: Gikk Rauti til venstre også?

---

¹⁶⁷ Bar-On, "The Ambiguities of the Nouvelle Droite, 1968-1999", 335.

¹⁶⁸ Tarchi, Marco, *La rivoluzione impossibile, Dai Campi Hobbit alla Nuova Destra*, (Firenze: Vallecchi, 2011), 443-445, Casadio, "The New Right and Metapolitics in France and Italy", 59-60.

¹⁶⁹ Rauti, Pino, "Appunti per una tattica e una strategia degli anni '70", *Ordine Nuovo*, nr. 1, mars-april 1970, 6-7.

3.1.1. Ideologi og organisering

Tankesmien CSON var inspirert av Julius Evolas filosofi. De arrangerte konferanser, seminarer og foredrag og målet var å spre Evolas ideer om tradisjonen, hierarki, aristokrati og ideen om en Ny Orden som samfunnet skulle organiseres i. Staten skulle først og fremst beskjeftige seg med å kontrollere befolkningen og ivareta tradisjonens verdier, og sosiale og økonomiske spørsmål var av sekundær art. Var ideologien fortsatt den samme etter at Rauti vendte tilbake til MSI?

På en side kan det virke som om ideologien forble den samme når man leser den første utgivelsen av *Ordine Nuovo*. En av skribentene, Paolo Andriani, skrev i det første nummeret at ideologien til CSON var ferdig utviklet, og at det gjaldt å realisere den i praksis i MSI.¹⁷⁰ Det samme skrev Rauti i det samme nummeret, og at de gikk tilbake til MSI som “Ordine Nuovo”, og at det gjaldt å samle de ulike kreftene sammen slik at man kunne få realisert ideologien i praksis.¹⁷¹ Han var også tydelig på at partiet var et instrument og et redskap for å oppnå politiske mål, og at det demokratiske og parlamentariske systemet var årsaken til Italias økonomiske, politiske og sosiale problemer.¹⁷²

Når man leser de resterende artiklene i *Ordine Nuovo* derimot, virker det ikke som om ideologien var fullbyrdet og man ser attpåtil tendenser til brudd med Evolas ideer som kan tyde på en venstredreining. Blant annet ser man i gjenutgivelsen av *Ordine Nuovo* at Rauti begynte å fokusere mer på sosioøkonomiske spørsmål, hvor han annet mente at man måtte fordele jevnt den økonomiske veksten landet hadde opplevd i 1960-årene, noe som ifølge ham ikke hadde vært tilfellet.¹⁷³ Det er også andre temaer som han tok opp så vidt som kan tyde på en venstredreining. For eksempel skrev han at man må begynne å diskutere temaer som miljø, teknologi og vitenskap.¹⁷⁴ Han skrev også at MSI måtte videreutvikle diskusjonstemaer og viktige punkter som organisering, for eksempel demokratisk

---

¹⁷⁰ Andriani, Paolo, “Impegno per l’idea”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 1, mars-april 1970, 3, Rauti, Pino, “Appunti per una tattica e una strategia degli anni ’70”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 1, mars-april 1970, 4-5.

¹⁷¹ Rauti, Pino, “Appunti per una tattica e una strategia degli anni ’70”, *Ordine Nuovo*, nr. 1, mars-april 1970, 5-6.

¹⁷² Rauti, Pino, “Idee, tesi e strumenti per l’alternativa di regime”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 3, desember 1970, 4.

¹⁷³ Rauti, “Idee, tesi e strumenti per l’alternativa di regime”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 3, desember 1970, 2-3.

¹⁷⁴ Rauti, Pino, “Frontismo nazionale e politica nazional-rivoluzionaria”, *Ordine Nuovo*, årgang 2, nr. 4, desember 1971, 9.

presidentialisme.¹⁷⁵ Han nevnte til og med *socializzazione*, som hadde vært en viktig økonomisk teori for venstresiden i MSI, som nevnt i bakgrunnskapittelet.¹⁷⁶

Faktum at Rauti skrev at de må diskutere og videreutvikle disse temasakene, viser at *Ordine Nuovos* forfattere motsa seg selv da de skrev at ideologien var ferdig utviklet og at det kun gjaldt å få gjennomført den i praksis. Artikkene til Rauti var likevel lite konkrete og mangelfulle når det gjelder ideologi. Når han først kom med et konkret forslag for hvordan staten eller økonomien burde organiseres, var det som regel bare skrevet i en setning, og han skrev for det meste at dette var ideer som MSI måtte diskutere grundigere. Likevel kan man prøve å se brudd og kontinuitet basert på det han skrev.

Vi kan starte med hans påstand om at MSI må diskutere grundigere et presidentsystem som styreform. Det er et alternativ til det parlamentariske systemet. Dette er en styreform som er utbredt i mange land, eksempelvis USA. Et presidentsystem vil si et demokratisk system hvor presidenten velges av folket gjennom demokratiske valg. Presidenten er statsoverhodet i dette systemet, og kan som regel ikke avsettes - dette skjer kun gjennom riksrett eller gjennom andre juridiske instanser. I et parlamentarisk system er det som regel en statsminister som er statsoverhode hvor parlamentet har makt til å avsette statsministeren, som også er valgt av parlamentet.¹⁷⁷

Spørsmålet om presidentstyre var en viktig diskusjonssak for MSI på denne tiden og tidligere.¹⁷⁸ Det må likevel understrekes at dette var fordi de var i opposisjon parlamentarismen som politisk system, og dermed ønsket de å forestille seg en annet type demokrati, men det betød ikke at de var demokratiske.¹⁷⁹ Når det gjelder Rautis standpunkt, betydde dette at han ønsket seg et presidentstyre? Hvordan henger dette sammen med hans tidligere ideer og ideene han hadde i denne perioden? Julius Evola og CSON hadde vært imot alle former for demokrati, og Rauti var også svært kritisk ovenfor parlamentarismen og

---

¹⁷⁵ Rauti, Pino, "Frontismo nazionale e politica nazional-rivoluzionaria", *Ordine Nuovo*, årgang 2, nr. 4, desember 1971, 11.

¹⁷⁶ Rauti, "Idee, tesi e strumenti per l'alternativa di regime", *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 3, desember 1970, 4.

¹⁷⁷ Riggs, Fred W., "Presidentialism versus Parliamentarism: Implications for Representativeness and Legitimacy", *International Political Science Review / Revue Internationale De Science Politique*, årgang 18, nr. 3 (1997): 253-278, www.jstor.org/stable/1601343, 257-258.

¹⁷⁸ Wolff, "Starting from the end", 136.

¹⁷⁹ Rao, *La fiamma e la celtica*, litteraturliste og etterord.

demokrati i artiklene han skrev i *Ordine Nuovo*.¹⁸⁰ Det er ikke nok grunnlag for å si at dette var noe han ønsket seg, men samtidig kan det også henge sammen med hans ønske om å oppnå konsensus, som var hans nye strategi, ettersom presidentstyre går ut på at presidenten skal være folkevalgt. Dette viser også et brudd med Julius Evolas ideer som hvordan staten burde organiseres, da Evola ville at en elitebevegelse skulle ha den fulle statlige kontrollen og var imot partipolitikk.

Rauti nevnte i kun en setning hvordan han mente staten burde organiseres. Han mente at Italia trenger en stat som er “basert på spesialisert og hierarkisk struktur hvor de ulike delene av arbeidskraften og teknologien deltar”,¹⁸¹ uten å utdype videre hva han mente med dette. Derfor blir det vanskelig å tolke. Det kan tolkes som en økende interesse for spørsmål knyttet til økonomi og arbeiderpolitikk, men hvor viktig var dette for Rauti? Han skrev mye om hvordan Italia hadde opplevd økonomisk vekst, men at denne økonomiske veksten ikke har blitt fordelt likt blant befolkningen, og at staten ikke var i stand til å løse de økonomiske problemene. Derfor foreslo han denne staten, uten å utdype mer. Dermed er det vanskelig å si basert på dette hvilket økonomisk system han støttet av den venstreorienterte, den nasjonalkonservative og Evolas ideer om korporativisme. Men hvis man fokuserer på argumentasjonen og grunnlaget for at han skrev dette, kan være en måte få finne brudd og kontinuitet med Evola på. For Julius Evola var økonomiske og sosiale spørsmål av sekundær art. Hos Rauti virker det som at økonomiske spørsmål fikk en større rolle, og at han var oppgitt over den italienske staten slik den var på det tidspunktet og at de ikke klarte å løse disse problemene.¹⁸²

3.1.2. Politisk strategi

Som vi så i bakgrunnskapitlet, var Pino Rautis politiske strategier vekslende og uklare mens han drev tankesmien Centro Studi Ordine Nuovo. Rauti var hovedsakelig imot partipolitikk, og dette så man tydelig ved de ulike nasjonale valgene da Rauti oppfordret til å stemme blankt.¹⁸³ Samtidig hadde han også vurdert å vende tilbake til MSI ved noen anledninger, blant annet i 1965. Dessuten hadde han, som nevnt i bakgrunnskapitlet, samarbeidet med

---

¹⁸⁰ Rauti, Pino, “Idee, tesi e strumenti per l’alternativa di regime”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 3, desember 1970, 2, 4.

¹⁸¹ Rauti, “Idee, tesi e strumenti per l’alternativa di regime”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 3, desember 1970, 4.

¹⁸² Rauti, Pino, “Idee, tesi e strumenti per l’alternativa di regime”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 3, desember 1970, 2.

¹⁸³ Giannuli og Rosati, *Storia di Ordine Nuovo*, 10.

flere ulike bevegelser, både nyfascistiske og ikke-fascistiske partier på høyresiden og planlagt blant annet terroraksjoner og statskupp i Italia, selv om det er uklart hva motivasjonene til Rauti var og hvor mye han faktisk deltok i praksis.

En lignende holdning hadde man også sett hos Julius Evola. Selv om Julius Evola hadde forståelse for MSI som parti og forstod at øde ønsket å bevare fascistisk ideologi, var han likevel kritisk til praksisen, og mente MSI lignet mer på et populistisk masseparti. Samtidig hadde han vært positiv til hvordan det italienske kommunistpartiet PCI var organisert, og ment at MSI burde imitere PCI.¹⁸⁴

Betyr det at Rauti gikk tilbake i MSI at han endret politisk strategi? Som nevnt, var dette tilfellet ifølge Mauro Lenci. Rauti ville fokusere på å få velgeroppslutning og på å bruke MSI som et instrument for å realisere sine politiske ideer. Dette kan man også lese i *Ordine Nuovo*, hvor han skrev dette tydelig i flere utgaver. Han la likevel vekt på at metapolitikk/kulturpolitikk fremdeles var viktig, men at det var viktigere å fokusere på praktisk politikk.¹⁸⁵ Dermed ønsket han å bruke MSI som et instrument, som Mauro Lenci også skrev angående Rautis tilbakekomst i MSI. Det Lenci ikke tok opp, var hvorvidt denne strategiendringen også kunne sees på som en venstredreining. Kan man se en venstredreining også?

Svaret er ja. Strategiendringen var ikke kun knyttet til valget mellom partipolitikk eller metapolitikk, strategiendringen gikk ut på å imitere PCIs strategier, noe Rauti skrev eksplisitt.¹⁸⁶ Grunnen til dette var fordi de kombinerte mange ulike metoder og strategier. De fokuserte på partipolitikk, men de prøvde også å engasjere seg i og være synlige i medier, bøker, aviser og tidsskrifter, i fagforeningene og var dermed aktive på mange ulike fronter, skrev Rauti. Likevel mente han ikke at PCI var opportunistiske med sine strategier og omfattende politisk-kulturelle engasjement. Han tok utgangspunkt i en anklage som hadde blitt rettet mot PCI på denne tiden om at de var blitt moderate og pragmatiske, men ifølge Rauti var ikke dette noe å kritisere dem for. Ifølge Rauti forfektet partiet fremdeles en revolusjonær ideologi selv om de hadde lagt seg på en mer moderat linje, og dette var kun et

---

¹⁸⁴ Wolff, "Starting from the end," 230, 279.

¹⁸⁵ Rauti, Pino, "Frontismo nazionale e politica nazional-rivoluzionaria", *Ordine Nuovo*, årgang 2, nr. 4, desember 1971, 4.

¹⁸⁶ Rauti, Pino, "Appunti per una tattica e una strategia degli anni '70", årgang 1, nr. 1, mars-april 1970, 10.

positivt tegn på tilpasning og handlet om å engasjere seg på så mange fronter som mulig for å realisere sine politiske mål.¹⁸⁷

Ifølge Rauti var dette en strategi som også kunne overføres til MSI.¹⁸⁸ Grunnen til at han mente dette, er fordi han var overbevist om at de som stemte på PCI ikke gjorde det fordi de var ideologisk overbeviste, men fordi de var desperate etter løsninger på samfunnets utfordringer. Den ideologiske overbevisningen hos velgerne kom etter hvert, og dermed var Rauti sikker på at de kunne få PCIs velgere også. Han skrev også at MSI hadde fått flere velgere fra andre partier, som det liberale partiet, det kristendemokratiske partiet og monarkistpartiet, og at de eneste som gjenstod var PCIs velgere. Siden de allerede hatt fått nye velgere fra disse partiene, var han ytterligere overbevist om at PCIs velgere ville gå over til MSI.¹⁸⁹ Dette viser også at Rauti først og fremst var konsensusorientert og at han ikke bare ville appellere til PCIs velgere med denne strategien, han ville appellere til velgere fra alle ulike sosiale bakgrunner og partier.

Dette minner om det Julius Evola også skrev om PCI på 1950-tallet. Det som ikke er så tydelig hos Evola, er hvorvidt han ønsket velgeroppslutning fra både PCIs velgere og det bredere velgergrunnlaget. Rauti derimot, var tydelig på at det var målet hans. Det Rauti og Evola fremdeles hadde til felles, er likevel at de ønsket å kopiere PCI og bekjempe PCI med PCIs metoder og strategier. Dermed ser vi at venstredreiningen var strategisk, og ikke ideologisk.

I det fjerde nummeret av Ordine Nuovo fra 1971, brukte Rauti begrepet “*sfondare a sinistra*” (å gå til venstre). Dermed ser man at han snakket eksplisitt om en venstredreining allerede i 1971, og i dette sitatet forklarer Rauti hva mente med “*sfondare a sinistra*”:

Fascismen og nazismen har alltid beveget seg mot venstre, mot det som vanligvis hadde vært “slagmarken” forbeholdt marxistiske partier. Det er ikke snakk om en taktikk, men heller en funksjonell anvendelse av politiske saker som er i vår politiske bagasje.¹⁹⁰

---

¹⁸⁷ Rauti, “Appunti per una tattica e una strategia degli anni ’70”, årgang 1, nr. 1, mars-april 1970, 10.

¹⁸⁸ Rauti, “Appunti per una tattica e una strategia degli anni ’70”, årgang 1, nr. 1, mars-april 1970, 9.

¹⁸⁹ Rauti, Pino, “Frontismo nazionale e politica nazional-rivoluzionaria”, *Ordine Nuovo*, årgang 2, nr. 4, desember 1971, 6-8.

¹⁹⁰ Rauti, Pino, “Frontismo nazionale e politica nazional-rivoluzionaria”, *Ordine Nuovo*, årgang 2, nr. 4, desember 1971, 3.

Dermed mente Rauti at venstredreiningen var en naturlig konsekvens av å fokusere på flere temasaker som folk er opptatt av, og det betød ikke at man prøvde å være strategisk eller taktisk, som han skrev. Det er noe både fascistiske og nazistiske partier alltid har gjort, skrev han. Dermed bygger Rauti videre på Evolas oppfordring om å kopiere kommunistpartiet, noe som vil si at man ser kontinuitet ideologisk og spesielt strategisk.

Som nevnt i introduksjonskapittelet, skrev historiker Nicola Rao at Rautis ideologiske venstredreining var en plutselig omvendning som fant sted i 1977.¹⁹¹ Undersøkelse av *Ordine Nuovo*, spesielt artikkelen fra 1971, viser at venstredreiningen faktisk fant sted på et tidligere tidspunkt, selv om den likevel var relativt spe.

Basert på det som har blitt skrevet i delkapittelet 3.1.1. og dette delkapittelet, ser vi at Rauti skrev mest om strategi, og at det er vanskelig å se hvorvidt venstredreiningen var ideologisk også. Det finnes likevel en artikkel i *Ordine Nuovo* som kan tydeliggjøre dette spørsmålet, skrevet av Adriano Romualdi, en innflytelsesrik figur i det nyfascistiske miljøet på denne tiden.¹⁹² I en artikkel skrev han om studentprotestene, hva de representerte for ham, og om nazimaoismen og venstredreiningen som fant sted i det nyfascistiske miljøet på denne tiden. For det første var Romualdi kritisk til studentopprørene fra venstresiden. Han mente studentdemonstrasjonene representerte et overfladisk opprør, men at det likevel var et symptom på et generasjonsopprør mot det bestående systemet og at ungdommen trengte svar og løsninger.¹⁹³

Ifølge Romualdi hadde de venstreorienterte studentprotestene fått tydelig fotfeste i det italienske samfunnet, og en årsak var fordi det fantes et ideologisk tomrom på høyresiden på denne tiden. Han skrev at høyresiden manglet ideer og initiativ, og at de kun fokuserte på fortidens tenkere i stedet for å tenke nytt, slik venstresiden gjorde.¹⁹⁴ Dette tomrommet på høyresiden og venstresidens gjennombrudd i det italienske kulturlivet og det politiske livet, gjorde at mange i den yngre generasjonen på høyresiden begynte å hente inspirasjon fra venstresiden, og han nevner nazimaoismen som eksempel på denne tendensen. Dette er feil retning å gå, og grunnen forklarer han i dette sitatet:

---

¹⁹¹ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 24.

¹⁹² Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 13.

¹⁹³ Romualdi, Adriano, “‘Contestazione’ controluce”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 1, mars-april 1970, 18-19.

¹⁹⁴ Romualdi, Adriano, “‘Contestazione’ controluce”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 1, mars-april 1970, 25.

Jeg (...) understreker at denne reaksjonen, uansett hvor forståelig den er, fremdeles ikke er forsvarlig. I første omgang fordi mange av disse såkalte nazimaoistene bare gjorde fordi det var i vinden, samtidig som det også var mange som på ærlig vis prøvde å skape en ny, revolusjonær ideologi. Men det skapte kun forvirring og tvil som kun kommunismen tjente på.¹⁹⁵

Det om er interessant med dette sitatet, er når Romualdi nevnte at tendensen til å hente inspirasjon fra venstresidens politiske ideer kun var noe som kommunismen tjente på, ikke det nyfascistiske miljøet. Dette understreker at formålet ikke var å imitere venstresidens ideologi. I tillegg skrev Romualdi videre at marxismen og nazismen representerte to uforenelige ideologier, og et forsøk på å syntetisere disse to ideologiene ville uansett vært forgjeves.¹⁹⁶

Hva var løsningen, ifølge Romualdi? Ifølge Romualdi måtte de gjøre som kommunistpartiet PCI. Grunnen var at PCI engasjerte seg på mange fronter, både den politiske, kulturelle, kunstneriske og viktigst av alt for Romualdi, de appellerte til og mobiliserte den yngre generasjonen, og slik kunne de få kontroll på studentopprøret.¹⁹⁷ Å fokusere på den yngre generasjonen og være mer samtidsorientert og engasjert var noe det nyfascistiske miljøet også måtte gjøre, og han legger til at hvis de hadde gjort dette tidligere, ville de ha unngått episoder som nazimaoismen. Likevel understreket han at han ikke ville gå til venstre av den grunn, det gjaldt kun å engasjere seg på flere fronter og appellere til den yngre generasjonen.¹⁹⁸ Dette viser også at det var kun PCI Rauti og kretsen rundt ham ønsket å hente inspirasjon fra, ikke venstresiden som helhet.

3.1.3. Brudd og kontinuitet i utenrikspolitiske hensyn

Når det gjelder utenrikspolitikk, hadde Pino Rauti og CSON vært kritiske til både USA og Sovjetunionen, og ønsket i stedet å skape en blokkavhengig militærlegion med base i Europa. Dette var ideologisk begrunnet, ettersom de ønsket å beskytte Europa fra innflytelsen fra både USAs liberalisme og Sovjetunionens kommunisme. Likevel hadde de i praksis sett på som Sovjetunionen som den største fienden, og dette ble tydelig etter at de samarbeidet med ulike bevegelser og organisasjoner som til og med hadde forbindelse til amerikanske etterretningstjenester og planla mulige statskupp og terroraksjoner sammen med andre

¹⁹⁵ Romualdi, Adriano, “‘Contestazione’ controllo”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 1, mars-april 1970, 26.

¹⁹⁶ Romualdi, Adriano, “‘Contestazione’ controllo”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 1, mars-april 1970, 26.

¹⁹⁷ Romualdi, Adriano, “‘Contestazione’ controllo”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 1, mars-april 1970, 26-27.

¹⁹⁸ Romualdi, Adriano, “‘Contestazione’ controllo”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 1, mars-april 1970, 27.

italienske høyreekstremer bevegelser og det italienske forsvaret.¹⁹⁹ Endret disse synspunktene seg etter at Rauti gikk tilbake til MSI, og gikk disse ideene til venstre i utenrikspolitisk sammenheng?

Som nevnt, var den kalde krigen preget av spenninger, i tillegg til at maktbalansen endret seg i løpet av 1960- og 1970-årene. Det var ikke lengre bare USA og Sovjetunionen som påvirket internasjonal politikk, men også fremveksten av nye mektige nasjoner begynte å utfordre USAs og Sovjetunionens stormaktsposisjon. I denne utenrikspolitiske situasjonen var det viktig for Rauti å etablere en uavhengig militærblokk med base i Europa og stå imot NATO-medlemskap. Han mente også at det var viktigere enn noen gang at Europa stod samlet, ettersom han mente Europa var på vei mot en nøytral posisjon, en utvikling han var bekymret for, ettersom han mente at man ikke skulle være nøytral, men være imot begge blokker aktivt.²⁰⁰

Han var like kritisk til ideologiene som hver enkelt stormakt baserte seg på, men strategisk oppfattet han dem på ulike måter.²⁰¹ USA forfektet en ideologi som man måtte beskytte seg mot, men på grunn av USAs interne problemer knyttet til økonomi og inflasjon og opprør fra studentorganisasjoner og borgerrettighetsbevegelsen, noe som gjorde at USA også hadde begynt å trekke seg militært fra mange områder²⁰² så han ikke på USA som en realpolitisk trussel,²⁰³ og basert på dette, kan man kanskje også anta at han ikke opptattet USA som en potensiell alliert heller. Når det gjaldt Sovjetunionen, var han bekymret for den kommunistiske ideologiens ekspansjon i ulike land, som Cuba, Kina og Kambodsja, og Sovjetunionens økende innflytelse i Midtøsten.²⁰⁴ Som nevnt hadde Rauti vært villig til å alliere seg med USA tidligere, men det virket ikke som om han så på USA som en viktig alliert på tidspunktet han skrev denne artikkelen i *Ordine Nuovo*, til tross for hans bekymring

---

¹⁹⁹ Wolff, "CasaPound Italia: Back to Believing", 72.

²⁰⁰ Rauti, Pino, "Idee, tesi e strumenti per l'alternativa di regime", *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 3, desember 1970, 5-6.

²⁰¹ Rauti, Pino, "Idee, tesi e strumenti per l'alternativa di regime", *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 3, desember 1970, 6.

²⁰² Rauti, Pino, "Idee, tesi e strumenti per l'alternativa di regime", *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 3, desember 1970, 6.

²⁰³ Rauti, Pino "Appunti per una tattica e strategia degli anni '70", *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 1, mars-april 1970, 15-17, Rauti, Pino, "Idee, tesi e strumenti per l'alternativa di regime", *Ordine Nuovo*, årgang 1 nr. 3, desember 1970, 5-6.

²⁰⁴ Rauti, Pino "Appunti per una tattica e strategia degli anni '70", *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 1, mars-april 1970, 15-17, Rauti, Pino, "Idee, tesi e strumenti per l'alternativa di regime", *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 3, desember 1970, 5-6.

for Sovjetunionens ekspansjon. Dermed ser man både brudd og kontinuitet i Rautis utenrikspolitikk: man ser ut brudd fordi han ikke lengre var villig til å samarbeide med USA sammenlignet med tidligere, men samtidig blir Sovjetunionen fremdeles oppfattet som hovedfienden, noe som viser kontinuitet.

Som nevnt tidligere i dette kapitlet, var den utenrikspolitiske situasjonen også preget av dekolonisering, en prosess som hadde foregått siden 1950- og 1960-tallet, og flere nyfascistiske bevegelser støttet de nasjonale frigjøringskampene i den tredje verden.²⁰⁵ Rauti derimot, hadde ikke gjort det på 1950- og 1960-tallet, og det ser ikke ut som om han gjorde det nå heller. For eksempel i forbindelse med Algeriekrigen i 1954-1962, hadde Rauti uttrykket støtte til Frankrike fremfor de algeriske nasjonalistgruppene som kjempet for frigjøring. Årsaken til dette var at mange av nasjonalistbevegelsene i den tredje verden, ofte var inspirert av marxistisk ideologi, ifølge Rauti.²⁰⁶ I *Ordine Nuovo* skrev ikke Rauti om den tredje verden eller nasjonalistbevegelsene, men man kan se negative uttalelser om landene i den tredje verden, hvor han skrev at hvis ikke Italia løste sine politiske, økonomiske og sosiale problemer i tide, ville de ende opp som disse landene.²⁰⁷ Dessuten, da han skrev om bekymringen for Sovjetunionens innflytelse i Midtøsten, var det oljeproduksjonen i disse landene han var opptatt av å beskytte fra Sovjetunionen, ikke nødvendigvis befolkningen som bodde der.²⁰⁸ Det er dermed ingen grunn til å tro at han endret mening angående frigjøring i den tredje verden da han skrev i *Ordine Nuovo* på 1970-tallet.

Som nevnt i bakgrunnskapitlet, hadde også den aristokratisk-intellektuelle fraksjonen i MSI forfektet en idé om et “Europa av nasjoner”, (*Europa-Nazione*), som utenrikspolitikken skulle funderes på, men hva innebærte denne ideen? *Europa-Nazione* var en territorialstat hvor grensene ikke var basert på etnisitet, språk eller kulturelle forskjeller, men hvor man var forent i ideen om Tradisjonen. Likevel hadde raseteorier en betydning, både på 1950-1960-tallet og etter at Rauti og hans tilhengere vendte tilbake til MSI.²⁰⁹ Ifølge Evola skulle ikke Europas grenser være basert på etnisitet eller språk, men samtidig så man også en rasebevissthet i Evolas tenkning hvor han mente den “romerske” og den “nordiske rasen” var

---

²⁰⁵ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 12.

²⁰⁶ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 12.

²⁰⁷ Rauti, Pino, “Frontismo nazionale e politica nazional-rivoluzionaria”, *Ordine Nuovo*, årgang 2, nr. 4, desember 1971, 5.

²⁰⁸ Rauti, Pino, “Idee, tesi e strumenti per l’alternativa di regime”, *Ordine Nuovo*, nr. 3, desember 1970, 6.

²⁰⁹ Wolff, Elisabetta Cassina, “CasaPound Italia: Back to Believing, The Struggle Continues”, *Fascism: Journal of Comparative Fascist Studies*, årgang 8, nr. 1, (2019): 61-88, 75-76.

overlegen, og at CSON hadde uttrykt rasistiske uttalelser mot jøder, arabere og afrikanere.²¹⁰ Dermed ser man flere likheter med Evola enn forskjeller når det gjelder raseteorier og ideen om Europa.

Dette ser man i en artikkel av E. De Salza. I en artikkel ble det skrevet om hvordan man kan konstruere en europeisk “rase”, en *homo europeaeus*.²¹¹ Det kan være en utfordring for forfatteren, fordi Europas befolkning består av mange ulike “raser” som har migrert og “blandet seg” med hverandre over tid. Grunnen til at det er viktig å fokusere på raser ifølge D. Salza, er fordi hver enkelt rase har visse fysiske og psykologiske særtrekk som påvirker politisk praksis. Dette skulle likevel ikke være et grunnlag for å diskriminere ettersom alle var en blanding, men idealet var likevel det forfatteren kalte den “nordiske rasen”.²¹² Han skrev at alle europeere likevel er en “blanding” av disse ulike rasene, og må samarbeide med hverandre om å realisere ideen om Europa-Nazione. Dermed viser dette at *Ordine Nuovo* fremdeles var rasebevisste, men likevel prøvde å se hinsides “raseforskjellene” og samle seg rundt et “Europa av nasjoner”, i tråd med Evolas utenrikspolitiske ideer.

3.2. Sammenligning med andre “venstreorienterte” nyfascistiske bevegelser

For å forstå hvorvidt Pino Rautis ønske om å imitere PCI og hans ønske om ideologisk revisjon i MSI kan sees på som en “fullverdig” venstredreining, kan vi sammenligne det med andre likesinnede bevegelser i Italia og i Europa på denne tiden, og svare på oppgavens tredje problemstilling, som gikk ut på å undersøke hvor langt til venstre Rauti gikk.

Vi kan starte med den tidligere venstresiden i MSI som hadde gått ut av partiet i 1956, og ikke hadde kommet tilbake etter at Almirante overtok lederskapet i MSI. Et annet interessant spørsmål er hvorvidt Rauti erstattet venstrefraksjonen som hadde gått ut av partiet og ikke hadde kommet tilbake. Utfra det som står i kildene, virker det ikke som om Rauti erstattet denne fløyen eller skapte en ny erstatning. Han skrev at man måtte snakke om saker som økonomi og sosialpolitikk, men gikk ikke så nøye inn på dette. Det eneste konkrete eksempelet jeg har, er en setning om hva slags stat man burde ha, en “hierarkisk stat basert på

---

²¹⁰ Wolff, “Starting from the end”, 227.

²¹¹ Di Salza, E. (fornavn ikke oppgitt i kilden, finner ingen annen informasjon om forfatteren), “Scienza razziale e Europa”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 2, mai-juni 1970, 98-99, 101.

²¹² Di Salza, E. (fornavn ikke oppgitt i kilden, finner ingen annen informasjon om forfatteren), “Scienza razziale e Europa”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 2, mai-juni 1970, 101.

spesialisering”.²¹³ Det er likevel ikke tilstrekkelig grunnlag for å kunne si at Rautis ideer når det gjelder økonomi, sosialpolitikk og arbeiderpolitikk kan identifiseres med ideene som den tidligere venstre fraksjonen som var i MSI på 1940- og 1950-tallet gav uttrykk for.

Når det gjelder utenrikspolitikk ser man tydelige forskjeller mellom Rautis posisjoner og den tidligere venstre fraksjonen i MSI. Representantene for venstrefløyen i MSI var både imot NATO og for at Italia skulle være nøytralt.²¹⁴ Rauti var også mot NATO, men han ville ikke at Italia skulle være nøytralt. Tvert imot var han bekymret for at Europa skulle velge en altfor nøytral stilling i utenrikssaker.

Kan man derimot se likheter Lucio Luci Chiarissis nasjonalrevolusjonære strømning? Denne strømmingen var opptatt av korporativisme, og noen av deres viktigste diskusjoner gikk ut på hvordan man skulle modernisere disse konseptene og hvordan man kunne overføre disse systemene i et pluralistisk og liberalt samfunn.²¹⁵ Selv om dette likevel er vagt, er dette informasjonen som har vært tilgjengelig for meg. Men man ser uansett en vilje i den nasjonalrevolusjonære strømmingen til å tilpasse politiske, økonomiske og sosiale spørsmål samtidens problemer og utfordringer, noe som Rauti også var svært opptatt av.

En tydelig forskjell derimot, ser man i holdningen til studentprotestene i 1968. Som nevnt, hadde den nasjonalrevolusjonære strømmingen vært positivt innstilt til studentprotestene og endte blant annet opp med okkupere universiteter, slik venstresiden gjorde. Artikkelen til Adriano Romualdi viser tydelig hvordan de som skrev i *Ordine Nuovo* forholdt seg til studentopprørene, og at de var kritiske til opprørene og så ikke på det som en løsning på samfunnets problemer.

Når det gjelder utenrikspolitikk, og især situasjonen i Midtøsten, var Chiarissis nasjonalrevolusjonære fraksjon for å støtte de arabiske landene og arabisk nasjonalisme. Ettersom Israel fikk støtte fra USA, mente tilhengerne av denne ideologien at det var viktig å dermed vise støtte til de arabiske landene. Som nevnt, skrev Rauti at det var viktig å styrke ideen om Europa-Nazione for å hindre Sovjetunionens innflytelse i Midtøsten, men uttrykte

---

²¹³ Rauti, Pino, “Idee, tesi e strumenti per l’alternativa di regime”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 3, desember 1970, 4.

²¹⁴ Wolff, “Starting from the end”, 266.

²¹⁵ Parlato, *La sinistra fascista*, 379-380.

ikke noen bestemt støtte eller forståelse for arabisk nasjonalisme i sine artikler i *Ordine Nuovo*.²¹⁶ Vi så også at på 1960-tallet støttet han ikke arabisk nasjonalisme fordi mange nasjonalistbevegelser i den tredje verden sympatiserte med kommunismen, og siden Rauti ikke skrev så mye om den tredje verden og de nasjonalistiske frigjøringsbevegelsene i disse landene i *Ordine Nuovo*, er det ikke noen grunn til å tenke at han gikk bort fra hans tidligere posisjonener angående dette temaet, noe som vil si at Rauti og Chiarissis utenrikspolitikk er divergerende.

Når det gjelder Nouvelle Droite, kan man både se likheter og forskjeller. Man kan se en likhet når det gjelder interessedemaer. Rauti skrev at det var nødvendig å diskutere temaer som vitenskap, teknologi, økologi og urbanisering. Dette var temaer som også Nouvelle Droite var opptatt av. Dermed ser man flere ideologiske likheter med Nouvelle Droite, selv om Rauti ikke utdypet sine ideologiske posisjoner i disse artiklene. Man kan også se likheter når det gjelder forholdet til staten og demokrati. Nouvelle Droite ønsket seg også et hierarkisk og elitistisk samfunn, men samtidig oppnå konsensus. Nouvelle Droite var for en hierarkisk stat som både var antidemokratisk og antiparlamentarisk,²¹⁷ og her ser man en likhet med Rautis ideologi.

Forskjellene kommer også når det gjelder synet på land i den tredje verden og utenrikspolitikk. Nouvelle Droite hadde som mål å frigjøre landene i den tredje verden, altså hjelpe landene i den tredje verden å frigjøre seg fra Vesten, slik at de kunne skape sine egne nasjoner basert på sin egen kultur og etnisitet, men i *Ordine Nuovo* ser man ingen stor interesse for landene i den tredje verden. Når det gjelder utenrikspolitikk er begge kritiske til USA og Sovjetunionen, men representanter av Nouvelle Droite ønsket å skape et føderalt eller regionalt Europa, hvor grensene var bestemt etter etnisitet og kultur, mens Rauti og andre som skrev i *Ordine Nuovo* forfektet en idé om Europa-Nazione, hvor det ikke fantes landegrenser basert på etnisitet. Likevel viser artikkelen til E. Salza at de som skrev i *Ordine Nuovo* var rasebevisste, men at de ønsket å forene de ulike "rasene" som fantes i Europa og forene dem i en europeisk territorialstat.

---

²¹⁶ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 12.

²¹⁷ Sheehan, Thomas, "Myth and Violence: The Fascism of Julius Evola and Alain de Benoist", *Social Research*, årgang 48, nr 1 (1981), 51, 66.

Når det gjelder strategier ser man både likheter og forskjeller. Jeg har allerede gått gjennom Nouvelle Droites fokus på metapolitikk og bruk av en langsiktig strategi som går ut på å overbevise folks mentaliteter gradvis. Alain De Benoist fokuserte på metapolitikk, fordi han så ikke på seg selv som en politisk anlagt person. Metapolitikk var heller ikke en strategi for De Benoist, det var kun snakk om å fokusere på ideer.²¹⁸ Det var likevel tydelig at han hadde et politisk mål, men når man skulle nå det målet var ikke så avgjørende for De Benoist, det viktigste var å diskutere ideer. For Rauti var metapolitikk fortsatt en viktig strategi etter at han kom tilbake til MSI. Det var viktig å engasjere seg, skrive bøker og vise at man hadde kulturell tyngde. Samtidig skrev Rauti at man ikke bare kan fokusere på det lengre, man må også fokusere på praktisk politikk. Dermed la Rauti mer vekt på praktisk politikk fremfor metapolitikk, og dermed skilte han seg til en viss grad fra strategiene og praksisen til det franske Nouvelle Droite. Han skrev at det var viktigere å fokusere på praktisk politikk enn bare kultur.²¹⁹ Dermed var Rauti mer fokusert på partipolitikk enn metapolitikk, noe som skapte et skille mellom Rautis venstredreining og Nouvelle Droites venstredreining. Artikkelen til Romualdi viste også at det var PCI som parti de var inspirert av, ikke studentprotestene på utenomparlamentarisk nivå.

Når det gjelder nazimaoismen representert av Franco Freda er det tydelig at de ideologiske forskjellene er store, og Rauti var som nevnt kritisk til nazimaoismen, og Romualdi viste tydelig i *Ordine Nuovo* at han var kritisk til å blande elementer fra to ulike ideologier. Når det gjelder utenrikspolitikk, ser man også store forskjeller: ifølge Freda var USA å anse som den største utenrikspolitiske trusselen, mens for Rauti var det Sovjetunionen som var den største utenrikspolitiske trusselen. Strategisk fantes det også store ulikheter, da Freda forsvarte voldsbruk og terror og var villig til å alliere seg med venstreekstreme grupper for å gjennomføre terroraksjoner.²²⁰ Dette punktet hadde i det minste Julius Evola vært kritisk til, men jeg har ikke informasjon som forteller hva Rauti tenkte om akkurat dette.

På en side kan man likevel se noen likheter, ettersom begge var tilhengere av Evola. Nazimaoismens ideologi var kjennetegnet av en tydelig idé om statens rolle i samfunnet. Staten skulle ha ansvaret for både politikken, økonomien, jussen og utdannelsen. All eiendom

---

²¹⁸ Casadio, "The New Right and Metapolitics in France and Italy", 51-52.

²¹⁹ Rauti, Pino, "Idee, tesi e strumenti per l'alternativa di regime", *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 3, desember 1970, 6.

²²⁰ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 12.

skulle være offentlig og tilhøre staten, sånn at privat eiendomsrett ikke var en del av nazimaoismens ideologi. Rauti er også for en sterk stat og et sterkt parti, men hvorvidt han ville gjøre alle institusjoner i samfunnet offentlig sa han ingenting om, og det er kanskje også lite trolig. Artikkelen til Adriano Romualdi viser uansett at de som skrev i *Ordine Nuovo* var kritiske til nazimaoismen som ideologi fordi, som Romualdi skrev, fascismen og maoismen var to uforenelige ideologier som ikke kunne syntetiseres.

3.3. Årsakene til Pino Rautis venstredreining

I teoridelen gikk jeg gjennom mulige årsaker til venstredreiningen. I denne delen er det relevant å trekke inn Jeffrey Bale og Alessandro Portelli. Ifølge Bale var venstredreiningen forårsaket av studentprotestene i 1968 og av at Sovjetunionen var i en svekket posisjon i det utenrikspolitiske landskapet, særlig på slutten av 1970-tallet. Dette gjorde at nyfascistiske bevegelser bevegde seg til venstre og fikk et mer venstrevridd preg for å fylle marxismens og Sovjetunionens tomrom.²²¹ Ifølge Portelli opplevde høyresiden en ideologisk krise i 1970-årene, som gjorde at man begynte å hente inspirasjon fra andre ideologier også, og som gjorde at mange fra det nyfascistiske miljøet begynte å bevege seg til venstre for å fornye og videreutvikle sine ideologiske ståsteder.

Når det gjelder Bale, ser man elementer som taler både imot og for hans teori i Rautis venstredreining i perioden 1969-1973. For eksempel ser vi at Rautis venstredreining skjedde i en periode da kommunistpartiet PCI hadde høy velgeroppslutning og marxistisk ideologi spredte seg til andre verdensdeler. Rauti ønsket å imitere PCI fordi de var godt organisert og brukte nyttige strategier, og utenrikspolitisk ønsket å han å samle de europeiske landene mot Sovjetunionen, noe som ikke minnet om venstresiden i MSI sin utenrikspolitikk om nøytralitet. Dette står i motsetning til Bales teori, som gikk ut på at venstredreiningen i nyfascistiske miljøer skjer i perioder da marxismen står svakt.

Ifølge Jeffrey Bale hadde 1968-opprøret splittet det nyfascistiske miljøet, hvor noen var kritiske til studentopprøret, mens andre så på studentopprøret som noe positivt og ønsket å hente inspirasjon fra studentopprørets idégrunnlag. Derfor skriver Bale at venstredreiningen både var en direkte og indirekte konsekvens av studentopprøret i 1968. Studentopprøret ble diskutert i *Ordine Nuovo*, og basert på det som står i artikkelen til Adriano Romualdi som ble

---

²²¹ Bale, “‘National revolutionary’ groupuscules and the resurgence of ‘left-wing’ fascism”, 46.

analysert i delkapittel 3.1.2., viser jeg at han var kritisk til studentopprørene, men likevel beundret kommunistpartiet PCI som parti og organisasjon og mente MSI burde imitere deres strategier og metoder. Men betyr dette at venstredreiningen var en indirekte konsekvens av 1968-opprøret? For Romualdi representerte studentopprørene et overfladisk opprør som kun skapte kaos og forvirring, men det var likevel et uttrykk for et generasjonsopprør som man måtte tas seriøst, noe PCI hadde gjort, som nevnt tidligere i dette kapittelet. Samtidig understreket Romualdi at de ikke gikk til venstre av den grunn, kun at de ville engasjere seg på flere fronter og appellere til ungdommen. Dermed kan man si at i Rautis og kretsen rundt ham sitt tilfelle, var studentopprørene en indirekte årsak til venstredreiningen til Rauti og hans krets, fordi han først og fremst var kritisk til opprørene, mens samtidig mente at det var et utgangspunkt for å imitere PCI.

Når det gjelder Portellis teori om at det ideologiske tomrommet i det nyfascistiske miljøet førte til en venstredreining, ser man elementer i kildene som kan tale både for og imot også, men aller mest for. Adriano Romualdis artikkel viste tydelig at det nyfascistiske miljøet også var i en dyp krise når det gjaldt strategi og ideologi. Som nevnt, fokuserte det nyfascistiske miljøet for mye på fortidens fascistiske tenkere, utviklet ingen nye ideer og teorier, og viktigst av alt, de appellerte ikke til den yngre generasjonen. Dette gjorde det vanskelig for det nyfascistiske miljøet å fremme seg selv.

Samtidig hadde Rauti og en av hans meningsfeller skrevet at ideologien deres var ferdig utviklet og at det gjaldt å utføre den i praksis. I tillegg virket Rauti optimistisk angående strategien om å nå venstresidens velgere, ettersom han skrev at siden MSI hadde klart å få velgere fra andre partier som det liberale, det kristendemokratiske og det monarkiske, ville de klare å få PCIs velgergruppe også, noe som kan modifisere Portellis teori.

Et annet spørsmål er hvorvidt venstredreiningen, uansett hvor minimal den var, var motivert av genuin overbevisning eller opportuniste. I kapittel 1.5. definerte jeg strategi som et fokus på langsiktige politiske mål, mens opportuniste handlet om å ta avgjørelser i øyeblikket og ta kortsiktige avgjørelser. Ifølge Mauro Lenci fokuserte Pino Rauti på en langsiktig strategi, som skulle gjøre at MSI fikk velgeroppslutning over lengre tid.²²² Rauti skrev ikke eksplisitt at han ønsket å gjennomføre en langsiktig strategi i *Ordine Nuovo*, men det finnes likevel flere

---

²²² Lenci, *A destra oltre la destra*, kapittel 2.4.

tegn på at han var fokusert på langsiktighet. For eksempel skrev Rauti kun *hvordan* de skulle få PCIs velgere, ikke *når* det skulle skje. Samtidig skrev han at det er viktig at MSI alltid prøver å bli et bedre parti og at de alltid har løsninger på samfunnets utfordringer, for å unngå å miste nye velgere og unngå å fremstå som populistiske,²²³ noe som kan vitne om en langsiktig strategi hos Rauti.

På hvilken måte gikk Rauti til venstre? Denne gjennomgangen har vist at venstredreiningen til Rauti i stor grad var retorisk, fordi han brukte begrepet “sfondare a sinistra” for å uttrykke at han ville appellere blant annet til venstresidens velgere, men hans målprioritering var å oppnå konsensus fra alle samfunnsgrupper. Fokuset på PCIs velgere var fordi MSI fremdeles ikke hadde klart å appellere til PCIs kjernevelgere, altså arbeiderklassen. I tillegg skrev han også at “sfondare a sinistra” innebærte å inkludere flere politiske saker, ikke å fokusere eksklusivt på disse. Samtidig var denne venstredreiningen også et uttrykk for en strategiendring, ettersom han også var villig til å fokusere på saker som venstresidens velgere kunne være opptatt av og gikk bort fra deler av hans tidligere ideologiske posisjoner på denne måten.

Dermed kan man konkludere med at Rautis venstredreining var retorisk og strategisk, men ikke nødvendigvis opportunistisk, og kom fra en genuin overbevisning om at han kom til å få venstresidens kjernevelgere, arbeiderklassen, og andre som stemte på PCI. Det er to grunner til at jeg mener dette. Den første er fordi Rauti hadde en langsiktig strategi. Den andre grunnen er fordi han ikke anklaget PCI heller for å være opportunistiske i deres valg av strategier, og at deres moderasjon ikke var et tegn på opportunisme. Det var kun snakk om fleksibilitet fra PCIs side og det hadde ikke konsekvenser for ideologien som fortsatt var den samme. Det samme prinsippet ville gjelde for MSI også, ifølge Rauti.

---

²²³ Rauti, Pino, “Frontismo nazionale e politica nazional-rivoluzionaria”, *Ordine Nuovo*, årgang 2, nr. 4, desember 1971, 8.

4. Opprettelsen av Linea Futura: MSIs nye venstreside? 1974-1978

Gjennom 1970-årene fortsatte Pino Rauti på samme linje som da han gikk tilbake til MSI i 1969: strategisk ønsket Rauti å appellere til kommunistpartiet PCIs velgere og få økende velgeroppslutning generelt. Ideologisk ville han fokusere på temaer som miljø, sosialpolitikk og var særlig opptatt av appellere til den yngre generasjonen. Han ville også introdusere flere politiske virkemidler og ville at MSI skulle ta i bruk plakater, filmklubber, teater, protestsanger og musikk som politiske verktøy for å nå folk, spesielt den yngre generasjonen.²²⁴ I tillegg skrev han at det var viktig å gjenoppta forskningen på fascismens historie og at MSIs medlemmer bidro i den historiografiske debatten.²²⁵ I 1977 ble disse strategiene, målene og ideologien samlet i fraksjonen Linea Futura (fremtidslinjen).

I forskningslitteraturen blir Linea Futura omtalt som MSIs nye venstreside.²²⁶ For eksempel skriver historiker Nicola Rao at Pino Rauti prøvde å forene Evolas ideologi med venstreorienterte ideer som sosialpolitikk og arbeiderpolitikk.²²⁷ Statsviter Piero Ignazi skriver at Rauti ønsket å fokusere på venstreorienterte politiske saker som arbeiderpolitikk og sosialpolitikk for å bekjempe venstresiden på deres eget "terreng" og fordi MSI ikke klarte å appellere til venstresidens velgere.²²⁸ Kildematerialet Rao og Ignazi bruker er basert på avisartikler og partidokumenter hvor Rauti agiterte for å bruke denne strategien, noe som gir inntrykk av at Rauti gikk til venstre.²²⁹

Jeg har valgt å basere meg på en annen kilde fra denne perioden som kan gi nye perspektiver på Linea Futura som MSIs nye venstre-fraksjon. Kildematerialet jeg har basert meg på, er *Storia del fascismo*, en omfattende historiebok Rauti skrev i perioden 1976-1978 sammen med hans partikollega Rutilio Sermonti. Etter min mening er det legitimt å se på denne kilden som en del av Linea Futuras prosjekt, ettersom Pino Rauti mente at det var nødvendig at den historiografiske debatten om fascismens historie ble tatt opp i det nyfascistiske miljøet også, og det kan være interessant å se på Rautis perspektiver på fascismens historie.²³⁰

---

²²⁴ Rao, Nicola, *La fiamma e la celtica* (Milano: Sperling & Kupfer, 2006), kapittel 24 (E-bok uten sidetall, refererer til kapitler).

²²⁵ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 24.

²²⁶ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 24.

²²⁷ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 6.

²²⁸ Ignazi, Piero, *Il polo escluso: profilo del Movimento Sociale Italiano*, (Bologna: Il Mulino, 1989), 181.

²²⁹ Ignazi, *Il polo escluso*, 180-185.

²³⁰ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 24.

Samtidig kan denne kilden ha enkelte begrensninger, med tanke på at det likevel er en historiebok, og ikke forteller så mye om Rautis samtid. Likevel kan man vurdere hvorvidt Rauti prøvde å hente inspirasjon fra fortiden og fra fascismen i mellomkrigstiden. Ved å bruke denne boka, som ble skrevet i samme periode, kan man undersøke hva Rauti mente på et mer ideologisk plan, og om det samsvarte med det han uttrykte i partidokumentene og avisartiklene som Nicola Rao og Piero Ignazi har brukt i sin forskning. Dermed blir dette en studie kun av ideologi, og ikke strategi. I denne delen vil jeg vise at det er et stort sprik mellom det Pino Rauti uttrykte på MSIs landsmøter og det som står i denne historieboka, fordi det viser at Rauti hovedsakelig forfektet en høyreorientert variant av fascistisk ideologi. Spørsmålet blir om hans synspunkter kan identifiseres med Julius Evolas ideer, som tross alt var en av hans fremste inspirasjonskilder, eller med den nasjonalkonservative fraksjonen i MSI, noe som vil undersøkes i dette kapittelet.

4.1. Linea Futuras plassering på høyre- og venstreaksen

Storia del fascismo er en svært omfattende bokserie om fascismens historie, og det var ikke alle kapitler jeg kunne ta utgangspunkt i. Det jeg har valgt å fokusere på, er Rautis holdninger til begrepene høyre- og venstre, som kan vise hvor han selv plasserte seg i høyre- og venstreaksen og hvorfor. I neste delkapittel vil jeg undersøke Rautis syn på økonomi og arbeider- og fagforeningspolitikk, og hvilken fraksjon i MSI hans synspunkter kan identifiseres med. Deretter vil jeg også undersøke Rautis syn på fascismens røtter, og trekke inn Zeev Sternhells teori om fascismen som en syntese av syndikalisme og radikal nasjonalisme. Avslutningsvis vil jeg analysere Rautis kvinnesyn, som også kan bidra til å belyse hvorvidt man ser en venstredreining hos Rauti eller ikke.

4.1.1. Fascisme: hverken høyre eller venstre

Et spørsmål som Pino Rauti tar opp i *Storia del fascismo* er hvor fascismen kan plasseres i høyre- og venstreaksen. På 1950-tallet hadde Pino Rauti skrevet at fascismen ikke kunne identifiseres med venstresidens ideer på noen som helst måte, men samtidig hadde han ikke understreket tydelig hvorvidt fascismen var en høyreideologi.²³¹ Likevel hadde han vært en av Julius Evolas fremste følgere siden slutten av 1940-tallet, som hadde hatt som mål å gjøre

---

²³¹ Wolff, "Starting from the end", 273.

fascismen til den ultimate høyreideologien. Endret dette synspunktet seg da Rauti skrev *Storia del fascismo?*

I *Storia del fascismo*, skrev Pino Rauti at fascismen ikke kan plasseres hverken til høyre eller venstre.²³² Begrepene høyre og venstre er ifølge Rauti utdaterte begreper, og han mente fascismen representerte en “tredje vei” hinsides høyre og venstre, og ikke en kombinasjon av ulike politiske ideer på høyre- og venstresiden. Det var meningsløst å diskutere hvorvidt fascismen kan plasseres til høyre eller venstre, fordi man risikerte å sidestille fascismen med andre ideologier, ifølge Rauti:

På den liberaldemokratiske høyresiden blir det fremholdt at fascismen hovedsakelig var et “venstrefenomen”, kjennetegnet av totalitarisme, statens autoritet og ettpartistat: her ser man likehetene mellom fascismen og kommunismen, ifølge liberalistene. På marxistisk side derimot, er det motsatte tilfellet, da fascismen blir sett på som “summen av kapitalismens motsigelser”.²³³

For å virkelig forstå fascistisk ideologi ifølge Rauti, måtte man fokusere på selve ideologien og ideene, og ikke nødvendigvis praksis.²³⁴ I tillegg var fascismen en relativt ny ideologi sammenlignet med liberalismen og sosialismen, skrev Rauti, og for Rauti er fascismen først og fremst et livssyn, og det er disse aspektene som gjør at fascismen er hinsides høyre og venstre, som han forklarte i dette sitatet:

Fascismen var hverken høyre eller venstre: fascismen var “forut”: det var *hinsides* høyre og venstre. Det var noe som prøvde å skape, basert på en egen tolkning av livet og verden, en ny stat, en ny konstitusjonell struktur, politisk og sosialt, og, som til og med prøvde å skape en “ny orden” og en ny type sivilisasjon - og dermed et nytt menneske - radikalt ulikt de som i den åttende og syttende århundret hadde uttrykt gjennom opplysningstidens verdier.²³⁵

Han skrev videre at fascismen vekslet mellom flere ulike praksiser i løpet av det fascistiske diktaturets levetid, men at det ideologiske grunnlaget fremdeles var det samme, altså ønsket om å skape en ny sivilisasjon basert på antimoderne og tradisjonalistiske verdier.²³⁶ I denne gjennomgangen trakk Rauti også en parallell til samtiden, hvor han skrev at fascismen var et resultat av en verdikrise som oppstod i perioden fascismen ble til i mellomkrigstiden, og han

---

²³² Rauti, Pino, Sermonti, Rutilio, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, (Roma: Centro Editoriale Nazionale, 1976-1978), 56.

²³³ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 55-56, egen oversettelse.

²³⁴ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 61-62.

²³⁵ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 61, egen oversettelse.

²³⁶ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 61-64.

skrev at denne verdikrisen fortsatt vedvarte i hans egen samtid, noe som kan bety at han bruker fascismens historie til å tolke hans egen samtid også.²³⁷

Rautis syn på fascismen minner om det Zeev Sternhell skriver om fascistisk ideologi. Ifølge Sternhell var fascismen først og fremst et bestemt verdenssyn, og det kunne komme til uttrykk på ulike måter.²³⁸ For eksempel skriver Sternhell at i en periode under det fascistiske regimet, var den fascistiske økonomien basert på det kapitalistiske systemet i praksis. Dette var likevel forenelig med fascistisk ideologi, fordi de ideologiske grunnlagene var annerledes og legitimerende kapitalistisk økonomi på en annen måte. For eksempel var kapitalismen bygd på modernitet, rasjonalisme, fremskrittsoptimisme, mens fascismen avviste disse grunnlagene, men brukte det samme økonomiske systemet. Det samme gjaldt med synet på marxismen: det var ikke marxismens praksis som ble kritisert av fascismens tilhengere, men dens ideologiske grunnlag basert på rasjonalisme, fremskrittsoptimisme, modernitet og vitenskapsoptimisme ifølge Sternhell, uten å utdype hva han mener med “marxismens praksis”. Det er likevel tydelig at Sternhells definisjon av fascistisk ideologi kun er basert på fascismens idégrunnlag.²³⁹

Pino Rauti prøvde også å vise at det finnes mange ulike ideologier til høyre og venstre, og at begrepene høyre og venstre kan brukes på mange ulike måter. For å illustrere dette brukte han Julius Evolas skille mellom et økonomisk høyre (*Destra Economica*) og et politisk høyre (*Destra Politica*), som jeg også gikk gjennom i bakgrunnskapittelet.²⁴⁰ Disse er totalt ulike fra hverandre, hvor førstnevnte representerer kapitalisme, konservatisme og liberalisme, men sistnevnte representerer Tradisjonen og dens verdier som hierarki, orden, disiplin, antidemokrati og elitisme.²⁴¹ Rauti brukte dette eksempelet for å vise at selv ideologiene på høyresiden kunne være såpass ulike at de kan representere forskjellige ideologiske fenomener, som tilfellet med *Destra Economica* og *Destra Politica* viser. Deretter skrev Rauti at han er enig med skillet Julius Evola opererte med på et mer generelt nivå, men at det var bedre å slutte å bruke begrepene høyre og venstre fordi de er utdaterte og ufullstendige.²⁴²

---

²³⁷ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 64.

²³⁸ Sternhell, Zeev, Sznajder, Mario, Asheri, Maia, *The Birth of Fascist Ideology: From Cultural Rebellion to Political Revolution* (New Jersey: Princeton University Press, 1994), 7.

²³⁹ Sternhell, *The Birth of Fascist Ideology*, 7.

²⁴⁰ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, s. 59, Wolff, “Starting from the end”, 226, Evola, Julius, *Fascismo e Terzo Reich* 6. utg. (Roma: Edizioni Mediterranee, 2001), 32.

²⁴¹ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 59, Wolff, “Starting from the end”, 226.

²⁴² Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 61.

Kan Pino Rautis syn på høyre og venstre sees på som et uttrykk for Rautis venstredreining? For å svare på dette spørsmålet, kan man sammenligne hans synspunkter med de andre fraksjonene i MSIs syn på disse begrepene. Vi kan starte med den aristokratisk-intellektuelle fraksjonen i MSI. Julius Evola selv ville som nevnt gjøre fascismen til den ultimate høyreideologien basert på verdier som orden, tradisjon og hierarki. Andre representanter fra denne fraksjonen, mente at fascismen hverken var en høyre- eller venstreideologi.²⁴³ Vi har allerede sett at Rauti gikk bort fra begrepene høyre og venstre, mens Julius Evola opptatt av å gjøre fascismen til en typisk høyrebevegelse, altså en ideologi basert på de mest sentrale verdiene på den politiske høyresiden, som orden, tradisjon, hierarki, og tidligere ble det nevnt hvor Rauti plasserte seg.²⁴⁴ Denne gjennomgangen har vist at Rauti gikk fullstendig bort fra begrepene høyre og venstre, i tillegg til Evolas skille mellom *Destra Economica* og *Destra Politica*. Dermed ser man både brudd og kontinuitet med den aristokratisk-intellektuelle fraksjonen i MSI, ettersom Rauti gikk fullstendig bort fra bruken av begrepene høyre og venstre, men mente likevel at fascismen var en ideologi som baserte seg på Tradisjonens verdier.

I venstrefraksjonen i MSI kunne man også se en lignende holdning til begrepene høyre og venstre, altså tendensen til å se på fascismen som en “tredje vei” mellom kapitalisme og marxisme. Enkelte fra denne fraksjonen mente at fascismen var hinsides høyre og venstre eller en blanding av ulike ideer til høyre og venstre. Andre igjen, mente fascismen var en form for venstreideologi, mens andre mente det var en høyreideologi.²⁴⁵ Samtidig var venstrefløyen opptatt av det rent økonomiske aspektet ved fascistisk ideologi, som vil si at de så på fascistisk økonomi som en tredje vei mellom marxismens og kapitalismens økonomiske systemer.²⁴⁶ Pino Rauti derimot, var opptatt av det ideologiske idégrunnlaget når han analyserte hvorvidt fascismen kan sees på som en høyre- eller venstreideologi. Dermed kan ikke Pino Rautis definisjon fascismen som en “tredje vei” mellom høyre og venstre identifiseres med MSIs venstresides definisjon av fascismen som en “tredje vei”.

---

²⁴³ Wolff, “Starting from the end”, 272-273.

²⁴⁴ Wolff, “Starting from the end”, 226.

²⁴⁵ Wolff, “Starting from the end”, 271.

²⁴⁶ Wolff, “Starting from the end”, 270-273.

Den nasjonalkonservative fløyen var ikke så opptatt av diskutere hvorvidt fascismen kunne plasseres til høyre eller venstre.²⁴⁷

4.1.2. Pino Rautis syn på sosioøkonomiske spørsmål

En analyse av Pino Rautis syn på sosioøkonomiske spørsmål er helt sentralt for å se på hvor Rauti kan plasseres i høyre- og venstreaksen. Økonomisk politikk og sosialpolitikk er ofte det som skiller høyre- og venstreorienterte ideologier tydelig fra hverandre, hvor høyresiden ikke prioriterer tiltak for økonomisk og sosial likhet, mens for venstresiden er dette en viktig prioritering. I *Storia del fascismo* kan man lese hva Rauti mente om det fascistiske diktaturets økonomiske teori og praksis, og det kan brukes til å vise hvor Rautis ideologi kan plassere seg.

Det må nevnes først at fascistisk økonomisk teori og praksis er et komplekst tema. Fascistisk økonomisk teori var både antikapitalistisk og antimarxistisk, og i praksis gikk det fascistiske diktaturet gjennom mange ulike økonomiske praksiser, fra økonomisk liberalisme på 1920-tallet til proteksjonisme på 1930-tallet.²⁴⁸ Et sentralt begrep er korporativisme, en sentral del av fascistisk ideologi, spesielt når det gjelder økonomisk praksis. Korporativisme er en økonomisk og politisk praksis som finnes i ulike ideologier, og går ut på at ulike institusjoner i samfunnet samarbeider om felles økonomiske mål.²⁴⁹ Det var også mange fascistere som tok utgangspunkt i syndikalismen, en ideologi har fokus på fagforeningenes politiske rolle.²⁵⁰ Fra fascismen ble en organisert bevegelse i 1919 og frem til diktaturets slutt i 1945, støttet de italienske fascistene mange ulike økonomiske politikker: Fra å være for åttetimers dag, innføring av minstelønn og økt arbeiderinnflytelse i den enkelte bedrift i 1919 til å i 1926 innføre blant annet streikeforbud og en mer korporativistisk og autoritær økonomisk politikk.²⁵¹ Selv om fascistisk økonomisk politikk gjennomgikk mange ulike faser, kan man likevel si at det var plassert på høyresiden, men til tider med ulike elementer fra venstre.²⁵²

---

²⁴⁷ Wolff, "Starting from the end", 273.

²⁴⁸ Davies, Peter og Lynch, Derek, *The Routledge Companion to Fascism and The Far Right* (London: Routledge, 2002), 139-140.

²⁴⁹ Wiarda, Howard J., *Corporatism and comparative politics: the other great "ism"* (New York: Armonk, 1997), 1, 38, 44, 149.

²⁵⁰ Davies og Lynch, *The Routledge Companion to Fascism and The Far Right*, 93-94, 113-114, 143.

²⁵¹ Eatwell, Roger, *Fascism, a history* (London: Pimlico, 2003), 45.

²⁵² Ole T. Berg og Geir Lima, "Fascismen i Italia" i *Store norske leksikon*, sist oppdatert 30. januar 2014, lest 18. mai 2020.

I bakgrunnskapittelet så vi at det fantes ulike syn på økonomi og arbeiderpolitikk i de ulike fraksjonene i MSI. Den venstreorienterte fraksjonen fokuserte på arbeiderpolitikk, og ville skape en korporativ arbeiderstat som skulle erstatte det liberaldemokratiske systemet. Det fantes likevel ulike syn på hvordan et post-1945 korporativt system skulle organiseres, men de ønsket hovedsakelig at arbeidstakerne skulle ha mer kontroll over produksjonen og bedriften de arbeidet i, og skape et demokrati på arbeidsplassen, kombinert med en ettpartistat.²⁵³ Den nasjonalkonservative fløyen i MSI ønsket et korporativt system slik det hadde vært i mellomkrigstiden, hvor avgjørelsene i bedriften ble tatt av regimets statsforvaltere og bedriftens arbeidsgivere, og hvor fokuset var på å øke nasjonens økonomiske produktivitet.²⁵⁴ Julius Evola var lite interessert i sosiale og økonomiske spørsmål, og da han skrev om korporativismen, refererte han til et korporativt system basert på hierarkier inspirert av korporative systemer fra antikken og middelalderen. Evolas tilnærming til korporativisme hadde ingenting med begrepene høyre og venstre å gjøre, ettersom han ville tilbake til et økonomisk system før disse begrepene ble brukt.²⁵⁵

I den første boka i serien om fascismens historie, *Le interpretazioni e le origini* (Tolkningene og røttene på norsk) skrev Pino Rauti at korporativisme og fascisme var det samme. Både fascismen og korporativismen er først og fremst et uttrykk for et bestemt verdenssyn, men ikke nødvendigvis et bestemt økonomisk system eller struktur.²⁵⁶ Korporativisme er dermed ikke bare et økonomisk system for Rauti. Korporativismen har ifølge Rauti kommet til uttrykk på mange ulike måter gjennom historien, og har sine røtter i antikkens samfunn.²⁵⁷ Han skrev også at et fremtidig korporativt system ikke nødvendigvis må være likt som i fortiden, det må være tilpasset den politiske og sosioøkonomiske konteksten.²⁵⁸ Rauti er dermed ganske fleksibel når det kommer til korporativisme i praksis, og dette kan gjøre det utfordrende å plassere hans ideer om korporativisme et bestemt sted på høyre- og venstreaksen.

Samtidig, hvis man leser i volum to i bokserien om fascismens historie, *La conquista del potere* (maktovertakelsen på norsk), ser man tydeligere hva slags type korporativisme Rauti forfektet. Der skrev han at den fascistiske korporativismen ble praktisert på den mest

---

²⁵³ Wolff, "Starting from the end", 252.

²⁵⁴ Wolff, "Starting from the end", 280, Wolff, "The Meaning and Role of Corporatism in Italian Neo-Fascist Ideology", 305-306.

²⁵⁵ Wolff, "The Meaning and Role of Corporatism and Democracy in Italian Neo-Fascism", 308-309.

²⁵⁶ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 213.

²⁵⁷ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 210.

²⁵⁸ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 210-211.

forbilledlige måten særlig i perioden 1926-1943.²⁵⁹ I dette tidsrommet, som tilsvarer det fascistiske diktaturet i Italia, var den fascistiske korporativismen basert på et system hvor økonomien var kollektivt administrert av arbeidsgivere, arbeidstakere og statsforvaltere på nasjonalt nivå, i tillegg til streikeforbud og opprettelse av kun en fagforening.²⁶⁰ Dette korporative systemet hadde venstrefraksjonen i MSI vært kritisk til, fordi de ønsket et korporativt system hvor avgjørelsene ble tatt nedenfra og hvor arbeidstakere fikk større handlingsrom og mulighet til å bestemme. Den nasjonalkonservative fraksjonen i MSI derimot, støttet fremdeles dette økonomiske systemet etter andre verdenskrig. Dette kan heller ikke identifiseres med Julius Evolas syn på korporativisme, som hentet inspirasjon fra antikkens og middelalderens korporative systemer. I tillegg trakk Rauti paralleller til sin egen samtid, og skrev at korporativismen klarte å løse økonomiske utfordringer som marxismen og kapitalismen fremdeles ikke hadde klart å løse i hans egen samtid,²⁶¹ noe som kan tolkes som at prøvde å hente inspirasjon fra fascismens historie og bruke det på hans egen samtid.

Hvorfor mente Pino Rauti at det korporative systemet i perioden 1926-1943 var det foretrukne? I et delkapittel hvor han skrev han om innføringen av de såkalte fagforeningsloven av 1926 og de historiske årsakene til denne loven. Denne loven av 1926 gikk ut på at de kun skulle eksistere én fagforening underlagt det fascistiske diktaturet. Denne loven hadde sine historiske røtter i de moderne fagforeningene som ble til på 1800- og 1900-tallet, og var en reaksjon på fagforeningspolitikken som dominerte før denne loven ble implementert. De ulike fagforeningene hadde oppstått på 1800- og 1900-tallet som et resultat av industrialisering, som førte til automatisering, og dette skapte et skille mellom arbeidere og arbeidsgivere, hvor arbeidsgiverne og bedriftseierne kun var opptatt av profitt, og ikke arbeidernes rettigheter.²⁶² Dette la grunnlaget for fremveksten av de moderne fagforeningene, som identifiserte seg først og fremst med marxismen, skrev Rauti.²⁶³ Fremveksten av mange forskjellige fagforeninger, skapte en uheldig situasjon, ifølge Rauti, preget av vold, streiker og uro, og dette så man både nasjonalt og internasjonalt.²⁶⁴ Den eneste løsningen i en slik

---

²⁵⁹ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 322.

²⁶⁰ David og Lynch, *The Routledge Companion to Fascism and the Far Right*, 143.

²⁶¹ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 312

²⁶² Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 305.

²⁶³ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 306.

²⁶⁴ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 307.

situasjon var én fagforening med obligatorisk medlemskap i en korporativ stat innenfor en nasjonal grense.²⁶⁵ Denne staten skulle være totalitær, nasjonal, organisk og korporativistisk:

Korporativismen fungerte fordi den baserte seg på en annen statsoppfatning enn den liberalistiske, altså totalitær og organisk. Å se på nasjonen som en gigantisk organisme hvor hver enkelt del blir tydelig sammenvevd gjennom et gjensidig avhengig forhold, som gjør at man kan finne løsninger på enkeltproblemer i en helhetlig visjon.²⁶⁶

Dette sitatet må analyseres nærmere og sammenlignes med de andre fraksjonene i MSI. Vi kan starte med den aristokratisk-intellektuelle fraksjonen og Julius Evolas ideer. Rautis definisjon av den korporative stat minner på flere måter om Julius Evolas definisjon av staten, hvor Rauti skrev at individet, staten og nasjonen skulle være en integrert del av et organisk system. Dette innebar en avvisning av opplysningstidens verdier, i tråd med Evolas filosofi.²⁶⁷ Samtidig var Julius Evola også kritisk til nasjonen som etnisk og språklig enhet, så det er vanskelig å avgjøre på dette punktet om dette synet på den korporative stat er forenlig med Julius Evolas syn på staten, ettersom Rauti ser ut til å omfavne nasjonen i hans syn på den korporative stat.²⁶⁸

I tillegg hadde Evola vært kritisk til totalitarismebegrepet fordi han mente det var det var byråkratisk og kollektivistisk, og visket ut skillet mellom stat og befolkning, mens Rauti omfavnet totalitarismebegrepet. Rauti forklarte ikke nødvendigvis hvorfor han positiv til totalitarismebegrepet, men basert på det som står i sitatet, kan det tenkes at det var på grunn av totalitarismens holistiske tendenser, noe som markerte et brudd med Evolas ideer om staten og korporativisme. Flere i den aristokratisk-intellektuelle fraksjonen hadde vært positive til totalitarismebegrepet fordi et totalitær system omfattet alle sider ved det politiske og sosiale livet.²⁶⁹ Dermed ser på en side brudd mellom Pino Rautis og Julius Evolas ideologiske ståsteder, og på den andre siden ser man kontinuitet med andre deler av den aristokratisk-intellektuelle fraksjonen.

Når det gjelder venstre fraksjonen ser man tydeligere forskjeller, men også enkelte likheter. Forskjellen er tydelig når det gjelder holdningen til opplysningstidens verdier. For

---

²⁶⁵ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 311.

²⁶⁶ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 311-312, egen oversettelse.

²⁶⁷ Wolff, "Starting from the end", 239.

²⁶⁸ Wolff, "Starting from the end", 226-228.

²⁶⁹ Wolff, "Starting from the end", 255.

venstre-fraksjonen var deres korporative system en fullbyrdelse på opplysningstidens verdier om fremskritt- og vitenskapsoptimisme, og representerte det reelle og autentiske demokratisystemet.²⁷⁰ Selv om venstre-fraksjonen i MSI ønsket et korporativt system hvor arbeidstakere fikk større handlingsrom, ønsket de likevel å kombinere dette systemet med en hierarkisk stat. Når det gjelder holdninger til totalitarisme eller autoritarisme i den venstreorienterte er det likevel uklart. Noen representanter var positive til totalitarismebegrepet, mens andre var kritiske, og foretrakk å kun bruke begrepet autoritarisme for å beskrive den fascistiske idealstaten.²⁷¹ Rauti derimot, var tydelig at forsvarte en totalitær stat i *Storia del fascismo*.

Det er likevel et punkt hvor man ser fellestrekk med de ulike fraksjonene, og det var i holdningen til streikeretten. De ulike fraksjonene i MSI var kritiske til streikeretten fordi de så på det som en marxistisk praksis som kun skapte permanent uro. Rauti mente at av streikeforbud i 1926 var positivt, fordi streiking var en “en forbrytelse mot den nasjonale produksjonen”, som han skrev.²⁷² I tillegg mente Rauti at det ikke er nødvendig å streike i et korporativt system og at streikeretten dermed blir overflødig:

Et forbud mot streikeretten hadde vært ulogisk hvis man ikke samtidig hadde prøvd å skape et system hvor man blidgjør alle parter.²⁷³

Dermed, for å analysere og oppsummere, er Rautis syn på økonomi et uttrykk for en venstredreining? Basert på det som står i *Storia del fascismo*, ser det ikke slik ut. Dette er tydelig på mange punkter. Selv om Pino Rauti mener korporativismen kan manifesterer på ulike måter og kombineres med mange ulike økonomiske praksiser, er det likevel tydelig at man mener perioden 1926-1943 representerte fullbyrdelsen av korporativismen i praksis. Dette var en periode som venstresiden i MSI var kritisk til, men som den nasjonalkonservative fløyen i MSI støttet. Samtidig er han enig med alle fraksjonene i MSI når det kommer til forbudet mot streikeretten.²⁷⁴

---

²⁷⁰ Wolff, “The Meaning and Role of Corporatism and Democracy in Italian Neo-Fascism”, 302-303

²⁷¹ Wolff, “Starting from the end”, 254-255, 259.

²⁷² Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, La conquista del potere*, (Roma: Centro Editoriale Nazionale, 1976-1978), 365.

²⁷³ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, La conquista del potere*, 364.

²⁷⁴ Wolff, “Starting from the end”, 178-179.

4.1.3. Pino Rautis syn på fascismens røtter

Som nevnt i teorikapittelet, har spørsmålet om hvorvidt fascismen kan sees på som en høyre- eller venstreideologi vært sentralt i forskningen på fascismens ideologi og historie.²⁷⁵

Forskere har ofte tatt utgangspunkt i fascismens ideologiske røtter, og kommet frem til ulike konklusjoner. En sentral teori er Zeev Sternhells teori om fascismen som en syntese av syndikalisme (venstre) og nasjonalisme (høyre), hvor Georges Sorels (1847-1922) innflytelse var betydelig. Syntese er dermed et nøkkelord for å forstå fascistisk ideologi, ifølge Sternhell. En undersøkelse av Pino Rautis syn på fascismens ideologiske røtter vil være relevant i denne sammenheng for å se på hvor han mente at fascismen kunne plasseres i høyre- og venstreaksen.

I bok 1 om fascismen historie, *Le interpretazioni e le origini* (tolkningene og røttene) tok Rauti for seg fascismens historiografi og teorier om fascismen. Rauti skrev at fascismens røtter er komplekse, og kan ikke bare identifiseres med Benito Mussolini. Fascismen har flere kilder enn bare hans ideer.²⁷⁶ Dermed utforsker Rauti både politikere, sosiologer og økonomer som levde på 1800- og 1900-tallet, og ser på hvordan de har påvirket det som senere skulle bli fascistisk ideologi. Det har likevel ikke vært plass til å inkludere alle, så jeg vil kun fokusere på Rautis syn på Georges Sorel og revolusjonærsyndikalismens innflytelse.

Før vi går videre, vil jeg forklare kort Georges Sorels ideologi og innflytelse på fascistisk ideologi. Georges Sorel var en fransk ingeniør og marxist. Under hans levetid ble marxismen videreutviklet i mange ulike retninger, og han gjennomførte selv en revisjon av marxismen som endte med et komplett brudd med marxismen.²⁷⁷ Hans ideologi gikk under navnet revolusjonærsyndikalismen.²⁷⁸ Revolusjonærsyndikalismen skiller seg fra marxismen ved at den er kritisk til vitenskap og fornuft, og ser ikke på økonomi som motiverende faktor til å gjennomføre revolusjon. Det er også antidemokratisk og antiparlamentarisk, og basert på fagforeninger, hvor fagforeningene skal ha den politiske og utøvende makten. Disse aspektene kan man også finne i ulike strømninger i fascismen.²⁷⁹ Etter hvert ble Sorel også

---

²⁷⁵ Garau, Salvatore, "If liberalism steps into the fascist synthesis: the diverging views of Zeev Sternhell and Ishay Landa on the origins of fascist ideology", *Journal of Political Ideologies*, 19:1, (2014): 60-77, DOI: 10.1080/13569317.2013.869453, 62.

²⁷⁶ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 270-271.

²⁷⁷ Hagtvet, Bernt, *Ideologienes århundre* (Oslo: Dreyers Forlag: 2012), 42-43, Sternhell, *The Birth of Fascist ideology*, 24-25.

²⁷⁸ Hagtvet, *Ideologienes århundre*, 42-43.

²⁷⁹ Dahl, Ottar, *Syndicalism, Fascism and Post-Fascism*, (Oslo: Solum Forlag, 1999), 14.

medlem av det protofascistiske (før-fascistiske) bevegelsen *Action Francaise*. Det er likevel omdiskutert hvorvidt Sorel kan karakteriseres som fascist, ettersom han først var positivt innstilt til Mussolini, men ble senere kritisk til det fascistiske diktaturet.²⁸⁰

Pino Rautis holdning til Georges Sorel og revolusjonærsyndikalismen er tvetydig. På en side skrev han at revolusjonærsyndikalismen hadde innflytelse på det som senere skulle bli fascistisk ideologi og at de har visse fellestrekk, som antirasjonalisme, antivitenskap, antideterminisme.²⁸¹ Likevel skrev Rauti at fascismen og revolusjonærsyndikalismen er to ulike ideologier, og at mange aspekter ved revolusjonærsyndikalismen var utilstrekkelige for å realisere et fullstendig oppgjør med marxismens ideologi. For eksempel er fagforeningene og arbeiderklassen sentrale politiske subjekter revolusjonærsyndikalismen og revolusjonærsyndikalismen er opptatt av arbeiderklassens rettigheter, skrev han.²⁸² I tillegg skrev at han revolusjonærsyndikalismen kritikk av marxismen var begrenset til sosialdemokrater og parlamentarismen, ikke marxistisk ideologi som helhet.²⁸³ Det at Georges Sorel ble medlem av *Action Francaise* og gikk i større grad bort fra marxismen og mer mot nasjonalismen, var et tegn på revolusjonærsyndikalismens utilstrekkelighet for Rauti, ikke et resultat av en syntese mellom syndikalisme og nasjonalisme.²⁸⁴

I tillegg skrev Rauti at perioden Sorel levde under, var en tid preget av ideologisk eksperimentering som resultat av marxismens ideologiske krise, i likhet med det Zeev Sternhell skriver. Rauti viser også at Benito Mussolini gikk bort fra Sorels ideer etter å ha vært tilhenger av Sorel,²⁸⁵ og at det var en tendens at nasjonalister på høyresiden begynte å eksperimentere med venstresidens ideer om økonomi og sosialpolitikk, og at folk på venstresiden begynte å vurdere nasjonalisme som en ideologisk komponent.²⁸⁶ Denne tendensen har som nevnt blitt studert av flere forskere, blant dem Sternhell, som nevnt i teorikapitlet. Forskjellen er at mens Sternhell mener at fascismen er en side som oppstod i denne konteksten, mente Pino Rauti at fascismen er hinsides høyre og venstre, og det oppstod som et resultat av et forsøk på å skape en ny ideologi som gikk hinsides de etablerte

---

²⁸⁰ Sternhell, *The Birth of Fascist ideology*, 35.

²⁸¹ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 234.

²⁸² Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*.

²⁸³ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 234-235.

²⁸⁴ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 239-40.

²⁸⁵ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 240-241.

²⁸⁶ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 242.

ideologiene som nasjonalisme og sosialisme, og forsåvidt kategoriene høyre og venstre, for å finne nye løsninger på samtidens utfordringer.²⁸⁷

4.1.4. Kvinnesyn

Rauti skrev ikke om kvinnepolitikk i *Ordine Nuovo* eller i *Linea*, men han skrev om det i *Storia del fascismo*. Først vil jeg redegjøre for det fascistiske kvinnesynet og dens kvinnepolitikk for å legge et analysegrunnlag. Den fascistiske kvinnepolitikken var relativt tvetydig, og vekslet mellom en forakt for det kvinnelige, samtidig som morsrollen ble idealisert.²⁸⁸ Ifølge Peter Davies og Derek Lynch minnet det fascistiske kvinnesynet om det konservative kvinnesynet, men hadde også sine særpreg. Det konservative kvinnesynet går ut på at ekteskapet skal ivaretas, og at mannen og kvinnen utfører ulike funksjoner, hvor mannen arbeider og forsørger, mens kvinnen er hjemmeværende, men det konservative kvinnesynet begrenser seg til denne arbeidsdelingen mellom mann og kvinne. I fascismen skal mannen og kvinnen også være adskilte, men kvinnens funksjon er i tillegg å bidra aktivt i nasjonens interesse gjennom fødsel og barneoppdragelse.²⁸⁹ I tillegg er maskulinitet et svært viktig og verdsatt ideal i fascismen, mens femininitet blir sett ned på.²⁹⁰

I mellomkrigstiden var ikke Italia blant de ledende nasjonene når det gjaldt kvinnepolitikk, men likevel hadde det blitt gjennomført enkelte nyvinninger, og i forbindelse med første verdenskrig hadde Italia opplevd at kvinner fikk større tilgang til arbeidsmarkedet. Da fascismen først ble en bevegelse, hadde kvinnelig stemmerett også stått i partiprogrammet, men dette gikk Mussolini bort fra etter at han fikk makten.²⁹¹ Mussolinis mål var å øke fødselsratene, og kvinnepolitikken fokuserte på dette. Mussolini beskyldte det liberaldemokratiske regimet som hadde regjert før diktaturet for å skapt fallende fødselsrater, barnedødelighet og ungdomskriminalitet gjennom sin kvinne- og familiepolitikk.²⁹²

---

²⁸⁷ Rauti og Sermoniti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, 243.

²⁸⁸ Passmore, Kevin, *Fascism, a short introduction* (Oxford: Oxford University Press, 2014), 127.

²⁸⁹ Davies, Peter, Lynch, Derek (red.), *The Routledge Companion to Fascism and The Far Right* (London: Routledge, 2002), 126-127.

²⁹⁰ Passmore, Kevin, *Fascism, a short introduction* (Oxford: Oxford University Press, 2014), 125.

²⁹¹ Pauley, Bruce, *Hitler, Stalin, Mussolini. Totalitarianism in the Twentieth Century* (West Sussex: Wiley Blackwell, 2015), 140.

²⁹² Pauley, *Hitler, Stalin, Mussolini*, 140.

Etter at Mussolini overtok makten, innførte han en rekke tiltak på familie- og kvinnepolitikken som skulle øke fødselstallene, et viktig ideologisk mål for Mussolini. Blant annet fikk kvinner redusert tilgang til arbeidsmarkedet, noe som skulle gi menn mer arbeid og kvinner mer tid til å være hjemme med familien. Kvinner kunne likevel delta i enkelte sektorer på arbeidsmarkedet og studere, men ble betalt halvparten av det menn ble. Abort og skilsmisse var ulovlig, det ble innført kleskoder for kvinner og i 1926 ble salget av prevensjonsmidler forbudt. Det ble også opprettet kvinneorganisasjoner med fokus på “tradisjonelt kvinnelige” aktiviteter som førstehjelp, barneoppdragelse og veldedighet, i tillegg til kvinnelige idrettslag, men disse idrettslagene ble etter hvert oppløst, fordi idrett ble oppfattet som et mannlig anliggende.²⁹³ Det ble også innført tiltak med fokus på kvinners helse, som permisjon og mammaperm, og sommerleire for barn, i tillegg til uttryddelse av sykdommer som turbekolose. Likevel hadde ikke disse tiltakene noen effekter på de fallende fødselsratene, men det førte til bedre helse for kvinner og barn. Det må også sies at mange kvinner støttet også det fascistiske diktaturet, og mange kvinner følte at de spilte en aktiv, og ikke en passiv rolle.²⁹⁴ De støttet diktaturet enten fordi de var antifeminister eller fordi de var opptatt av familiepolitikk.

Som vi skal se i den følgende analysen av Rautis kvinnepolitikk, er det mange likheter med det fascistiske regimets praksis. I et delkapittel i *Storia del fascismo, Nascita di una nazione (en nasjons fødsel)*, skrev han at kvinnepolitikk er en viktig del av fascistisk ideologi, og at det fascistiske regimet fikk utrettet mye når det gjaldt kvinnepolitikk. Videre skrev han at kvinnepolitikk er mer komplekst enn bare stemmerett for kvinner og tilgang til arbeidsmarkedet, det må settes i en større sammenheng, skrev han, altså på de sosiale behovene som fantes i samtiden. Det var disse sosiale behovene den fascistiske kvinnepolitikken baserte seg på, altså hvem skulle arbeide og hvem skulle forsørge familien.²⁹⁵ Ifølge Pino Rauti hadde ikke det liberaldemokratiske regimet som fantes før fascismens maktovertakelse gjort dette. Allerede på dette punktet ser man likheter med Rautis og Mussolinis syn på kvinnepolitikk. Dette delkapittelet var også et svar til samtidens historiografi om fascismens kvinnepolitikk, som ble beskrevet som kvinnefiendelig.²⁹⁶ Ifølge

---

²⁹³ Pauley, *Hitler, Stalin, Mussolini*, 141-144.

²⁹⁴ Passmore, *Fascism, a short introduction*, 130-132.

²⁹⁵ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Nascita di una nazione* (Roma: Centro Editoriale Nazionale, 1976-1978), 44, Ukjent kvinne, men hennes artikkel har blitt sitert i mange ulike bøker om fascismens kvinnepolitikk, blant annet *Fascism* av Michael S. Neiberg. Pino Rauti oppga ikke når Armanis artikkel ble publisert, og jeg har heller ikke funnet informasjon om publikasjonsdatoen.

²⁹⁶ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Nascita di una nazione*, 41-42.

Pino Rauti manglet disse studiene en grundig historisk analyse, og mente at det var nødvendig med en historisk gjennomgang av fascismens kvinnepolitikk.

For å gjennomføre denne historiske analysen, baserte Pino Rauti seg i stor grad på en artikkel skrevet av Margherita Armani som heter “Il fascismo e la donna” (Fascismen og kvinnen).²⁹⁷ Denne artikkelen ble publisert i et fascistisk tidsskrift kalt *Civiltà fascista* (Fascistisk sivilisasjon) som ble utgitt i perioden 1934-1943. De resterende sidene i delkapittelet består hovedsakelig av mange og lange sitater av denne artikkelen, noe som kan gjøre det vanskelig å vite tydelig hva Rauti mente om kvinners rolle i samfunnet. At han tok utgangspunkt i denne artikkelen viser likevel at han var enig med Armani.

I Margherita Armanis artikkel finnes mange punkter som minner om det fascistiske kvinnesynet. Man ser også det tvetydige ved fascismens kvinnepolitikk, hvor kvinnen ble sett på som underordnet mannen, samtidig som hun var en aktiv bidragsyter i det fascistiske idealsamfunnet, kommer også frem, noe man ser i dette sitatet:

Fascismen har som mål å klargjøre og utarbeide kvinnens rolle som mor (...). Fascismen har ingen grunn til å ta kvinnen mindre seriøst enn mannen; fascismen vil at kvinnen skal være bevisst sin sosiale funksjon [som mor] fordi fascismen har troen på at hun er i stand til å oppfylle denne rollen.²⁹⁸

Dette var også grunnen til at Armani mente at kvinnen ikke kun var et objekt i fascistisk ideologi, hun var en aktivt bidragsyter som også mannen måtte respektere, og familiepolitikk var noe som angikk hele det fascistiske samfunnet, ikke bare kvinnen.²⁹⁹

Den fascistiske kvinnepolitikken fra mellomkrigstiden var også et alternativ til den liberale og den sosialistiske kvinnepolitikken. Dette synspunktet finner man også i Armanis artikkel da hun skrev at fascismen hadde klart å finne en balanse mellom økonomisk vekst og familiepolitikk, mens sosialismen ville både ha økonomisk vekst og kvinnefrigjøring samtidig, noe som ikke gikk an å realisere i praksis, ifølge Armani.³⁰⁰ Dette var noe Rauti mente også, ettersom han skrev at den liberalistiske kvinnepolitikken som dominerte før

---

²⁹⁷ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Nascita di una nazione*, 42.

²⁹⁸ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Nascita di una nazione*, 43.

²⁹⁹ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Nascita di una nazione*, 46.

³⁰⁰ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Nascita di una nazione*, 46-47.

fascismens maktovertakelse, kun begrenset seg til kvinnelig stemmerett og kvinners tilgang til arbeidsmarkedet, og ikke andre samfunnsproblemer som ungdomskriminalitet eller ivaretagelse av familien, samtidig som kan sørget for økonomisk vekst.³⁰¹

Det fascistiske regimet hadde som nevnt også opprettet organisasjoner hvor kvinner kunne bidra i samfunnet. Det var blant annet dette som gjorde at mange kvinner følte de spilte en aktiv rolle i fascismen. Dette er noe Rauti også tok opp og nevnte mange konkrete eksempler på hvordan kvinner fikk mulighet til bidra under diktaturet og hvilke fordeler fascismens kvinne- og familiepolitikk hadde. Blant annet hadde kvinner mulighet til å delta i idrettsforeninger og arbeide,³⁰² men han nevnte ikke at de ble betalt halvparten av sine mannlige motparter eller at kvinnelige idrettslag etter hvert ble oppløst. Likevel var poenget hans at kvinner spilte en aktiv rolle i det fascistiske regimet.

Som nevnt i kapittel 1.5, kan kvinnepolitikk være utfordrende å plassere til enten høyre eller venstre. Innenfor feministbevegelsen finnes det mange ulike strømninger og ikke alle feminister er enige med hverandre angående kvinnespørsmål. Fellesnevneren for de ulike strømningene i kvinnebevegelsen, er likevel at kvinnen skal være subjektet, og at kvinnepolitikk skal fungere som en motvekt til en mannsdominert politikk.³⁰³ Når man leser Pino Rautis syn på fascismens kvinnepolitikk, ser man at det motsatte er tilfellet. Kvinnen er ikke det politiske subjektet, selv om det blir understreket at hun er likeverdig med mannen og ikke kun et objekt. Det er likevel familiepolitikken og nasjonens interesse som er sentralt i kvinnepolitikken, ikke kvinnen som politisk subjekt. Man kan konkludere med at Rauti forfektet et høyreorientert og fascistisk kvinnesyn, men ikke konservativt, som kun begrenser seg til å opprettholde tradisjonelle kjønnsroller. En utfordring er likevel er fastslå hvorvidt han mente det fascistiske diktaturets kvinnepolitikk burde overføres på hans egen samtid også, ettersom han kun fokuserte på en historisk analyse av fascismens kvinnepolitikk.

4.2. Oppsummerende betraktninger

Boka *Storia del fascismo* kan sees på som en del av Linea Futuras prosjekt. Pino Rauti hadde skrevet at det var nødvendig med et fokus på fascismens historie fra nyfascistenes eget synspunkt. Som nevnt, har kildematerialet fra denne perioden vært basert på

---

³⁰¹ Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Nascita di una nazione*, 38-40, 43.

³⁰² Rauti og Sermonti, *Storia del fascismo, Nascita di una nazione*, 49-50.

³⁰³ Gamble, Sarah, *The Routledge Companion to Feminism and Postfeminism* (New York: Routledge, 2006), vii.

partidokumenter og avisartikler, og disse kildene har ofte vist at Pino Rautis politikk i denne perioden gikk til venstre, og det har blitt antydnet av Nicola Rao at Rauti prøvde å syntetisere Julius Evolas ideer om Tradisjonen med venstreorienterte temasaker som sosial- og arbeiderpolitikk. Bokserien *Storia del fascismo*, derimot, gir et annet bilde av Rautis ideologiske ståsteder i denne perioden. Rauti mente fascismen var hverken høyre eller venstre, men ved en nærmere analyse, ser man at dette ikke er tilfellet: Rauti støttet en høyreorientert form for korporativisme som kunne identifiseres med den nasjonalkonservative fraksjonen i MSI, og hans kvinnesyn viser også at han på ingen måte gikk til venstre. Dermed prøvde han ikke å syntetisere Julius Evolas ideer med mer venstreorienterte ideer.

Selv om han skrev om fortiden og hans tolkning av fascismens historie, kan denne boka også brukes til å se på hva han mente om samtiden, siden han trakk paralleller mellom fortiden og samtiden ved flere anledninger, som vi har sett i delkapittel 4.1.1. og 4.1.2. Når det gjaldt kvinnepolitikk derimot, var han tydelig på at det var en historisk analyse av fascismens kvinnepolitikk og et svar til samtidens studier av kvinners forhold under det fascistiske diktaturet, noe som gjør det vanskelig å vite hvorvidt Rauti mente fascismens kvinnepolitikk fra mellomkrigstiden skulle overføres på hans egen samtid også.

Pino Rauti mente at fascismen var hinsides høyre og venstre, og at fascismen hadde oppstått som et resultat av å gå hinsides høyre og venstre i sine historiske analyser av fascismens tilblivelse, og ikke et resultat av en syntese av ulike politiske ideer til høyre og venstre. Selv om Rauti mener at fascismen er hinsides høyre og venstre, nevnte jeg innledningsvis i oppgaven at jeg bruker begrepene høyre og venstre aktivt for å analysere Rautis posisjoner, hvor høyre representerer hierarki og orden, mens venstre representerer likhet og fremskritt. Det teoretiske skillet mellom høyre og venstre viser at det ikke er noen venstredreining som kan spores i Rautis syn på korporativisme som hverken er venstreorientert generelt eller kan identifiseres med venstre fraksjonen i MSI, og at hans ideologi kan plasseres til høyre.

5. Linea Futura i praksis: Hobbitleirene, 1977-1980

Pino Rautis fraksjon Linea Futura var svært populær i den yngre generasjonen i MSI, og utover 1970-tallet begynte de å bli svært aktive politisk og kulturelt. De opprettet tidsskrifter, aviser, radiokanaler og andre prosjekter som hadde fokus på å videreutvikle fascistisk ideologi, også i en mer venstreorientert retning.³⁰⁴ Det er likevel et konkret eksempel og initiativ jeg har valgt å fokusere på, som er Hobbitleirene (*Campi Hobbit* på italiensk), inspirert av John Ronald Ruel Tolkiens fantasybøker. Disse leirene ble arrangert av Rautis tilhengere i MSI hvor formålet var å videreutvikle den nyfascistiske ideologien og de var også et uttrykk for venstredreiningen som fant sted i denne perioden. Det ble holdt tre slike leire i perioden 1977-1980, og de varte mellom to og fire dager. Det var hovedsakelig musikkfestivaler hvor musikkgrupper fra det nyfascistiske miljøet spilte, men også et sted hvor man diskuterte politiske saker som arbeidsledighet, miljø og kvinnepolitikk, i tillegg til forholdet til den fascistiske idétradisjonen og hvordan den kunne fornyes. Det siste punktet, altså fornyelse av den fascistiske idétradisjonen var noe de særlig diskuterte, og kildematerialet jeg har tilgjengelig baserer seg på dette aspektet. I tillegg forteller kildene mye om musikkens politiske funksjon, så analysen vil basere seg på det musikalske aspektet ved leirene også.

Som nevnt i kapittel 4, mente Rauti at man måtte finne nye politiske verktøy for å kunne nå ut til så mange som mulig, spesielt den yngre generasjonen. Dette inkluderte verktøy som protestsanger, musikk, film og teater.³⁰⁵ Hobbitleirene er et eksempel på et slikt politisk verktøy. Samtidig er det uklart i hvilken grad Pino Rauti deltok på leirene, og det var hovedsakelig hans tilhengere som tok initiativet.³⁰⁶ Innledningsvis i oppgaven ble det nevnt at Rautis datter, Isabella Rauti, mente det hadde vært Pino Rauti som hadde introdusert fantasy litteratur for det nyfascistiske miljøet,³⁰⁷ men det er vanskelig å finne konkrete kilder på dette i både primær- og sekundærlitteraturen. Rauti ga for eksempel grønt lys til organiseringen av den første leiren etter mye nøling, ettersom han ikke ville ikke provosere lederskapet i partiet, men ga grønt lys til slutt fordi han så nytten av Hobbitleirene til sin egen

---

³⁰⁴ Tarchi, Marco, *La rivoluzione impossibile, Dai Campi Hobbit alla Nuova Destra* (Firenze: Vallecchi, 2010), 35.

³⁰⁵ Rao, Nicola, *La fiamma e la celtica* (Milano: Sperling & Kupfer, 2006), kapittel 24 (e-bok uten sidetall).

³⁰⁶ Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 20-21, 35-37.

³⁰⁷ Rapisarda, Antonio, "Isabella Rauti: 'Nei campi hobbit abbiamo imparato a fare politica'", *Secolo d'Italia*, 02.12.2012, <https://www.secoloditalia.it/2012/12/isabella-rauti-nei-campi-hobbit-abbiamo-imparato-a-fare-politica/>.

fraksjon.³⁰⁸ Det skulle egentlig organiseres en ny leir i 1979, men det ble forhindret av lederskapet i MSI, og Rauti støttet MSIs avgjørelse om å ikke opprette en ny leir dette året, mest sannsynlig fordi han ikke ønsket å miste anseelse i selve partiet, og fordi han var opptatt med å produsere hans nyetablerte avis *Linea*.³⁰⁹ Likevel så man i forbindelse med den tredje leiren at Pino Rautis fraksjon begynte å øke engasjementet i leirene ved at de reklamerte for leiren i *Linea* og at *Linea* begynte å inkludere musikkannmeldelser i avisen etter forespørsel fra Hobbitleirenes deltakere.³¹⁰ Selv om Pino Rauti var tilbakeholden når det gjaldt Hobbitleirene, er det likevel etter min mening legitimt å se på Hobbitleirene som et eksempel på hvordan Linea Futura fungerte i praksis, fordi det viser hva han inspirerte hans tilhengere til å gjøre.

Hvorfor Hobbiten?

John Ronald Ruen Tolkien (1892-1973) som var en britisk filolog og forfatter, og professor i litteratur og engelsk språk ved universitetet i Oxford, regnes som en av de mest innflytelsesrike forfatterne innenfor fantasysjangeren.³¹¹ Boken *Hobbiten* kom ut i 1937, mens bokserien *Ringenes Herre* kom ut i 1954, og utover 2000-tallet har bøkene hans også blitt filmatisert, men det var særlig i løpet av 1960-årene at bøkene hans fikk økende popularitet. Mange var fascinert av de komplekse karakterene, med trollmenn, drager og såkalte hobbiten, som var fantasifigurer oppfunnet av Tolkien selv, og inspirasjonen han hentet fra både norrøn mytologi og andre europeiske myter.³¹²

Hobbitleirene fikk sitt navn fordi Tolkiens bøker var svært populære blant den yngre generasjonen i det nyfascistiske miljøet på 1970-tallet.³¹³ Mange i det nyfascistiske miljøet følte at de befant seg i en marginalisert posisjon hvor kapitalismen hadde den politiske makten, mens marxismen hadde det kulturelle overtaket. Dermed følte mange at de kunne identifisere seg med hobbitene, som i Tolkiens bøker blir beskrevet som små, ubetydelige og

---

³⁰⁸ Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 20-21, 35-37, 49.

³⁰⁹ Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 35-37, 49

³¹⁰ Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 35-38, Ignazi, Piero, *Il polo escluso: profilo del Movimento Sociale Italiano*, (Bologna: Il Mulino, 1989), 205-207.

³¹¹ Drabble, Margaret, *The Oxford companion to English Literature* (New York: Oxford University Press, 2000), 351.

³¹² Portelli, Alessandro, "Tradizione e meta-tradizione: appunti su 'Il signore degli anelli'", artikkel presentert på konferansen *Nuova destra e cultura reazionaria negli anni ottanta* (Cuneo 19., 20. og 21. november 1982) i "Notiziario dell'Istituto Storico della Resistenza in Cuneo e per provincia" (In. 23, 1983), 299.

³¹³ Lanna, Luciano og Rossi, Filippo, *Fascisti immaginari, Tutto quello che c'è da sapere sulla Destra* (Firenze: Vallecchi, 2003), 219-220.

undertrykt, men som til slutt viser seg å være fortellingens virkelige helter, og det var slik mange i det nyfascistiske miljøet følte seg på denne tiden.³¹⁴ Ifølge John Last har Tolkiens bøker blitt anklaget for å minne om fascistisk ideologi.³¹⁵ Dette gjelder blant annet fremstillingen av orkene i *Hobbiten* som en “fiende” som må likvideres, romantiseringen av det tradisjonelle bygdesamfunnet og at hobbitene var under innflytelse av en mektig trollmann, noe som kan minne om fascismens behov for en ideologisk fiende, kampen mellom det gode og det onde, mytefokusert og autoritarisme, som er viktige komponenter i fascistisk ideologi.³¹⁶

Samtidig var Tolkien også populær på venstresiden, både i Italia og utlandet.³¹⁷ I USA for eksempel, var *Hobbiten* svært populær blant alternative undergrunnsbevegelser på venstresiden, og på vegger kunne man finne tagginger med “Frodo lives” og “Gandalf for president”, som var sentrale karakterer i *Ringenes herre*.³¹⁸ Grunnen til at mange unge på denne tiden identifiserte seg med Tolkiens karakterer og fortellinger, er fordi de fremstilte et enklere liv i en førindustriell verden. Dette var en tid preget av kald krig og industrialisering, og Tolkiens bøker fungerte som en form for virkelighetsflukt i en stadig mer kompleks og anspent verden.³¹⁹

Kontekst: Blyårene, 1977-bevegelsen og splittelser i det nyfascistiske miljøet

I denne delen fokuserer jeg kun på konteksten i Italia og spesielt to hendelser, ettersom Hobbitleirene var en konsekvens av disse hendelsene. Den ene var “blyårene”, som tilsvarer perioden 1960-1980, som var en periode preget av flere terrorangrep fra både høyre- og venstreekstreme bevegelser.³²⁰ Volden og angrepene gikk gjennom ulike faser i disse årene, og fra og med midten av 1970-tallet hadde landet opplevd både terrorangrep, kidnappinger og mord på politikere, utført av venstre- og høyreekstreme terrororganisasjoner. Det var i denne konteksten Hobbitleirene oppstod, som en reaksjon på terroren som preget det italienske

---

³¹⁴ Portelli, “Tradizione e meta-tradizione: appunti su ‘Il signore degli anelli’”, 304-307.

³¹⁵ Last, John, “How ‘Hobbit Camps’ Rebirthed Italian Fascism,” *Atlas Obscura*, 03.10.2017, <https://www.atlasobscura.com/articles/hobbit-camps-fascism-italy>

³¹⁶ Portelli, “Tradizione e meta-tradizione: appunti su ‘Il signore degli anelli’”, 293.

³¹⁷ Portelli, “Tradizione e meta-tradizione: appunti su ‘Il signore degli anelli’”, 308-309.

³¹⁸ Ciabattari, Jane, “Hobbit and hippies: Tolkien and the counterculture”, *BBC Culture*, 20.11.2014, <http://www.bbc.com/culture/story/20141120-the-hobbits-and-the-hippies>

³¹⁹ Ciabattari, Jane, “Hobbit and hippies: Tolkien and the counterculture”, *BBC Culture*, 20.11.2014, <http://www.bbc.com/culture/story/20141120-the-hobbits-and-the-hippies>

³²⁰ “Anni di piombo” på italiensk. Blir ofte brukt som betegnelse på terrorangrepene som fant sted i årene 1960-1980.

samfunnet, og mange i det nyfascistiske miljøet ville finne fredeligere måter å uttrykke fascistisk ideologi på, fremfor å bruke terror og vold.³²¹

Den andre viktige hendelsen, var grunnleggelsen av den såkalte “1977-bevegelsen”. Denne bevegelsen minnet på mange måter om studentbevegelsen fra 1968, men mens 1968 hadde vært et internasjonalt fenomen, var 1977-bevegelsen hovedsakelig et italiensk fenomen.³²² Denne bevegelsen fikk særlig fotfeste på venstresiden, og de var kritiske til partisystemet og den etbalerte venstresiden, det vil si partiene og fagofreningene.³²³ Dette var en kompleks og sammensatt bevegelse, med mange ulike bevegelser og organisasjoner som deltok, spesielt studentorganisasjoner. De organiserte festivaler, demonstrasjoner og okkupasjoner av univeristetene. Viktige politiske saker for 1977-bevegelsen var feminisme, legalisering av narkotika, homofiles rettigheter og miljø. Typisk for denne perioden, er også at det oppstod nye politiske verktøy man kunne bruke for å mobilisere og engasjere massene, som etableringen av det man kalte uavhengige radiostasjoner, protestsanger, tagging, plakater og andre måter å kommunisere politiske budskap på.³²⁴ Denne bevegelsen dyrket også det irrasjonelle og det fantasifulle, noe som viste et brudd med marxistisk ideologi, som vanligvis hadde basert seg på fornuft, fremskritt og vitenskap, som tradisjonelt hadde vært viktige kjerneverdier i marxismen.³²⁵

Selv om 1977-bevegelsen var et fenomen som først oppstod på venstresiden, særlig blant de radikale og alternative kretsene, påvirket denne bevegelsen det nyfascistiske miljøet også. De ulike nyfascistiske organisasjonene lanserte de samme initiativene som på venstresiden, som etableringen av radiostasjoner, opprettelse av nye tidsskrifter, magasiner og tegneserier. Mange i det nyfascistiske miljøet følte at 1968-opprøret hadde vært en mulighet som nyfascismen hadde gått glipp av, siden 1968 ble særlig sett på som et venstrevridd fenomen, men mange følte at de fikk en ny sjanse med 1977-bevegelsen hvor de også kunne delta og fornye seg selv.³²⁶ Det fantes ca. 90 radiokanaler på høyresiden mellom 1970 og 1980, og i tillegg ble det opprettet mange ulike magasiner og tidsskrifter på høyresiden. Mange ulike tidsskrifter og utesteder hadde også navn inspirert av *Hobbiten* og *Ringenes herre*, som for

---

³²¹ Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 9-11, Ignazi, *Il polo escluso*, 213.

³²² Ferraresi, Franco, *Threats to Democracy* (New Jersey: Princeton University Press, 1996), 149, 152-153.

³²³ Ferraresi, *Threats to Democracy*, 149, 152-153.

³²⁴ Tarantino, Giovanni, *Da Giovane Europa ai Campi Hobbit* (Napoli: Controcorrente, 2011), 90-91.

³²⁵ Portelli, “Tradizione e meta-tradizione: appunti su ‘Il signore degli anelli’”, 308.

³²⁶ Tarantino, *Dai Giovane Europa ai Campi Hobbit*, 79-81, Lenci, Mauro, *A destra oltre la destra*, (Pisa: Pisa University Press, 2014), kapittel 3.1. (e-bok uten sidetall, referer til kapitler).

eksempel den nyfascistiske kvinneorganisasjonen Eowyn, som hentet navnet fra en kvinnelig karakter i *Ringenes herre*.³²⁷

Det italienske nyfascistiske miljøet var også i en krise på denne tiden, både ideologisk og organisatorisk. Det nyfascistiske miljøet hadde mistet sin viktigste ideolog, Julius Evola, som døde i 1974, noe som skapte et ideologisk tomrom og en ideologisk krise på høyresiden. Dette bidro til at flere på ytre høyre ønsket å videreutvikle den nyfascistiske ideologien og strategien.³²⁸ Dette var også en periode preget av interne splittelser i MSI og mellom MSI og MSIs ungdomsorganisasjon Fronte della Gioventù (FdG, ungdommens front).³²⁹

Hobbitleirene: En kort oppsummering

Før jeg går over på å analysere Hobbitleirene som uttrykk for nyfascismens venstredreining, vil jeg først oppsummere kronologisk når og hvor leirene fant sted, relevante aktører og dens betydning. Leirene skulle ha to funksjoner: det skulle være en måte å revitalisere den fascistiske ideologien på, men også utforske nye praksiser å uttrykke fascistisk ideologi på, særlig gjennom protestsanger, kunst og radio, noe de mente MSI ikke hadde prøvd tidligere.³³⁰ De følte også at det nyfascistiske miljøet og MSI ikke gjorde nok for å svare på venstresiden kulturelle hegemoni. Venstresiden hadde også arrangert en musikkfestival 26. juli 1976 i Parco Lambro, en park i Milano, som igjen var inspirert av Woodstock-festivalen.³³¹ Høyresiden hadde allerede etablert radioer og tidsskrifter og tegneserier, men i 1977 bestemte enkelte i Rauti sin krets for å arrangere en musikkfestival inspirert av Parco Lambro festivalen, bare at den tilhørte høyresiden.³³² I tillegg ville de snakke mer om politiske saker som arbeidsledighet, miljø og kvinnepolitikk, noe de mente ikke ble gjort i tilstrekkelig grad i MSI.³³³ Det handlet også om å eksperimentere med andre organisasjonsformer og ikke bare uttrykke fascistisk ideologi gjennom partipolitikk, slik MSI gjorde.

---

³²⁷ Portelli, "Tradizione e meta-tradizione: appunti su 'Il signore degli anelli'", 308.

³²⁸ Ferraresi, Franco, "La destra radicale in Italia: forme ideologiche e esperienze organizzative", artikkel presentert på konferansen *Nuova destra e cultura reazionaria negli anni ottanta*, Cuneo, 19., 20. og 21. november 1982, i "Notiziario dell'Istituto Storico della Resistenza in Cuneo e per provincia" (n. 23, 1983), 260.

³²⁹ Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 21-22.

³³⁰ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 25.

³³¹ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 25.

³³² Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 25.

³³³ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 25.

Hva slags betydning hadde Hobbitleirene? Ifølge Giovanni Tarantino representerte Hobbitleirene først og fremst noe nytt rent organisatorisk, ettersom det ikke hatt blitt tatt et lignende initiativ på høyresiden før.³³⁴ Ifølge Marco Tarchi var det mange fra det italienske Nuova Destra som deltok på leirene, og dette bidro til å sementere Nuova Destra som politisk-kulturell-ideologisk bevegelse i Italia ytterligere.³³⁵ Samtidig skriver han også at de ideologiske forskjellene mellom de som deltok også begynte å gjøre seg tydeligere, og at Nuova Destra senere endte opp med å bli oppløst, og Nuova Destras representanter gikk etter hvert i hver sine retninger i det italienske kulturlivet.

Hobbitleirene var først og fremst en musikkfestival, men de holdt også debatter. Det varierer likevel hva de fikk utrettet. For mange av de som deltok var leirene kun en musikkfestival som hadde den effekten at de fikk samlet folk på høyresiden og gi høyresiden et mer kulturelt preg.³³⁶ De brukte nye symboler, som for eksempel det keltiske korset, som ble hovedsymbolet på leiren, som ble reproduisert på singletter, plakater og klistremerker.³³⁷

Musikkgruppene som deltok kom fra høyresiden, og de ble etablert på starten og midten av 1970-tallet. Blant dem finner vi et band kalt *Compagnia dell'Anello* (*Ringens brorskap*, navnet på de to første bøkene i *Ringenes herre*-serien), opprettet i 1974 i den norditalienske byen Padova. Da de først ble opprettet gikk de under navnet *Gruppo Padovano Di Protesta Nazionale*, men endret til *Compagnia dell'Anello* i 1978 for å vise den direkte innflytelsen Tolkien hadde på bandets profil.³³⁸ Medlemmene kom fra *Fronte Universitario d'Azione Nazionale* (FUAN), MSIs universitetsorganisasjon.³³⁹ *Compagnia dell'Anello* fikk en viktig innflytelse på det nyfascistiske miljøet. De spilte hovedsakelig folkrock, en sjanger som henter inspirasjon fra rock og folkemusikk. Bandet ble grunnlagt som en reaksjon på terroraksjonene som fant sted i denne perioden, og særlig som reaksjon på et drap på en nyfascistisk student gjennomført av en venstreekstrem bevegelse i Padova i 1974.³⁴⁰ De ville uttrykke sinnet og frustrasjonen over terroren gjennom musikken. Sangene deres hadde ofte et politisk innhold, som for eksempel en sang dedikert til en tsjekkosllovakisk student som satte fyr på seg selv i 1969 i protest mot Sovjetunionens okkupasjon av Tsjekkoslovakia og

---

³³⁴ Tarantino, *Da Giovane Europa ai Campi Hobbit*, 126-127.

³³⁵ Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 443-444.

³³⁶ Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 443-444.

³³⁷ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 25.

³³⁸ Rao, *La fiamma e la celtica*, litteraturliste og etterord.

³³⁹ Rao, *La fiamma e la celtica*, litteraturliste og etterord.

³⁴⁰ Rao, *La fiamma e la celtica*, litteraturliste og etterord.

en sang som senere ble *Fronte della Gioventù* (FdG), MSIs ungdomsorganisasjon, partisang.³⁴¹ Videre var det flere band, musikere og studentkor som deltok på leirene. De mest spilte sjangrene var rock, men også folkemusikk. Sangene hadde ofte et politisk eller eksistensialistisk innhold, hvor de enten sang om politikk og samfunnsforhold eller om urban og moderne fremmedgjøring.³⁴²

Den første leiren ble holdt 11.-12. juni i Montesarchio i Benevento i Sør-Italia i 1977. Denne leiren ble oppfattet som et vellykket prosjekt, ettersom de hadde mange deltakere og de som deltok følte at de ble synggjortlig og lagt merke til av andre, noe som også var et viktig formål med leirene.³⁴³ Den andre Hobbitleiren ble holdt i Fonte Romana i Abruzzo 23.-25. juni 1978. Denne leiren ble organisert av MSIs ungdomsorganisasjon FdG. Det var mange som følte at man ikke fikk utrettet så mye på leirene og at det var dårlig organisert. I 1979 ble det ikke holdt noen leir, blant annet fordi det ble forhindret av lederskapet i MSI og fordi de ikke fikk mye støtte fra det nyfascistiske miljøet generelt.³⁴⁴ I 1980 bestemte likevel flere seg for å prøve å lage en ny leir i Castel Camporeschi i Abruzzo 16.-20. juli samme år. Det karakteristiske ved den tredje og siste leiren var at det også ble holdt en større debatt om musikkens metapolitiske funksjon, som jeg kommer til å analysere senere i dette kapitlet.

5.1. Den første Hobbitleiren

Den første leiren ble organisert i 1977 og holdt i en småby kalt Montesarchio i Campania-regionen i Sør-Italia, og initiativet ble tatt av Generoso Simeone, som var tilhenger av Pino Rauti. Montesarchio var Simeones hjemsted, og det er en av grunnene til at leiren ble organisert der.³⁴⁵ En annen grunn er at landsbyen Montesarchio i Benevento-området var fortsatt preget av en jordbruksøkonomi og virket som en motsetning moderne bylivet som preget Nord-Italia, som Hobbitleirenes deltakere ville komme seg bort fra.³⁴⁶ Selv om mange i det nyfascistiske miljøet var positivt innstilt til dette prosjektet, var det også mange som var kritiske. Blant annet kritiserte en av MSIs medlemmer, for at Hobbitleirene var en imitasjon

---

³⁴¹ Rao, Nicola, *La fiamma e la celtica*, kapittel 27.

³⁴² Quartana, Pino, "Gioia di vivere, gioia di combattere per il nostro ideale", *Secolo d'Italia*, 8. juni 1977, hentet fra Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 112-115. Dette er både en primærkilde og sekundærkilde, ettersom denne artikkelen er i Marco Tarchis kildesamling, men samtidig er denne artikkelen den mest oversiktlige kilden på hvem som opptrådte under Hobbitleiren.

³⁴³ Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 21-24.

³⁴⁴ Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 48-49.

³⁴⁵ Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 21-22.

³⁴⁶ Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, s. 21-22.

av venstresiden.³⁴⁷ Den første Hobbitleiren ble likevel en stor suksess og det ble en seier for Rauti og hans fraksjon, og en trussel mot lederskapet i MSI.³⁴⁸ For mange av de som deltok var det viktig å finne måter å fornye fascistisk ideologi på, og hvis en venstredreining var konsekvensen av dette ville de være villige til å ta det.³⁴⁹ Det skriver i det minste Marco Tarchi i boka *La rivoluzione impossibile* om Hobbitleirene.³⁵⁰

Likevel, hvis man ser nærmere etter i kildene, var det ikke alle som deltok som mente at Hobbitleirene nødvendigvis ville føre til en venstredreining. Dette ser man hos en av deltakerne, Guido Giraudo, som på den tiden ledet MSIs universitetsorganisasjon FUAN i Milano og var medlem av musikkgruppen *Amici del vento* (Vindens venner på norsk), som spilte på Hobbitleirene.³⁵¹ For ham representerte Hobbitleirene starten på noe nytt for det nyfascistiske miljøet og en måte å revitalisere fascistisk ideologi på. Samtidig var han kritisk til var ideen om at man skulle imitere venstresidens metoder for å bekjempe venstresiden på “deres” terreng.³⁵² Dette ville ifølge Giraudo bli lagt merke til av politiske motstandene og brukt mot dem, og det var også en risiko for at de kunne bli oppfattet populistiske og useriøse. For Giraudo var det dermed risikofylt å herme etter venstresiden, og det var ikke noe han ønsket å gjøre heller.

En annen artikkel av en annen deltaker på Hobbitleiren, Pino Quartana, viste en lignende holdning. Ifølge Quartana hadde Hobbitleirene vært en positiv erfaring som viste at de yngre medlemmene av MSI kunne samle seg til tross for politisk marginalisering, terrorsituasjonen og interne splittelser i MSI, men han understrekte også at de ikke prøvde å imitere venstresiden eller at de prøver å virke oppdaterte og moderne. Som han skrev:

Det er nødvendig å understreke at de som har organisert Hobbitleiren (dette sier vi også til den venstreorienterte pressen), at vi ikke har vurdert et sekund å herme etter venstresiden kun for å virke moderne og oppdaterte (...).³⁵³

---

³⁴⁷ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 25.

³⁴⁸ Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 35.

³⁴⁹ Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 35.

³⁵⁰ Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 35.

³⁵¹ Telese, Luca, *Cuori Neri* (Utgiversted ukjent: Sperling & Kupfer, 2010), kapittel 7 (e-bok uten sidetall, refererer til kapitler).

³⁵² Giraudo, Guido, “Campo Hobbit tra sogno e realtà”, *Candido*, årgang 10, nr. 25, 25. juni 1977, hentet fra Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 125.

³⁵³ Quartana, Pino, “Campo Hobbit I, un'altra prova che la giovane destra ha saputo superare”, *Secolo d'Italia*, 29. juni 1977, hentet fra Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 136.

Pino Quartana skrev videre at han ikke så grunnen til at venstresiden skal ha enerett på å bruke protestsanger og festivaler som politiske virkemiddel eller diskutere saker som arbeidsledighet og sosialpolitikk, og han så ikke grunnen til at venstresiden skulle ha enerett på disse politiske sakene og at venstresiden ikke forklarte godt nok hvorfor det var slik.³⁵⁴

Dermed ser man allerede i forbindelse med den første leiren at de tok avstand fra anklager om å herme etter venstresiden, og markerte at det var en forskjell mellom dem. Målet var kun å revitalisere fascistisk ideologi og gjøre den mer samfunnsrelevant, det betyr ikke at de gikk til venstre av den grunn. Likevel representerte den første Hobbitleiren på mange måter noe nytt i det nyfascistiske miljøet, da det aldri hadde blitt holdt en slik festival på høyresiden tidligere.³⁵⁵

5.2. Den andre Hobbitleiren

Som nevnt, hadde den første leiren vært en suksess blant de yngre medlemmene i MSI. Samtidig representerte den også en trussel for MSI fordi flere MSI-medlemmer fryktet at leirene gikk for langt til venstre ideologisk og i praksis, og at det kunne true partiorganisasjonen.³⁵⁶ Likevel vedtok MSI at det skulle holdes en ny leir, men at MSIs ungdomsorganisasjon FdG, som på dette tidspunktet var ledet av partileder Giorgio Almirantes tilhengere, skulle overta organiseringen. Den andre leiren var dermed et kompromiss mellom lederskapet i MSI og Rautis tilhengere.³⁵⁷ Grunnen til at lederskapet i MSI valgte å inngå dette kompromisset, var for å unngå potensiell kritikk for å ha hindret opprettelsen av en ny leir. Opplegget for den andre leiren skulle være det samme som året før, hvor det skulle bli holdt konserter og politiske diskusjoner.

Mange av de som deltok var ikke fornøyd med organiseringen og utfallet av leirene, og mange følte at det kun en musikkfestival hvor man fikk mulighet til å møte andre likesinnede, men at de føltes mer som en helgetur eller en ferie enn et politisk-kulturelt prosjekt.³⁵⁸ En annen grunn til at deltakerne oppfattet leiren som lite vellykket, var fordi de mente at MSIs

---

³⁵⁴ Quartana, Pino, "Campo Hobbit I, un'altra prova che la giovane destra ha saputo superare, *Secolo d'Italia*, 29. juni 1977, hentet fra Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 138-139.

³⁵⁵ Quartana, Pino, "Campo Hobbit I, un'altra prova che la giovane destra ha saputo superare, *Secolo d'Italia*, 29. juni 1977, hentet fra Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 138-139.

³⁵⁶ Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 36-37, Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 25.

³⁵⁷ Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 36-37, Tarantino, *Da Giovane Europa ai Campi Hobbit*, s. 97-98.

³⁵⁸ Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 41-42.

ungdomsorganisasjon, som stod bak organiseringen av den andre leiren, hadde prøvd å sabotere leiren med vilje.³⁵⁹ I tillegg var det enkelte som mente at sanitærforholdene var dårligere, lite å spise og ingen leger eller førstehjelpsskrin.³⁶⁰ Den sistnevnte årsaken, altså hvorvidt FDG prøvde å sabotere leirene på vegne av MSI, kommer jeg ikke til å diskutere her, ettersom jeg studerer hvorvidt de ulike leirene representerte en venstredreining. Dessuten, kildene jeg har lest viser at det også kan ha vært andre grunner til at den andre Hobbitleiren ikke var like vellykket som den første. Basert på det som står i kildene, virker det som om Hobbitleirenes mål om å videreutvikle fascistisk ideologi gikk i altfor mange retninger, noe som opplevdes som kaotisk for de som deltok.

Oppfatningen om den ideologiske diskusjonen hadde blitt for kaotisk, ser man i noen artikler av Guido Girauda. For Girauda hadde den andre leiren vært et bortkastet prosjekt fordi den ideologiske debatten hadde blitt avsporet og man risikerte å gå bort fra den fascistiske idétradisjonen. Han mente det nyfascistiske miljøet led av en identitetskrise og denne identitetskrisen gjorde høyresiden desperat etter en ny fasade, og det gjorde at man gikk for langt til venstre i et forsøk på å skape en mer moderne og oppdatert profil.³⁶¹ Denne praksisen var både overambisiøs og upraktisk, for det ville føre til at den fascistiske ideologien ville gå i oppløsning. Ifølge Girauda hadde dessuten høyresiden gjort mange nyvinninger de siste årene og hadde nok å by på ideologisk fra før av, og det var ikke nødvendig å overkompensere ved å gå for langt til venstre:

De unge på høyresiden går gjennom en identitetskrise, de leter desperat etter noe som er rett under nesa på dem, men som de ikke klarer å begripe ennå.³⁶²

Han var likevel fremdeles positiv til Hobbitleirene som organisasjon, og håpet at man kunne holde flere leire i fremtiden, men at man måtte sørge for at den ideologiske debatten ikke ble avsporet.³⁶³ Giraudas synspunkt viser at en av Hobbitleirenes mest sentrale deltakerne forteller eksplisitt at det finnes grenser for hvor langt til venstre fascismen gå ideologisk, selv

---

³⁵⁹ Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 37-39, 41-42.

³⁶⁰ Girauda, Guido, "Una critica per fare meglio", *Candido*, årgang 11, nr. 27, 13. juli 1978, hentet fra Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 202.

³⁶¹ Girauda, Guido, "Campo Hobbit numero due: una occasione sprecata", *Candido*, årgang 11, nr. 26, 6. juli 1978, hentet fra Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 193.

³⁶² Girauda, Guido, "Campo Hobbit numero due: una occasione sprecata", *Candido*, årgang 11, nr. 26, 6. juli 1978 hentet fra Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 193.

³⁶³ Girauda, Guido, "Una critica per fare meglio", *Candido*, årgang 21, nr. 27, 13. juli 1978, hentet fra Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 201-202.

om han likevel er positiv til Hobbitleirene som ideologisk og politisk prosjekt. Det viser også at de ikke nødvendigvis var FdG som hadde skyld i at den andre Hobbitleiren ikke hadde gått som forventet.

En annen artikkel ble skrevet av Gianni Benvenuti, som var medlem av MSIs sentralkomité.³⁶⁴ Benvenuti var enig med Giraud i at man ikke fikk utrettet så mye som man kanskje ønsket under den andre Hobbitleiren og at det ikke bare var organisasjonskomiteen i FdG sin feil. Han mente at høyresiden, spesielt den yngre generasjonen, gikk gjennom en metamorfose i denne perioden,³⁶⁵ men likevel måtte man passe på at man ikke gikk for langt til venstre, og at man burde fokusere mer på høyresidens tenkere, som Julius Evola, den rumenske Corneliu Codreanu, den spanske José Antonio Primo de Rivera:

Enten så fortsetter vi i tusenvis av motsigelser og en total forvirring av ideer. Vi må skape vår egen kultur og produsere ideer som kan anvendes på virkeligheten vi er omgitt av, men debatten på dette tidspunktet har blitt dratt ut av dimensjoner og det virker på sin plass å sette en sluttstrek nå.³⁶⁶

Som Benvenuti skrev, er det dermed ikke bare fordi leiren var organisert dårlig, men fordi de ideologiske og politiske debattene var for overambisiøse. Dermed ser man at også Benvenuti mente at høyresiden var i en ideologisk krise, men at man måtte fokusere på høyresidens viktigste tenkere, og sørge for at man ikke gikk for langt til venstre. I tillegg skrev han også at det var viktig å finne måter å gjøre fascistisk ideologi mer anvendelig på samtidens utfordringer.

5.3. Den tredje Hobbitleiren og musikkdebatten

I 1980 var det flere som ville gi Hobbitleirene en ny sjanse, til tross for resultatet av den andre Hobbitleiren og til tross for kritikken de fikk fra lederskapet i MSI. I dette kapittelet vil jeg fokusere på musikkdebatten, som var svært karakteristisk for den tredje leiren. Denne debatten handlet om hva slags funksjon musikken hadde som politisk verktøy, og hvilke musikkjangere som kunne karakteriseres som “høyre” og “venstre”. For enkelte av debattantene kunne man ikke plassere musikk et bestemt sted i høyre- og venstreaksen, mens

---

³⁶⁴ Benvenuti, Gianni, “Darsi uno stile di vita” *Candido*, årgang 11, nr. 28, 20. juli 1978, hentet fra Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 209.

³⁶⁵ Benvenuti, Gianni, “Darsi uno stile di vita” *Candido*, årgang 11, nr. 28, 20. juli 1978, hentet fra Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 207.

³⁶⁶ Benvenuti, Gianni, “Darsi uno stile di vita”, *Candido*, årgang 11, nr. 28, 20. juli 1978, hentet fra Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 209.

for andre var det et skille mellom hvilke sjangere henholdsvis venstre- og høyresiden kunne bruke. Selv om man kan se ulike meninger blant de som deltok i debatten, er likevel alle debattantene enige om at musikk som virkemiddel var et relativt nytt tema for høyresiden.

En av de som mente at man ikke kunne kategorisere ulike musikkjangre til høyre og venstre, var Claudio Fossati, som også var musikkannmelder i Pino Rautis avis *Linea*. Han skrev at musikk var et viktig virkemiddel for å spre politiske og ideologiske budskap. Musikk var et viktig og effektivt virkemiddel, fordi de kunne appellere til mange mennesker. Det er interessant at han sier at man gjennom musikken også kan nå til folk fra andre politiske og ideologiske ståsteder, og ikke bare fra det nyfascistiske miljøet.³⁶⁷ Utfordringen for det nyfascistiske miljøet var at dette feltet var nytt for høyresiden, og at det var noe som måtte utarbeides ytterligere.³⁶⁸

Ifølge en annen debattant, som gikk kun under navnet Roberto, var musikken et viktig kulturelt virkemiddel. Likevel finnes det ifølge ham grenser for hva slags musikkjangre høyresiden kunne bruke. Han brukte reggae som eksempel, som var en populær musikkjanger på 1970-tallet. Dette eksempelet har svært rasistiske overtoner, hvor han skrev at reggae har sine røtter på Jamaica hos en “undermenneskelig kultur og befolkning”, og representerte en musikk- og kulturtradisjon som var totalt annerledes fra den fascistiske idétradisjonen. Dermed var det ikke alle av samtidens sjangere som kan brukes av høyresiden, uansett hvor utbredte og populære de var. Roberto skrev videre at høyresiden måtte akseptere at de ikke kunne appellere til alle. Dette står i motsetning til det Claudio Fossati skrev, som ønsket å bruke alle musikkjangere for å appellere til så mange som mulig. For Roberto var dette også en felle, for man kunne risikere å oppløse den fascistiske idétradisjonen på denne måten. Man måtte fokusere på høyresidens musikkjangere og utvikle disse sjangrene, men han skrev ikke nødvendigvis hvilke sjangre dette var.³⁶⁹

En annen artikkel som også eksemplifiserer Robertos synspunkt, er en artikkel av Adolfo Morganti. Det var ikke alle musikkjangere som høyresiden kan ta i bruk, fordi forholdet

---

³⁶⁷ Fossati, Claudio, “Un ‘estratto’ dal dibattito sulla musica ad Hobbit 3”, hentet fra Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 331.

³⁶⁸ Fossati, Claudio, “Un ‘estratto’ dal dibattito sulla musica ad Hobbit 3”, hentet fra Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 332.

³⁶⁹ Roberto, “Un ‘estratto’ dal dibattito sulla musica ad Hobbit 3”, hentet fra Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 339.

mellom tekst og form påvirker hverandre, skrev han. Han skrev at teksten til en sang kommer ofte først, deretter musikkformen. Dette vil si at teksten i seg selv påvirker musikkformen- og sjangeren. De musikkformene høyresiden helst burde burde var folkemusikk, som ifølge Morganti hadde dype røtter i fascistisk idétradisjon og i europeisk, hedensk kultur, som ifølge Morganti var forenelig med fascistisk ideologi.³⁷⁰

5.4. Årsakene til nyfascismens venstredreining: Hobbitleirene som case

En av oppgavens problemstillinger har vært å finne ut årsakene til nyfascismens venstredreining på 1970-tallet, og noen mulige årsaker ble diskutert i teoridelen. Blant annet mente Alessandro Portelli at venstredreiningen kom av en ideologisk krise på høyresiden og en manglende evne til å tilpasse fascistisk ideologi til samtidens sosiale forhold. For Jeffrey Bale var det på grunn av marxismens ideologiske krise, som skapte et tomrom som nyfascismens tilhengere følte at de kunne fylle. I dette kapitlet bruker jeg Hobbitleirene som case, fordi de kan sees på som et uttrykk for denne venstredreiningen. Jeg ønsker å se om en analyse av årsakene til dens opprettelse kan svare på oppgavens første problemstilling.

Basert på kildegranskningen som ble foretatt i delkapittel 5.1., virker det som om årsakene til at Hobbitleirene ble opprettet i første omgang i 1977, var på grunn av en krise på høyresiden, og MSIs yngre medlemmer ønsket å gjøre fascistisk ideologi mer tilpasset samfunnsutviklingen ved å ta opp temaer som arbeidsledighet og urban og moderne fremmedgjøring. Dessuten var den italienske høyresiden i Italia marginalisert politisk, og det nyfascistiske miljøet og MSI opplevde en intern splittelse i partiet. Den italienske venstresiden derimot, opplevde en oppgangstid på flere fronter, både på parlamentarisk og utenomparlamentarisk nivå. Selv om det som nevnt hadde oppstått en splittelse mellom den parlamentariske og utenomparlamentariske venstresiden, hadde PCI høy oppslutning og de prøvde å samarbeide med andre partier, samtidig med at venstresiden generelt hadde det kulturelle overtaket i Italia.³⁷¹

Dermed ser man at årsaken til at Hobbitleirene ble organisert var fordi det nyfascistiske miljøet følte seg marginaliserte, men betyr det at de imiterte venstresiden? I forkant av den

---

³⁷⁰ Morganti, Adolfo, "Un 'estratto' dal dibattito sulla musica ad Hobbit 3", hentet fra Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 341.

³⁷¹ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 25, Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 11-12, 22-23.

første leiren hadde Hobbitleirenes deltakere skrevet eksplisitt at de skulle lage sin egen festival, inspirert av venstresidens musikkfestival i Parco Lambro i Milano i 1976, noe som kan virke som en imitasjon. I dette kapittlet viste jeg likevel at Hobbitleirenes deltakere var opptatt av å understreke at de ikke var ute etter å imitere venstresidens ideer og strategier, men at de ønsket å gjøre fascistisk ideologi mer tilpasset samtiden. Dette målet ser man tydelig i et sitat av Generoso Simeone, den første leirens grunnlegger. Ifølge ham hadde venstresiden allerede tatt i bruk mer moderne politiske virkemidler, og høyresiden måtte gjøre det samme:

Vi kan ikke anta at den yngre generasjonen vil være på vår side kun fordi de har lest en bok av en høyreorientert tenker, når disse unge igjen må høre sanger og se film og teater med venstrevridd innhold (...).³⁷²

Videre gikk problemstillingen ut på å finne ut om det var opportunisme eller genuin overbevisning som motiverte venstredreiningen. Var organiseringen av leiren et tegn på opportunisme? Artikkene skrevet av deltakerne, som Guido Giraudo, var bekymret for anklager om opportunisme, og var dermed kritisk til å bruke de samme ideene, metodene og strategiene som venstresiden også brukte.

Musikkdebatten kan også vise hvorvidt organiseringen av Hobbitleirene var et tegn på opportunisme, ettersom de som deltok diskuterte hvilke musikkjangre det nyfascistiske miljøet kunne bruke. For enkelte av debattantene var det viktig å finne sjangere som kun kunne identifiseres med høyresiden. Dette ble tydelig eksemplifisert av Adolfo Morganti, som skrev at forholdet mellom tekst og melodi ikke kunne separeres, og at dermed ville en sang med fascistisk innhold være annerledes fra en sang med marxistisk innhold. En annen debattant, Roberto, skrev også at man måtte godta at man ikke kunne appellere til alle, og fokusere på høyresidens egne sjangre, noe som viser ytterligere at det ikke var snakk om opportunisme. Andre som deltok i debatten derimot, argumenterte for at musikken ikke kunne plasseres på noe bestemt sted på høyre- og venstreaksen. For dem var musikken hinsides kategoriene høyre og venstre, og dermed var musikken kun et kulturelt verktøy som var uavhengig av ideologisk ståsted. Disse ulike perspektivene viser uansett at de som deltok på Hobbitleirene ikke ønsket å bruke en bestemt musikkjanger kun for å gi nyfascismen en mer oppdatert og moderne fasade, da enkelte mente at det kun var visse sjangere som var

---

³⁷² Simeone, Generoso, "Perché Campo Hobbit", *Secolo d'Italia*, 8. juni 1977, hentet fra Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 106, egen oversettelse.

forbeholdt det nyfascistiske miljøet, mens andre mente at musikk kunne brukes av alle politiske bevegelser.

6. Fra Linea Futura til Spazio Nuovo, 1979-1982

Frem til 1979 hadde Pino Rauti ledet fraksjonen Linea Futura (fremtidslinjen) i MSI. På MSIs landsmøte i Napoli i oktober 1979, lanserte Rauti en ny fraksjon som han kalte Spazio Nuovo (nytt rom/ny plass), og i mars samme år grunnla han avisen *Linea*, som ble utgitt i perioden 1979-1981. Spazio Nuovo skulle fortsatt representere venstresiden i MSI, og *Linea* skulle være en diskusjonsplass for de ulike strømningene i det nyfascistiske miljøet med fokus på å gjøre fascistisk ideologi mer aktuell og samfunnsrelevant.³⁷³ Samtidig mener statsviter Piero Ignazi at grunnleggelsen av Spazio Nuovo markerte en endring hos Pino Rauti, både ideologisk, strategisk og organisatorisk. Når det gjelder ideologi, mener Ignazi at Rauti gikk i større grad bort fra Julius Evolas antimodernistiske og elitistiske filosofi, og at Rauti gikk ytterligere til venstre ved å fokusere mer på økonomisk politikk og arbeiderpolitikk. Når det gjelder strategi, fokuserte Rauti på å gjøre MSI til en sosial bevegelse heller enn et parti, hvor målet fremdeles var å få så mange velgere som mulig, spesielt velgere fra venstresiden. Ifølge Rauti ville MSI appellere til flere og få realisert flere av sine prosjekter dersom de var organisert som en sosial bevegelse eller som en hybrid av sosial bevegelse og parti.³⁷⁴ Hensikten er å undersøke om man ser en ytterligere venstredreining i perioden 1979-1982 sammenlignet med det som har blitt skrevet i de tidligere kapitlene, i tillegg til å analysere årsakene til og motivasjonen bak venstredreiningen. Dette gjør jeg ved å bruke avisen *Linea* som hovedkilde.

På en side var Rauti populær blant den yngre generasjonen i MSI og tilhengere av Nuova Destra, noe han hadde vært siden han opprettet Linea Futura i 1977. I løpet av denne perioden, altså 1979-1982, begynte Rauti å miste mange av sine tilhengere, spesielt de som tilhørte det italienske Nuova Destra.³⁷⁵ Dette skjedde til tross for at han i 1979 hadde opprettet avisen *Linea*, som skulle være et tillegg til MSI hvor ulike krefter i det nyfascistiske miljøet skulle diskutere ideologi og strategi.³⁷⁶ Det er flere grunner til at han mistet mange tilhengere, men en viktig årsak, er at en av Nuova Destras viktigste representanter, Marco Tarchi, ble kastet ut av partiet i 1981, en avgjørelse som Pino Rauti støttet. Etter denne

---

³⁷³ Ignazi, Piero, *Il polo escluso: profilo del Movimento Sociale Italiano* (Bologna: Il Mulino, 1989), 199-201.

³⁷⁴ Ignazi, *Il polo escluso*, 203-205.

³⁷⁵ Ignazi, *Il polo escluso*, 214-215, 218, Tarchi, *La rivoluzione impossibile*, 66, 68.

³⁷⁶ Lanna, Luciano, *Il fascista libertario, Da Clint Eastwood a Gianfranco Fini* (Milano: Sperling & Kupfer, 2011), 103-104.

hendelsen, ble Pino Rautis og Nuova Destras veier skilt.³⁷⁷ De som fremdeles støttet Rauti etter denne hendelsen, mente at representantene for Nuova Destra gikk for langt til venstre ideologisk og i praksis.³⁷⁸ Pino Rauti selv hadde også anklaget Nuova Destra for å skape splittelse i det nyfascistiske miljøet og da han ble invitert til en konferanse representantene for Nuova Destra skulle holde i 1980, avviste han tilbudet.³⁷⁹

Kontekst: Internasjonal høyrebølge, fagforeningskrise i Italia og splittelse i MSI

På starten av 1980-tallet, opplevde mange europeiske og vestlige land en høyrebølge. I Storbritannia hadde den konservative Margaret Thatcher tatt over som statsminister i 1979, i USA tok republikaneren Ronald Reagan over som president i 1981 og i Vest-Tyskland hadde den mer moderate i det sosialdemokratiske fløyen overtatt makten. Mange sosialdemokratiske og sosialistiske partier begynte også å omfavne markedsøkonomi og andre ideer som tradisjonelt hadde blitt forbundet med høyresiden, og denne tendensen så man i flere europeiske og vestlige land.³⁸⁰ Det var ikke alle land som ble med på denne høyrebølgen, som for eksempel Frankrike og Italia. Frankrike fikk sin første sosialistiske president, Francois Mitterand og i Italia hadde kommunistpartiet PCI fremdeles velgeroppslutning og sosialistpartiet hadde PSI økt i oppslutning og fått større politisk makt.³⁸¹ Det kristendemokratiske og sentrumsmoderate partiet Democrazia Cristiana (DC) satt likevel fremdeles med makten, men i regjering med det sosialdemokratiske partiet PSDI, støttet av liberalistpartiet PLI og PSI, og senere med sosialistpartiet med i regjeringssamarbeidet i 1980.³⁸² Det må likevel nevnes at høyredreiningen som foregikk på venstresidens partier, også preget venstrepartiene i Italia.

Denne høyrebølgen var et resultat av den globale økonomiske krisen som preget verden i 1970-årene. Dette førte til at man gikk bort fra blandingsøkonomien som den vestlige økonomien hadde basert seg på siden etterkrigstiden, som var inspirert av økonomen John Maynard Keynes, mens på på starten av 1980-tallet ble markedsliberalisme omfavnet.³⁸³

---

³⁷⁷ Tarantino, Giovanni, *Da Giovane Europa ai Campi Hobbit, 1966-1986 Vent'anni di esperienze movimentiste al di là della destra e della sinistra* (Napoli: Controcorrente, 2011), 147-148, 151-153.

³⁷⁸ Tarantino, *Da Giovane Europa ai Campi Hobbit*, 151-153.

³⁷⁹ Tarantino, *Da Giovane Europa ai Campi Hobbit*, 146-148.

³⁸⁰ Palmer, R.R., Colton, Joel, Kramer, Lloyd, *A History of Europe in the Modern World* (New York: McGraw Hill, 2014), 976.

³⁸¹ Mammarella, Giuseppe, *L'Italia contemporanea, 1943-1998* (Bologna: Il Mulino, 1998), 477, 467-468, Palmer et. al., *A History of Europe in the Modern World*, 973-977

³⁸² Mammarella, *L'Italia contemporanea*, 469-471, 478-479.

³⁸³ Palmer et. al., *A History of Europe in the Modern World*, 970-972.

På den andre siden opplevde østblokken, altså Sovjetunionen og dets allierte, flere utfordringer. Sovjetunionens innflytelse i østblokken hadde vært relativt upopulær siden den kalde krigens begynnelse. Misnøyen økte på starten av 1980-tallet, da Sovjetunionens satellittstater i Øst-Europa begynte å gjøre opprør, blant annet i Polen, hvor arbeidere i den polske havnebyen Gdansk begynte å streike.³⁸⁴ I tillegg begynte de økonomiske problemene fra den sentraliserte og kvantitativitetsorienterte økonomien og den intense industrialiseringen å bli stadig tydeligere, med lite innovasjon, lite forbruk og forurensning.³⁸⁵

Økonomisk hadde årene 1979-1980 vært en oppgangstid i Italia, mens i årene 1980-1981 begynte man å merke effektene av den globale økonomiske krisen, og arbeidsledigheten økte.³⁸⁶ Krisene i Italia var også forårsaket av interne faktorer, som korrupsjon og ineffektivitet. De italienske fagforeningene kom under press da de ikke kunne holde løftene sine på grunn av de økonomiske problemene og den økonomiske innstrammingspolitikken som fulgte av den.³⁸⁷ Dette ble særlig tydelig høsten 1980, da den norditalienske bilprodusenten Fiat skulle kutte ned produksjonen med 20% på grunn av de økonomiske utfordringene, noe som ville få konsekvenser for 24.000 ansatte.³⁸⁸ Dette førte til et opprør i fagforeningene og PCI tok initiativ til generalstreik. Dette ble etterfulgt av en omfattende protestmarsj 14. oktober 1980 i Torino av folk som var imot streikingen, hvor 40.000 mennesker protesterte. Denne protestmarsjen viste tydelig at fagforeningene var i krise og at de hadde mistet kontakt med arbeiderne.³⁸⁹

På det sosiale og kulturelle planet, hadde Italia gått gjennom flere forandringer på starten og slutten av 1970-tallet.³⁹⁰ Italia hadde siden etterkrigstiden gått fra å være et jordbrukssamfunn til å bli et post-industrielt samfunn, det vil si et samfunn hvor industrien ikke er avgjørende for samfunnsutviklingen, men heller service, kunnskap og teknologi er det.³⁹¹ Ulike sosiale og kulturelle fenomener slo også rot, som feminismen og den seksuelle revolusjon som endret

---

³⁸⁴ Palmer et. al., *A History of Europe in the Modern World*, 992.

³⁸⁵ Pauley, Bruce, *Hitler, Stalin and Mussolini*, West Sussex: Wiley Blackwell, 2015, 279-280.

³⁸⁶ Mammarella, *L'Italia contemporanea*, 474.

³⁸⁷ Mammarella, *L'Italia contemporanea*, 476-477.

³⁸⁸ Mammarella, *L'Italia contemporanea*, 477.

³⁸⁹ Mammarella, *L'Italia contemporanea*, 477-479.

³⁹⁰ Mammarella, *L'Italia contemporanea*, 461.

³⁹¹ (*Store norske leksikon*, s.v. "postindustrielt samfunn", sist oppdatert 19. mai 2014, lest 16. april 2020).

synet på forholdet mellom kjønnene, seksualitet og familiemønstre.³⁹² Denne utviklingen ble også diskutert i *Linea*, og det er interessant å se på hva de mente om dette.

Hvordan ble MSI påvirket av den nasjonale og internasjonale konteksten? På slutten av 1970-tallet var MSI mer marginalisert enn det noen gang hadde vært. I 1976 hadde medlemstallet blitt halvert etter at den moderate fraksjonen *Destra Nazionale* hadde gått ut av partiet. MSI opplevde en intern krise på grunn av deres marginaliserte posisjon i det italienske politiske landskapet og uenighetene blant MSIs medlemmer handlet hovedsakelig om strategi.³⁹³ Partiet delte seg i to ulike retninger når det gjaldt strategi: den ene var “protestpartistrategien”, som var ledet av Giorgio Almirante, partiets leder siden 1969. Denne strategien gikk ut på at man skulle appellere til de som demonstrerte mot streikene ved fabrikkene og gjøre MSI mer attraktivt ovenfor de andre partiene på høyre- og sentrumsiden. Ifølge Almirante var årsaken til MSIs marginaliserte posisjon at de andre partiene holdt dem utenfor, og de måtte prøve å appellere til de etablerte partiene også.³⁹⁴ Den andre strategimuligheten var representert av Pino Rauti, som mente at MSIs marginalisering kom av at MSI ikke klarte å appellere til et større spekter av velgere, spesielt den yngre generasjonen og arbeiderklassen. Strategisk var Rauti også opptatt av å gjennomføre en metapolitisk strategi som på en langsiktig, men effektiv måte skulle appellere til flere velgere.³⁹⁵

Flere forskere har skrevet at Italia på 1970-tallet var preget av mye ideologisk desorientering, noe som også ble nevnt innledningsvis i oppgaven. Denne tendensen blir også tydelig eksemplifisert av språkforskeren Omar Calabrese, som skrev at den politiske venstre- og høyresiden begynte å låne elementer fra deres ideologiske motparter i politiske diskusjoner og taler, som for eksempel under 1968-opprøret, da høyresiden prøvde å bruke samme retorikk og image som venstresiden.³⁹⁶ Et annet eksempel er Giorgio Almirantes beundring av sosialistiske politikerer Bettino Craxi, som på den tiden ledet sosialistpartiet PSI. Den samme tendensen så man på venstresiden, da for eksempel PCIs leder i 1970-årene, Enrico

---

³⁹² Øyvind Tønnesson, “seksualitetens historie” i *Store norske leksikon*, sist oppdatert 27. februar 2018, lest 23. april 2020.

³⁹³ Ignazi, *Il polo escluso*, 174.

³⁹⁴ Ignazi, *Il polo escluso*, 202-203.

³⁹⁵ Lenci, *A destra oltre la destra*, kapittel 2.4. (e-bok uten sidetall, referer til kapitler).

³⁹⁶ Calabrese, Omar, “I linguaggi della destra”, artikkel presentert på konferansen *Nuova destra e cultura reazionaria negli anni ottanta* (Cuneo 19., 20. og 21. november 1982) i ”Notiziario dell’Istituto Storico della Resistenza in Cuneo e per provincia” (n. 23, 1983), 126-130.

Berlinguer, foreslo at PCI skulle være både “revolusjonært og konservativt” samtidig.³⁹⁷ For Calabrese er dette først og fremst et retorisk fenomen som ikke nødvendigvis forandrer innholdet i en bestemt og det betyr ikke at for eksempel PCI har blitt et høyreparti eller at MSI har blitt et venstreparti. Calabrese sier at det kun skaper tvetydighet for velgerne og at det er en retorikk som ikke fungerer i lengden.³⁹⁸ Denne desorienteringen på både høyre- og venstresiden i denne perioden blir også diskutert av de som skrev i *Linea*, inkludert Pino Rauti selv.

6.1. *Linea* som Spazio Nuovos avis

Avisen *Linea* skulle være en diskusjonsplass for ulike strømninger i det nyfascistiske miljøet, og det ble det publisert artikler om miljø, feminisme, ruspolitikk, politikk og vitenskap.³⁹⁹ Det var mange representanter for det italienske Nuova Destra som skrev i *Linea*. I første omgang vil jeg se på Rautis ledere i *Linea*, deretter se på hva de mente om andre temasaker som miljøpolitikk, kvinnesyn, utenrikspolitikk og ideologi. Ved å se på disse enkeltsakene kan man se hvorvidt Pino Rauti beveget seg til venstre mens han ledet Spazio Nuovo og drev avisen.

6.1.1. Pino Rautis ledere i *Linea*

Som avisens grunnlegger og redaktør, var Pino Rauti ansvarlig for alle lederne i avisen, som kunne være på en til tre sider lange. I disse lederne skrev han hovedsakelig om den politiske situasjonen i Italia og i verden, og hvordan MSI skulle forholde seg til dette. Mye av det Rauti skrev i disse lederne, minner om det han skrev i gjenutgivelsen av *Ordine Nuovo* i perioden 1970-1971, som ble analysert i kapittel 3. Rauti var for eksempel fremdeles kritisk til PCI, Sovjetunionen og marxistisk ideologi generelt, og mente at den marxistiske ideologien hadde mistet sin relevans og at marxismens manglende evne til å løse samfunnets problemer ble stadig tydeligere. Rauti skrev ikke like mye om utenrikspolitikk, men mest om innenrikspolitikk i disse lederne sammenlignet med det han skrev i *Ordine Nuovo*.

---

³⁹⁷ Calabrese, “I linguaggi della destra”, 127.

³⁹⁸ Calabrese, “I linguaggi della destra”, 127.

³⁹⁹ Lanna, *Il fascista libertario*, 103-104.

Likevel kan man se enkelte brudd: da Rauti skrev i *Ordine Nuovo* oppfattet han marxismen som en strategisk trussel blant annet fordi PCI hadde høy velgeroppslutning i Italia og marxismen spredte seg til ulike verdensdeler. USA ble oppfattet som en ideologisk fiende, men ikke en strategisk trussel, fordi han mente at de interne problemene i det liberalistiske USA var såpass store at de ikke ville representere en utenrikspolitisk trussel.⁴⁰⁰ I *Ordine Nuovo* skrev Rauti også at PCI var et revolusjonært parti som tiltrakk velgere fordi de fremstod som et revolusjonært og attraktivt alternativ til det bestående politiske systemet, mens i *Linea* skrev Rauti at PCI “har mistet all sin revolusjonære gunst og slik har det vært lenge”.⁴⁰¹ Dermed oppfattet ikke Rauti lengre marxismen som en strategisk trussel, hverken nasjonalt eller globalt.⁴⁰²

Likevel ser man hovedsakelig kontinuitet i Pino Rautis ideologiske og strategiske tenkning, spesielt ideologisk. Han var like kritisk til liberalismen som marxismen og han ønsket fremdeles å omvelte det bestående systemet, og han var fortsatt opptatt av å bruke de samme strategiene som tidligere, altså prøve å appellere til venstresidens velgere gjennom en langsiktig strategi som fokuserte både på politikk og kultur.⁴⁰³ Konteksten Rauti skrev i hadde likevel endret seg betydelig, da østblokken opplevde opprør internt og økonomiske problemer, mens flere land i den vestlige verden hadde gått til høyre politisk og sosialdemokratiske partier opplevde en høyredreining.

Noe annet som viser at Rauti ikke lengre oppfattet marxismen som en strategisk trussel, er en diskusjon mellom Pino Rauti og den venstreorienterte statsviteren Giorgio Galli, som ble publisert i det første nummeret av *Linea*, hvor de diskuterte PCIs og MSIs politiske posisjon i det italienske samfunnet. Gallis artikkel ble skrevet samme i januar 1979 og publisert i avisen *La repubblica*, kalt “Fascister i rød skjorte” (*Fascisti in camicia rossa* på italiensk). Denne debatten la grunnlaget for oppgavens tittel, da Rauti svarte tilbake “Vi tar ikke på oss den røde skjorta, vi tar tilbake det som er vårt”.

---

⁴⁰⁰ Rauti, Pino “Appunti per una tattica e strategia degli anni ‘70”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 1, mars-april 1970, 15-17, Rauti, Pino, “Idee, tesi e strumenti per l’alternativa di regime”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 3, desember 1970, 5-6.

⁴⁰¹ Rauti, Pino, “Mummie e trappole”, *Linea*, årgang 1, nr. 2, 15.-31. mars 1979, 1.

⁴⁰² Rauti, Pino, “Mummie e trappole”, *Linea*, årgang 1, nr. 2, 15.-31. mars 1979, 1.

⁴⁰³ Rauti, Pino, “Mummie e trappole”, *Linea*, årgang 1, nr. 2, 15.-31. mars 1979, 1.

På dette tidspunktet var venstresidens i Italia generelt en nedgang ved at de hadde mindre oppslutning, og at terrorangrepene fra venstreekstreme bevegelser ødela legitimiteten til venstresiden som helhet.⁴⁰⁴ Ifølge Galli var det snakk om en midlertidig krise. Galli innrømmet at venstresiden led av en intern krise, men han mente likevel at det fantes flere eksempler på at PCIs velgere ville være lojale til PCI, ettersom velgeroppslutningen til PCI hadde holdt seg relativt stabil i alle år. Dermed ville det være nytteløst av Rauti å prøve å ta deres velgere, som uansett ville være lojale til PCI, skrev Galli videre.⁴⁰⁵

Som svar, skrev Rauti at marxismen hadde vært utdatert lenge, og grunnen til at de hadde suksess i perioden tidligere, var fordi marxismen kunne unngå sine interne motsetninger og feil ved å spre seg til andre land som kunne moderere eller lage nye varianter av marxismen. I 1979 derimot, da disse artiklene ble skrevet, mente Rauti at marxismens motsigelser var blitt for mange og tydelige, og forsøkene på å moderere eller videreutvikle marxistisk ideologi ville være forgjeves.⁴⁰⁶ Rauti kommenterte også Gallis uttrykk “fascister i rød skjorte”, og skrev at de ikke tok “på seg den røde skjorta”, men tok tilbake det som var deres. Med dette mente han venstresidens velgere og at de ikke hadde behov for å ta på seg en “rød skjorte” for å få deres velgere. Det var snakk om at venstresidens velgere ville stemme på MSI etter hvert som det ble tydelig for dem at marxismen ikke lengre hadde noe å tilby velgerne sine.⁴⁰⁷ De samme argumentene så man også i *Ordine Nuovo*, altså at marxismen var en utilstrekkelig ideologi som ville falle sammen før eller siden, og at han ville ta venstresidens velgere i den forbindelse.

I disse lederne skrev Rauti hovedsakelig om innenrikspolitikk og strategi. Hvis man ser nærmere på andre aspekter, som kvinnesyn, utenrikspolitikk, miljøpolitikk og forholdet til Julius Evola, og etter hvert splittelsen mellom Rauti og flere av hans allierte, kan man forstå

---

⁴⁰⁴ Jeg har ikke funnet noen sekundærkilder som skriver dette eksplisitt, men siden det er dette både Giorgio Galli og Pino Rauti hevder, er det legitimt å anta at dette er tilfellet.

⁴⁰⁵ Rauti, Pino, “Non ci mettiamo la camicia rossa, ci riprendiamo quello che è nostro”, *Linea*, årgang 1, nr. 1 (1. mars 1979), Galli, Giorgio, “Fascisti in camicia rossa”, hentet fra *Linea*, årgang 1, nr. 1, 01.03.1979, 3, opprinnelig utgitt i *La Repubblica*, tirsdag 16.01.1979, 3.

⁴⁰⁶ Rauti, Pino, “Non ci mettiamo la camicia rossa, ci riprendiamo quello che è nostro”, *Linea*, årgang 1, nr. 1, 01.03.1979, 3.

⁴⁰⁷ Rauti, Pino, “Non ci mettiamo la camicia rossa, ci riprendiamo quello che è nostro”, *Linea*, årgang 1, nr. 1, 01.03.1979, Galli, Giorgio, “Fascisti in camicia rossa”, hentet fra *Linea*, årgang 1, nr. 1, 01.03.1979, 3, opprinnelig utgitt i *La Repubblica*, tirsdag 16.01.1979, 3.

og se tydeligere hvorvidt Spazio Nuovo representerte “venstresiden” i MSI. Rauti skrev ikke om kvinnepolitikk, Julius Evola, utenrikspolitikk eller økonomisk politikk i sine ledere, så dermed har jeg måttet ta utgangspunkt i andre forfattere. En ulempe med dette er at man risikerer å tillegge Rauti meninger han potensielt ikke hadde, men samtidig var det også Rauti som var avisens redaktør og dermed hadde hovedansvaret for hva som skulle publiseres i *Linea*, så det kan også sees på som representativt for hans egne ståsteder.

6.1.2. Kvinnesyn

Et interessant kjennetegn ved Spazio Nuovo var et økende fokus på kvinners problemer og stilling i samfunnet. I kapittel 4 ble Rautis kvinnesyn undersøkt, hvor det ble konkludert med at Rauti forfektet et høyreorientert og fascistisk kvinnesyn. Kan man se andre perspektiver på kvinnepolitikk i *Linea*? I *Linea* kan man lese to ulike artikler som viser to ulike synspunkter. Den ene artikkelen viser et mer konservativt kvinnesyn som minner tydelig om det fascistiske kvinnesynet, mens i den andre artikkelen kan man finne antydninger til en revisjon av det fascistiske kvinnesynet. Den første er skrevet av Rutilio Sermonti, som skrev om bokserien om fascismens historie sammen med Pino Rauti i 1976-1978. Den andre artikkelen er signert med M.T. Det er legitimt å anta at det er Marco Tarchi, som var en av de fremste representantene for det italienske Nuova Destra, og ettersom forfatteren skrev mye om både det franske og italienske Nouvelle Droite/Nuova Destras forsøk på å utvikle et nytt kvinnesyn, er det rimelig å anta at det var han som skrev denne artikkelen.

Det som tydelig viser at Sermontis kvinnesyn var preget av det fascistiske kvinnesynet, ser man når han skrev at kvinner kan utføre “menns arbeid” like godt som menn, men problemet for Sermonti er at mannen mister sin maskulinitet ved å ikke få gjennomført sin tradisjonelle rolle, noe som er forenelig med fascistisk ideologi, ettersom fascismen setter maskulinitetsidealet høyt, og en slik holdning ser man hos Sermonti også.⁴⁰⁸

Samtidig hadde Sermonti også prøvd å gjøre det fascistiske kvinnesynet tilpasset samtiden, da han skrev at mannens rolle har blitt overflødig i det moderne samfunnet, og man må tilbake til den de tradisjonelle rollene mellom mann og kvinne.⁴⁰⁹ Mannens tradisjonelle rolle

---

⁴⁰⁸ Sermonti, Rutilio, “Lettera a una donna”, *Linea*, årgang 3, nr. 49, 1.-14. juni 1981, sidetall ikke oppgitt i kilden.

⁴⁰⁹ Sermonti, Rutilio, “Lettera a una donna”, *Linea*, årgang 3, nr. 49, 1.-14. juni 1981, sidetall ikke oppgitt i kilden.

er å jakte, krige, beskytte familien og alt som innebærer tunge, fysiske oppgaver, mens kvinnens tradisjonelle rolle er barneoppdragelse og matlagning. I det moderne samfunnet har kvinnen de samme funksjonene som i et tradisjonelt samfunn, mens mannens tradisjonelle funksjoner har forsvunnet, og derfor har mannen blitt overflødig, og det var mannen som måtte frigjøres i det moderne samfunnet, ikke kvinnen. Kvinner måtte hjelpe til med å frigjøre menn, fordi de var i en bedre posisjon enn mannen og fordi de kunne konfrontere andre kvinnelige, progressive feminister, fremholdt Sermoniti.

I den andre artikkelen skrevet av M.T., ser man en annen tilnærming til kvinnepolitikk. Denne kilden kan fungere som et vitnesbyrd på at det også fantes andre perspektiver på kvinnesyn blant de som skrev i *Linea*, ikke bare et bunnnet i det fascistiske kvinnesynet. Ifølge forfatteren hadde samfunnet forandret seg betydelig i løpet av 1960- og 1970-årene som følge av den seksuelle revolusjonen og feministbevegelsen, og at de sosiale relasjonene, som familie, vennskap og romantiske forhold var ikke lengre de samme, noe som innebærte at man måtte tenke nytt om forholdet mellom mann og kvinne.⁴¹⁰ Ifølge forfatteren gikk likevel den seksuelle revolusjonen representert av venstresiden i feil retning, og høyresiden måtte dermed utarbeide sin egen seksuelle revolusjon, basert på høyresidens ideer og verdier. Forfatteren skrev ikke nødvendigvis hvorfor venstresidens seksuelle revolusjon gikk i feil retning, men det rimelig å anta at han kanskje mente den risikerte å utviske forskjellene mellom menn og kvinner, med tanke på at han skrev at man måtte opprettholde “forskjellen mellom den mannlige og kvinnelige naturen for at de skal kunne utfylle hverandre”.⁴¹¹

Ifølge forfatteren hadde både Nouvelle Droite og Nuova Destra diskutert hva slags kvinnesyn og hva deres seksuelle revolusjon skulle basere seg på. Denne diskusjonen hadde ifølge forfatteren gått i to ulike retninger, hvor den ene retningen var mer tradisjonelt orientert, mens den andre hadde elementer fra venstresidens seksuelle revolusjon. For eksempel hadde enkelte tatt utgangspunkt i både Julius Evola sitt kvinnesyn, som var sterkt kvinnefiendtlig og tradisjonelt, men også psykiateren Wilhelm Reich, som skrev mye om sexologi og forholdet mellom kjønnene, og var en viktig inspirasjon for den venstreorienterte seksuelle revolusjonen på 1960- og 70-tallet.⁴¹² Selv om forfatteren av teksten var kritisk til bruken av

---

⁴¹⁰ M.T., “Senza falsi pudori”, *Linea*, årgang 2, nr. 42, 15.-28. februar 1981, sidetall ikke oppgitt i kilden.

⁴¹¹ M.T., “Senza falsi pudori”, *Linea*, årgang 2, nr. 42, 15.-28. februar 1981, sidetall ikke oppgitt i kilden, egen oversettelse.

⁴¹² M.T., “Senza falsi pudori”, *Linea*, årgang 2, nr. 42, 15.-28. februar 1981, sidetall ikke oppgitt i kilden.

Wilhelm Reichs teorier og mente at en forskjell mellom menn og kvinner burde opprettholdes, viser dette at Nouvelle Droites og Nuova Destras tenkere prøvde å hente inspirasjon fra flere ulike kilder for å gjennomføre sin egen seksuelle revolusjon fra høyresiden.⁴¹³

Man kan uansett konkludere med at kvinnesynet som preget *Linea* likevel var høyreorientert basert på disse to artiklene og forfattere er kritiske til den venstreorienterte feministbevegelsen. Sermonis artikkel viser at kvinnesynet var basert på et hovedsakelig tradisjonelt syn på kjønnsroller, og begge artikler viser at de var kritiske til feministbevegelsen på 1970-tallet og særlig den andre artikkelen viser at man måtte gjennomføre en seksuell revolusjon fra høyresiden, som var en motreaksjon til og en opposisjon til den venstreorienterte feministbevegelsen.

6.1.3. Økonomisk og sosial politikk

Et kjennetegn ved Spazio Nuovo var et økende fokus på arbeiderpolitikk og sosioøkonomiske spørsmål, og disse spørsmålene ble diskutert i stor grad i *Linea*. Som nevnt tidligere i dette kapitlet, var de italienske fagforeningene, som vanligvis var venstreorienterte, i en krise og Italia var preget av økonomiske problemer, og det blir skrevet en god del om denne situasjonen i *Linea*. Selv skrev ikke Rauti så mye om økonomisk politikk, bortsett fra i enkelte artikler og i enkelte setninger. Dermed har jeg måttet basere meg på artikler om økonomi skrevet av andre bidragsytere i *Linea*. Ettersom fagforeningene var i en krise, kan man også trekke inn Jeffrey Bales teori om at det er venstresidens krise som gjør at nyfascistiske organisasjoner beveger seg til venstre for å fylle venstresidens tomrom.

Det er en artikkel hvor Rauti skrev tydelig hva slags økonomisk, sosialt og politisk system han ønsket og hvorfor han foretrakk dette systemet og viser kontinuitet med det som ble skrevet i kapittel 3 og 4. Denne artikkelen ble skrevet i forbindelse med jordskjelvet i byen Irpinia i Campania-regionen i Sør-Italia i 1980, den største naturkatastrofen i italiensk etterkrigstidshistorie.⁴¹⁴ Gjenoppbyggingsarbeidet var tregt og ineffektivt, og involverte i tillegg økonomisk støtte fra mafiavirksomhet.⁴¹⁵ Rauti skrev at håndteringen av jordskjelvet illustrerte ytterligere behovet for systemendring, og han introduserte hva slags type system

---

⁴¹³ M.T., "Senza falsi pudori", *Linea*, årgang 2, nr. 42, 15.-28. februar 1981, sidetall ikke oppgitt i kilden.

⁴¹⁴ Caporale, Antonello, "Il terremoto infinito", *La Repubblica*, 13.12.2004, <https://www.repubblica.it/speciale/irpinia/irpi.html>.

⁴¹⁵ Behan, Tom, *The Camorra* (London: Routledge, 1996), s. 60-61.

han ønsket og hvorfor. Han ønsket et presidentsystem med en statssjef direkte valgt av folket, fordi dette systemet ville gitt mer legitimitet til staten og ville ikke vært basert på partiinteresser. Han ønsket i tillegg å erstatte lokalmyndighetene i hver enkelt by eller region med et korporativt system basert på kompetanse og teknologi fremfor at de skal være representert av partier.⁴¹⁶ I tillegg mente han at i den forbindelse at man måtte “straffe (*sic!*) fagforeningene”,⁴¹⁷ som han mente hadde tatt penger og ressurser fra folk uten å gi noe tilbake, noe gjennomoppbyggingen etter jordskjelvet var et tydelig eksempel på.⁴¹⁸

Gjenoppbyggingsarbeidet var komplekst og krevde at flere ulike samfunnsinstitusjoner samarbeidet, men det er ikke tydelig hvilken rolle fagforeningene spilte i gjenoppbygningsarbeidet. Det at Rauti benyttet anledningen til å si at det var nødvendig å straffe dem for å ikke ha bidratt nok og i tillegg forslår å erstatte lokalmyndighetene med eksperter og teknikere i stedet, viser en mer høyreorientert side ved Rautis økonomiske teorier og dermed også ved Rautis ideologi. I kapittel 4 så vi også at Rauti var kritisk til fagforeningsvirksomhet, og dermed ser man også en rød tråd og kontinuitet fra perioden 1974-1978 til perioden 1979-1981.

Som nevnt tidligere i dette kapitlet, var denne perioden preget av streiker og protester mot streikene. I kapittel 4 ble det nevnt at Pino Rauti var imot streikeretten, i tråd med den fascistiske ideologien, som alltid hadde oppfattet streiking som en marxistisk praksis som kun skapte permanent uro. Kan man finne andre perspektiver på streiking i *Linea*? Denne problematikken ble diskutert i *Linea* av Maurizio Valteri. Han mente at venstresidens generalstreik var ineffektiv, og dette var tydelig på mange områder, blant annet på protestene som hadde oppstått i Torino, hvor 40.000 arbeidere fra bilfabrikken Fiat protesterte mot generalstreiken, som ifølge Valerti viste at fagforeningene ikke handlet i arbeidernes interesse.⁴¹⁹ Nyfascistene hadde alltid oppfattet som en marxistisk praksis som kun skapte permanent urotilstand og at avgjørelsen om å streike som regel ble tatt av fagforeningsledere, som vil si at en minoritet bestemte over flertallets rett til å arbeide.⁴²⁰ Denne holdningen så man også hos Maurizio Valteri, som mente at det viste at venstresiden hadde for mye makt over arbeiderpolitikken. I denne situasjonen mente han at det var

---

⁴¹⁶ Rauti, Pino, “È il momento del progetto”, *Linea*, årgang 3, nr. 39, 1.-14. januar 1981, 1-3.

⁴¹⁷ Rauti, Pino, “È il momento del progetto”, *Linea*, årgang 3, nr. 39, 1.-14. januar 1981, 1-3.

⁴¹⁸ Rauti, Pino, “È il momento del progetto”, *Linea*, årgang 3, nr. 39, 1.-14. januar 1981, 1-3.

⁴¹⁹ Valteri, Maurizio, “Tutti fermi, tutti zitti”, *Linea*, årgang 2, nr. 44, 15.-31. mars 1981, 6.

⁴²⁰ Wolff, “Starting from the end”, 121, 155, 161, 178.

nødvendig å erstatte det daværende økonomiske systemet, men skrev ikke i detalj hva slags type korporativt system han ønsket.

Man kan likevel finne en annen artikkel i *Linea* som forteller mer detaljert om korporativisme. I *Linea* ble det publisert et brev av en ansatt ved hovedkvarteret til den italienske bilfabrikken Fiat i Torino, som hadde opplevd at automatisering og økonomiske problemer hadde gått utover de ansatte på flere måter. Dette perspektivet minner også om det venstrefraksjonens syn på korporativisme, og dette korporative systemet var alternativ til både kapitalisme og marxisme. Blant annet ble flere ansatte sparket og den globale økonomien gjorde at fabrikkens egenproduserte produkter ble solgt til utlandet i stedet for å komme til nytte for den italienske befolkningen, noe den “borgerlige industriklassen” som han kaller det, hadde skyld i.⁴²¹ Ifølge forfatteren kunne heller ikke marxismetilhengerne i fabrikken gjøre noe med saken, fordi de “forstår ingenting om hvordan verden og markedet fungerer”.⁴²² Den eneste løsningen var:

(...) et korporativt system som fjerner interessekonflikter og maktkamper mellom arbeidere og administrasjonen”. Korporativismen vil ikke fjerne hierarkiene, men tilbyr et økonomisk og politisk valgsystem harmonisert i korporative organisasjoner (...). På denne måten blir ikke arbeideren en tilskuer, men en aktiv bidragsyter i de politiske og økonomiske avgjørelsene som angår arbeideren selv.⁴²³

Denne beskrivelsen av det korporative systemet minner i stor grad om venstrefraksjonen i MSIs syn på korporativisme, som også skulle være et alternativ til det kapitalistiske og marxistiske økonomiske systemet. Det venstreorienterte ser man i et ønske om at arbeidere skal delta i større grad og tilbyr et økonomisk og politisk valgsystem på arbeidsplassen. Dette brevet er likevel ikke så veldig detaljert, forfatteren av leserinnlegget skrev for eksempel ikke hva han mente om fagforeninger eller om demokrati på arbeidsplassen, noe venstrefløyen i MSI diskuterte i stor grad på 1940- og 1950-tallet.⁴²⁴ For eksempel var det enkelte som mente at arbeidsleder skulle velges demokratisk, mens andre mente at det skulle være en fast arbeidsleder. Andre mente at det kunne eksistere flere fagforeninger, men de skulle være

---

⁴²¹ Tratto, Claudio, brev publisert i *Linea*, “La fabbrica degli incompetenti”, *Linea*, årgang 3, nr. 45, 1.-14. mars 1981, sidetall ikke oppgitt i kilden.

⁴²² Tratto, Claudio, brev publisert i *Linea*, “La fabbrica degli incompetenti”, *Linea*, årgang 3, nr. 45, 1.-14. mars 1981, sidetall ikke oppgitt i kilden.

⁴²³ Tratto, Claudio, brev publisert i *Linea*, “La fabbrica degli incompetenti”, *Linea*, årgang 3, nr. 45, 1.-14. mars 1981, sidetall ikke oppgitt i kilden.

⁴²⁴ Wolff, “Starting from the end”, 263-264.

politisk uavhengige.⁴²⁵ Akkurat dette skrev forfatteren ingenting om. Likevel, forfatteren avsluttet brevet med å nevne at disse ideene om korporativisme hadde fått positiv oppmerksomhet på fabrikken han jobbet i og at utgaver av *Linea* på fabrikkens pauserom som “tidligere ble revet i filler av de ansatte, ble de nå lest med stor interesse”,⁴²⁶ noe som kan underbygge *Lineas* forfatteres påstand om at korporativismen var den best egnede økonomiske politikken.

Denne gjennomgangen viser at *Lineas* forfattere så på marxismens og fagforeningenes krise som en bekreftelse på at den fascistiske sosioøkonomiske politikken var den best egnede til å løse samfunnets problemer knyttet til økonomi og arbeidsliv. Man ser i det minste en reaksjon på venstresidens krise og utfordringer, spesielt når det kom til fagforeningspolitikk, og de mente det hadde oppstått et tomrom som de kunne fylle med sin egen fagforeningspolitikk. Likevel ser vi også at de økonomiske teoriene blant de som skrev i *Linea* var sprikende og vage, og dermed er det vanskelig å si om man ser en venstredreining når det gjelder sosioøkonomisk politikk. Hos Rauti ser man likevel at han forfektet en høyreorientert økonomisk politikk, og vi så også at noen av *Lineas* forfattere var imot streikeretten, fordi det ble oppfattet som en marxistisk praksis. Dermed mente *Lineas* forfattere at de ville fylle marxismens og de venstreorienterte fagforeningenes tomrom, men at de ikke nødvendigvis gikk til venstre når det gjelder økonomisk og sosial politikk.

6.1.4. Utenrikspolitikk

Som nevnt tidligere i dette kapitlet, var den vestlige verden preget av en høyrebølge fra starten av 1980-tallet. Pino Rauti skrev ikke så mye om utenrikspolitikk i lederne i *Linea*, og derfor blir det mer relevant å bruke andre artikler fra *Linea* for å se på hvordan hans tilhengere så på den utenrikspolitiske situasjonen. Pino Rauti og kretsen rundt ham, både i CSON og blant de som skrev i *Ordine Nuovo* på starten av 1970-tallet, forfektet en blokkuavhengig utenrikspolitikk, hvor de ville at de ulike europeiske landene sammen skulle utgjøre en uavhengig blokk mot USA og Sovjetunionen, basert på Tradisjonens verdier, inspirert av Julius Evola. I *Linea* ser man fremdeles at dette var tendensen i utenrikspolitikken deres, men man ser også ulike forandringer i etterkant av Ronald Reagans

---

⁴²⁵ Wolff, “Starting from the end”, 263-264.

⁴²⁶ Tratto, Claudio, brev publisert i *Linea*, “La fabbrica degli incompetenti”, *Linea*, årgang 3, nr. 45, 1.-14. mars 1981, sidetall ikke oppgitt i kilden.

maktøvertakelse i 1981. Reagan førte en tydelig antikommunistisk og militaritisk utenrikspolitikk og det så man blant annet gjennom Reagan-doktrinen, som gikk på at USA skulle intervensere militært i land med marxistiske regimer for å fjerne dem.⁴²⁷ Enkelte forfattere i *Linea* mente at det fremdeles var viktig å holde fast ved en blokkuavhengig posisjon, mens andre mente at Reagans presidentstyre kunne markere en endring i MSIs utenrikspolitiske hensyn.

Representanten for sistnevnte posisjon, var Nazzareno Mollicone. Mollicone mente fremdeles at MSI burde holde fast ved den blokkuavhengige linjen, men han mente også at Reagans maktøvertakelse kunne være starten på en ny tid for USA som kunne være fordelaktig for et parti som MSI.⁴²⁸ Mollicone skrev likevel at han fremdeles ønsket å holde fast ved den blokkuavhengige linjen utenrikspolitisk, men at han ønsket en debatt i Spazio Nuovo om hvilke muligheter Reagans presidentskap kunne gi i fremtiden, noe som ifølge Mollicone ikke hadde blitt diskutert i nevneverdig grad.

Ifølge Giovanni Monastra var det ikke nødvendig å omfavne Ronald Reagan kun fordi han tilhørte den politiske høyresiden, fordi han representerte likevel en annen ideologi enn fascismen.⁴²⁹ Han skrev at det var en tendens til at folk i MSI og i det nyfascistiske miljøet generelt omfavnet Reagan fordi de var i en marginalisert posisjon politisk. Dette var likevel feil, ifølge Monastra. Bare fordi de MSI og Reagan hadde antikommunisme til felles, så betydde ikke det at USA måtte være en potensiell alliert, skrev han.

Dermed ser man at de som skrev i *Linea* var splittet i hvordan de skulle forholde seg til den internasjonale, politiske høyrebølgen, men likevel holdt de hovedsakelig fast ved de samme utenrikspolitiske posisjonene som tidligere. Ifølge Jeffrey Bale ville tendensen være at man gikk til venstre, spesielt i utenrikspolitiske hensyn, som hans egne casestudier med franske nyfascistiske bevegelser viste.⁴³⁰ I *Linea* derimot, ser man en annen tendens: avisens forfattere skrev at de ville holde fast på en blokkuavhengig utenrikspolitikk, men hvor en av dem så på Reagans øvertakelse som en potensiell fordeltaktig hendelse for MSIs utenrikspolitikk. Dette står i motsetning til Bales studier, som viste at ulike franske

---

⁴²⁷ Walcher, Dustin, "The Reagan Doctrine", i *A Companion to Ronald Reagan*, red. Johns, Andrew L. (West Sussex: Wiley Blackwell, 2015), 339-340.

⁴²⁸ Mollicone, Nazzareno, "... Ma neppure in camicia rossa!", *Linea*, årgang 3, nr. 39, 1.-14. januar 1981, 6.

⁴²⁹ Monastra, Giovanni, "Ronnie non è in camicia nera...", *Linea*, årgang 3, nr. 39, 1.-14. januar 1981, 6.

⁴³⁰ Bale, "'National revolutionary' groupuscules and the resurgence of 'left-wing' fascism", 46.

nyfascistiske bevegelser begynte å få et mer venstreorientert preg på starten av 1980-tallet fordi USA var i en styrket posisjon globalt, mens Sovjetunionen var svekket.

6.1.5. Miljøpolitikk

Miljøpolitikk var en annen viktig temasak for Spazio Nuovo. Et økende fokus på miljø saker var en tendens i det nyfascistiske miljøet generelt og det har også blitt sett på som en del av nyfascismens venstredreining.⁴³¹ Samtidig er miljøpolitikk utfordrende å plassere på en bestemt side av høyre- og venstreaksen. Generelt kan man si at høyresiden som regel er teknologioptimistisk når det kommer til miljø spørsmål. Det vil si en tro på at man gjennom teknologien kan finne bærekraftige måter å produsere på, uten at det gir store belastninger for miljøet. Venstresiden derimot ønsker å redusere forbruket og skape et mindre forbruks- og energiavhengig samfunn.⁴³² Samtidig finnes det også noe som heter økofascisme, som nevnt ble i kapittel 1.5. som kombinerer det venstreorienterte teknologipessimistiske miljøhensynet med fascistisk ultranasjonalisme. Blant de som skrev i *Linea*, og hos Rauti selv, ser man tydelig at deres miljøpolitikk var preget av et ønske om å redusere forbruket, men også antydninger til det man kan kalle økofascisme. Hvor kan dermed miljøpolitikken til Rauti og hans krets plasseres?

I Rautis leder kan man se tendenser til det venstreorienterte miljøpolitikken, da Rauti skrev at det var nødvendig å totalendre samfunnet for å redusere forbruket.⁴³³ Samtidig prøvde han også å gjøre denne miljøpolitikken til en av del av fascistisk ideologi, og skrev attpåtil at miljøpolitikk kun var forenelig med fascistisk ideologi:

Det er de andre som har okkupert en politisk sak som ikke tilhører dem og vi har hundretusenvis av argumenter vi kan motsi dem med. Det er de andre som må gå bort fra miljøpolitikk, fordi de utøver det ikke i praksis og bruker miljøpolitikk kun som en fasade.⁴³⁴

Med “de andre” er det rimelig å anta at det var fascismens konkurrerende ideologier han refererte til, altså marxismen og liberalismen. Denne lederen viser også at Rauti både var opptatt av å redusere energibehovet of forbruket totalt, i tråd med det venstreorienterte

---

⁴³¹ Corrado, Filippi, “L’economia come alibi”, *Linea*, årgang 2, nr. 45, 15.-31. mars 1981, 12.

⁴³² *Politisk kvarter*, “Blå-grønt Europa? Og Norge”, Knut Magnus Berge som programleder med Kristin Clemet og Sigrun Aasland som debattanter, radioprogram på NRK, 28.01.2020.

⁴³³ Rauti, Pino, “Un bilancio positivo”, *Linea*, spesialnummer om miljø, 21.-22. mars 1981, 1.

⁴³⁴ Rauti, Pino, “Un bilancio positivo”, *Linea*, spesialnummer om miljø, 21.-22. mars 1981, 1.

miljøhensynet, samtidig som han identifiserte denne miljøpolitikken med fascistisk ideologi. Rauti mente at fascismen var den eneste ideologien som representerte et virkelig systemalternativ, og mente derfor at miljøpolitikk var kun forenelig med fascistisk ideologi.

En annen artikkel i *Linea*, skrevet av Giorgio Corrado, viser tendenser til både det venstreorienterte miljøhensynet, men også til økofascisme. Når det gjelder det venstreorienterte miljøhensynet, skrev Corrado blant annet at miljøbegrepet er misforstått, og at miljøpolitikk går mye dypere enn kun å gjøre enkelte tiltak, som å spise mer miljøvennlig eller innføring av bilfrie dager, som var noen tiltak som ble iverksatt på denne tiden.⁴³⁵ Løsningen på samtidens miljøutfordringer var å finne en balanse mellom menneskets behov og naturens begrensninger. For å gjøre dette, måtte man ta hensyn til områdene som menneskene hadde tilgjengelig, noe som er i tråd med den venstreorienterte miljøfilosofien.

Samtidig kunne man også se tendenser til økofascisme i Corrados artikkel. Økofascisme ble i kapittel 1.5. definert som en miljøfilosofi hvor naturens ivaretagelse står i sentrum og virkemidlene man tar i bruk er kontroll av befolkningsveksten og i enkelte tilfeller kan det også legitimere tvangsflytting eller militær invasjon, basert på en definisjon av Martin E. Zimmermann.⁴³⁶ Et annet typisk trekk ved økofascismen er kritikk av innvandring og multikulturalisme, blant annet fordi det påvirker befolkningssammensetningen i et område og dermed også miljøet og naturressursene, en definisjon gitt av journalisten Jason Wilson.⁴³⁷ Selv om man kan finne venstrelementer i økofascismen, som fokuset på å redusere energiforbruket, definerte jeg likevel økofascismen som en høyreideologi som var forenelig med den fascistiske idétradisjonen, på grunn av den fokus på ultranasjonalisme og kritikk av multikulturalisme og innvandring.

Corrado skrev ikke om multikulturalisme i denne artikkelen, men man kan se eksempler hvor han uttrykte seg kritisk ovenfor masseinnvandring, men han skrev uansett at det fantes historiske eksempler på at folkegrupper hadde invandert andre folkegruppers områder på grunn av ressursmangel. Eksemplene han bruker er invasjonen av Romerriket fra germanske

---

⁴³⁵ Corrado, Giorgio, "L' "economia" come alibi", *Linea*, årgang 2, nr. 44, 15.-31 mars 1981, 12.

⁴³⁶ Zimmermann, Michael E., "Ecofascism" i *Encyclopedia of Religion and Nature*, red. Taylor, Bron (London: Continuum, 2008), 531-532.

⁴³⁷ Wilson, Jason, "Eco-fascism is undergoing a revival in the fetid culture of the extreme right", *The Guardian*, 19.03.2019, <https://www.theguardian.com/world/commentisfree/2019/mar/20/eco-fascism-is-undergoing-a-revival-in-the-fetid-culture-of-the-extreme-right>.

folkegrupper og USA, hvor den amerikanske utbefolkningen har stått i fare for å bli utslettet på grunn av masseinvandring, ifølge Corrado. Samtidig virker det også som om Corrado var kritisk til invasjoner motivert av ressursmangel, ettersom han skrev at disse invasjonene kunne vært unngått dersom de invaderende folkegruppene ikke hadde opplevd dette. Dermed virker Corrados økofascistiske tendenser å være mer forenelige med Jason Wilsons definisjon av økofascisme enn Martin E. Zimmermanns definisjon.

Var miljøpolitikken som preget Spazio Nuovo og *Linea* et tegn på en venstredreining? På en side ser man flere elementer som minner om den venstreorienterte miljøpolitikken, som behovet for mindre forbruk og teknologi, fokusere mer på naturen og at naturen har en verdi i seg selv, og skal ikke bare brukes til å tjene mennesket. På en annen side, ser man en tendens til å forene denne miljøpolitikken med fascistisk ideologi, slik Rauti gjorde. I Giorgio Corrados artikkel kunne man se tendenser til økofascisme. Dermed kan man konkludere med at miljøpolitikken som ble uttrykt i avisen *Linea* er forenelig med fascistisk ideologi, selv om man ser elementer fra den venstreorienterte miljøpolitikken også.

6.1.6. Brudd med Julius Evola?

Noe annet som også må undersøkes, er forholdet Pino Rauti hadde til Julius Evola på denne tiden. I forskningslitteraturen kan man finne flere ulike perspektiver på forholdet Rauti hadde til Evola i slutten av 1970-årene. Ifølge Piero Ignazi gikk Rauti på mange måter bort fra Evolas ideer, som nevnt innledningsvis i dette kapittelet. Ifølge Nicola Rao, prøvde Pino Rauti å kombinere Evolas tradisjonalistiske og elitistiske ideer med venstreorienterte ideer.⁴³⁸ Julius Evola hadde som sagt vært en av inspirasjonskildene til Rauti, men Rauti skrev ikke så mye om ideologi i sine ledere, han skrev hovedsakelig om den innenrikspolitiske situasjonen i Italia på denne tiden og han hverken nevnte eller siteterte Julius Evola i lederne sine. Det er dermed vanskelig å si hva slags forhold han selv hadde til Evola på denne tiden, men det er likevel en artikkel publisert i *Linea* som kan illustrere hva slags forhold andre lesere av *Linea* hadde til Evola, som viser at de ikke prøvde å gå bort fra ham eller blande Evolas ideer med mer venstreorienterte ideer, mot både det Ignazi og Rao skriver.

---

⁴³⁸ Rao, *La fiamma e la celtica*, kapittel 6, 24.

Som nevnt innledningsvis i selve oppgaven, var 1970-årene preget av ideologisk desorientering og eksperimentering både på høyre- og venstresiden. Dette så man blant annet ved at filosofer som vanligvis hadde blitt forbundet med høyresiden, som eksistensialismefilosofene Friedrich Nietzsche og Martin Heidegger ble omfavnet av venstresiden.⁴³⁹ Dette kan man også lese om i *Linea*, og etter disse kildene å dømme, ser det ut som om deler av den italienske venstresiden også begynte å få en interesse for Julius Evola, noe redaksjonen i *Linea* reagerte på.⁴⁴⁰ Blant annet skrev Giulio Arthos at venstresidens representanter, inkludert Giorgio Galli, hadde prøvd å ta utgangspunkt i Evolas ideer. De anerkjente likevel at Evola var en viktig inspirasjon for fascismen, men de ville ta utgangspunkt i andre sider av Evolas forfatterskap, skrev Arthos. For ham var dette uheldig og feilaktig fordi:

Hvordan det vil være mulig å endre Evolas betydning og kun fokusere på idétradisjonen han er en del av, er det kun Gud som vet. Vi er virkelig spent på å se hvordan venstresiden kommer til å bruke Evola uten å ta utgangspunkt i det tradisjonalistiske idégrunnlaget for Evolas filosofi.⁴⁴¹

Det Arthos prøvde å si med dette, er at Evolas ideer ikke kunne separeres fra konseptet om Tradisjonen. I tillegg skrev Arthos at denne tendensen til å hente inspirasjon fra Evola var et resultat av marxismens krise og tomrom som gjorde at de begynte å bevege seg til høyre eller hente inspirasjon fra høyresiden, men at dette ville være forgjeves:

Bidrar ikke disse eksperimentene til å redusere Evolas filosofi? (...) Vi må passe oss for slike manøvre, spesielt med tanke på at de er så lette å avsløre.⁴⁴²

Selv om denne artikkelen kanskje ikke er representativ for alle som skrev i *Linea*, viser den uansett at man kan finne artikler i *Linea* som taler mot både det Piero Ignazi og Nicola Rao

---

⁴³⁹ Perniola, Mario, "Nichilismo e populismo", artikkel presentert på konferansen *Nuova destra e cultura reazionaria negli anni ottanta* (Cuneo 19., 20. og 21. november 1982) i "Notiziario dell'Istituto Storico della Resistenza in Cuneo e per provincia" (n. 23, 1980), 199-200, Preve, Costanzo, "Una tragedia moderna: Heidegger i 1933", artikkel presentert på konferansen *Nuova destra e cultura reazionaria negli anni ottanta* (Cuneo 19., 20. og 21. november 1982) i "Notiziario dell'Istituto Storico della Resistenza in Cuneo e per provincia" (n. 23, 1983), 219-220.

⁴⁴⁰ Arthos, Giulio, "È in arrivo il Barone Evolus!", *Linea*, årgang 3, nr. 45, 1.-14. mars 1981, 14, Annibali, Renato, "Evola per noi", *Linea*, årgang 3, nr. 50, 1.-15. juni 1981, 14. Begge artiklene forteller at venstresiden prøvde å hente inspirasjon fra høyresidens tenkere, inkludert Julius Evola. Jeg kommer bare til å analysere den første artikkelen, altså Giulio Arthos artikkel, på grunn av plassmangel, og fordi de forteller mer eller mindre det samme. Jeg har inkludert Renato Annibali i fotnoten fordi disse artiklene er de eneste kildene jeg har på at venstresiden prøvde å hente inspirasjon fra Julius Evola.

⁴⁴¹ Arthos, Giulio, "È in arrivo il Barone Evolus!", *Linea*, årgang 3, nr. 45, 1.-14. mars 1981, 14.

⁴⁴² Arthos, Giulio, "È in arrivo il Barone Evolus!", *Linea*, årgang 3, nr. 45, 1.-14. mars 1981, 14.

hevdet. Det viser at det også fantes skribenter i *Linea* som ikke gikk bort fra Evolas tradisjonalistiske og elitistiske filosofi, ettersom Arthos mente at Evola ikke kunne separeres fra Tradisjonen. Arthos artikkel har også vist at *Lineas* forfattere ikke nødvendigvis prøvde å kombinere Evolas ideer med venstresidens ideer, ettersom Arthos er tydelig på at de representerte to vidt ulike idétradisjoner som ikke kan forenes eller syntetiseres. I tillegg skrev Arthos at dette ikke bare viste at venstresiden var i en krise, men at også nyfascismens ideologiske grunnlag hadde blitt anerkjent som kultivert og raffinert intellektuell sett av andre opposisjonelle ideologier.

6.2. Slutten på Spazio Nuovo

I årene 1981-1982 gikk det nedover for Spazio Nuovo. Rauti begynte å miste tilhengere fra Nuova Destra, og i 1981 ble *Linea* nedlagt. Etter at Marco Tarchi, en av Nuova Destras fremste talspersoner, ble kastet ut av MSI etter å ha publisert noen satiriske artikler om lederskapet i MSI i 1981, ble forholdet mellom Pino Rauti og Nuova Destra forsuret, ettersom Rauti hadde støttet MSIs avgjørelse om å kaste Tarchi ut.⁴⁴³ Som nevnt tidligere i dette kapittelet, mente de som fremdeles stod på Rautis side at Nuova Destra gikk for langt til venstre ideologisk og i praksis, og Rauti hadde tidligere anklagd Nuova Destra for å skape splittelse. I tillegg hadde Rautis teori om at de kunne få venstresidens velgere vist seg å ikke stemme, noe som gjorde at Spazio Nuovo var betydelig svekket under MSIs landsmøte i 1982, og Rauti fikk 22% av stemmene og tapte ovenfor partiets leder Giorgio Almirante.⁴⁴⁴ Nederlaget ved landsmøtet i 1982 viste ifølge Piero Ignazi også at MSIs vanskeligheter ikke kom fra manglende velgeroppslutning, som Rauti hadde ment, men at det var knyttet til MSIs posisjon blant de andre etablerte politiske partiene.⁴⁴⁵

Ifølge Piero Ignazi var Spazio Nuovo likevel det mest vellykkede forsøket på å gjøre fascistisk ideologi mer moderne og tilpasset samtiden ved å fokusere på samtidens problemer og utfordringer knyttet til miljø, kvinnepolitikk, arbeider- og fagforeningspolitikk og ved å prøve ut andre politiske virkemidler som tidsskrifter, festivaler og konserter, i tillegg til å gjøre fascismen til en ideologi som kunne konkurrere om velgerne på linje med andre

---

⁴⁴³ Ignazi, *Il polo escluso*, 214.

⁴⁴⁴ Ignazi, *Il polo escluso*, 218.

⁴⁴⁵ Ignazi, *Il polo escluso*, 214.

ideologier og partier i samtiden.⁴⁴⁶ Selv om Ignazi mente at Spazio Nuovo og Rautis politikk i perioden 1979-1982 var det mest vellykkede forsøket på å aktualisere fascistisk ideologi, var Spazio Nuovo et mislykket prosjekt på to måter: Det var ikke metapolitisk og “venstreorientert” nok til å beholde tilhengerne fra Nuova Destra, som etter hvert gikk ut av partiet eller bort fra Rauti, men samtidig var det for velger- og konsensusfokuseret til å vinne flertallet internt i MSI, da lederskapet i MSI var opptatt av å øke MSIs anseelse ovenfor de andre politiske partiene.⁴⁴⁷

6.3. Årsaker: Høyrebølge = venstredreining?

Som nevnt tidligere i dette kapittelet, begynte flere europeiske og vestlige land å bli styrt av høyreorienterte regjeringer, og spørsmålet er om denne utenrikspolitiske situasjonen gjorde at Rauti beveget seg ytterligere til venstre. Basert på det Bale skriver, vil nyfascistiske bevegelser i utgangspunktet bevege seg mot venstre når liberalismen får større fotfeste globalt mens marxismen er i en svekket posisjon.⁴⁴⁸ Som nevnt opplevde den vestlige verden en høyrebølge hvor høyrepartier hadde regjeringsmakt og sosialdemokratiske partier gikk også i større grad til høyre. I Italia stod kommunistpartiet fortsatt sterkt blant velgerne og sosialistpartiet begynte å få økende politisk makt, men denne høyredreiningen blant venstrepartiene var som nevnt tidligere i dette kapittelet merkbart i Italia også. Hvor gyldig er Bales teori for å forstå Rautis venstredreining i denne perioden?

Det er to ledere man kan ta utgangspunkt i for å belyse legitimiteten i Bales teori. Den ene er en leder i nummer 17 av *Linea*, hvor Rauti tok utgangspunkt i protestbølgen mot generalstreiken, den internasjonale høyrebølgen og høyredreiningen i sosialdemokratiske partier. Rauti skrev at i denne situasjonen burde et “høyreparti” (*sic!*) som MSI burde være fordelaktig, men det var ikke det han tenkte.⁴⁴⁹ Han mente at det la et større press på MSI til å levere en god politikk, og at MSI hadde to alternativer i denne situasjonen: enten bli med på protestene eller ta avstand fra dem. Han skrev at han var kritisk til protestbølgene, fordi de representerte den etablerte, konservative og liberalkapitalistiske høyresiden, ikke høyresiden

---

⁴⁴⁶ Ignazi, *Il polo escluso*, 215-217.

⁴⁴⁷ Tarantino, *Da Giovane Europa ai Campi Hobbit*, 146-148.

⁴⁴⁸ Bale, Jeffrey M., “National revolutionary groupuscules and the resurgence of “left-wing” fascism: the case of France’s Nouvelle Résistance”, *Patterns of Prejudice*, årgang 36, nr. 3 (2002): 24-49, 46.

⁴⁴⁹ Rauti, Pino, “Il ‘riflusso’ e la politica”, *Linea*, årgang 1, nr. 17, 1.-14. desember 1979, 1, 3, Pino Rauti definerte selv MSI som et høyreparti i anførselstegn.

han selv representerte og han mente det ville være et tegn på populisme å støtte protestene.⁴⁵⁰ Dessuten mente han at de høyreorienterte regjeringene i blant annet Storbritannia ikke representerte den samme ideologien han representerte, og så ikke nødvendigvis på den internasjonale høyrebølgen som en fordel for MSI. Når det gjaldt høyredreiningen som fant sted i sosialdemokratiske partier, skrev han at dette var en illustrasjon på venstresidens krise og at venstresiden hadde etterlatt seg et tomrom som måtte fylles av MSI.

Var avgjørelsen om å ikke støtte protestbølgen mot generalstreiken et tegn på en venstredreining hos Rauti? Det at Rauti ikke ville ta del i protestbølgen, kan henge sammen med hans langsiktige strategi og fokus på å nå alle samfunnsgrupper, ikke bare de som protesterte, og trenger dermed ikke å være et uttrykk for en venstredreining. Når det gjaldt høyredreiningen som fant sted særlig i sosialdemokratiske partier i den vestlige verden, skrev han at denne tendensen var et ytterligere bevis for at marxistisk ideologi hadde utspilt sin rolle og at marxismen hadde etterlatt seg et ideologisk tomrom, og dette tomrommet måtte MSI fylle, mente Rauti.⁴⁵¹ Dette kan tale for Bales teori, ettersom Rauti mente at man måtte fylle tomrommet som marxismen hadde etterlatt seg og samtidig ikke ville bli med på høyrebølgen som foregikk i denne perioden.

I nummer 51 av *Linea*, skrev Pino Rauti om PCIs valgresultat ved valget 21. juni 1981.⁴⁵² PCI hadde igjen fått høyere velgeroppslutning, men ifølge Rauti var dette bare en tilfeldighet og det ikke var første gang at PCI hadde opplevd økt velgeroppslutning, for å så gå tilbake igjen på meningsmålingene ved neste valg, skrev han. Sosialistpartiet PSI derimot, hadde fått økt valgoppslutning, men Rauti så ikke på den økte velgeroppslutningen som en trussel, fordi han mente at før eller siden ville sosialistpartiet bukke under og lide samme skjebne som PCI.⁴⁵³ I tillegg baserte han argumentene sine på marxismens tilstand globalt, hvor marxismen i større grad var i krise i motsetning til i Italia, og skrev dermed at selv om PCI hadde suksess i Italia, var det tydelig at marxismen var i krise i andre land, og at PCI ville bli rammet av sine interne ideologiske motsigelser før eller siden. Det at Rauti fokuserte på marxismens status internasjonalt, gir legitimitet til Bales teori, ettersom Bale mener forklaringene på venstredreiningen ligger i den utenrikspolitiske situasjonen.

---

⁴⁵⁰ Rauti, Pino, "Il 'riflusso' e la politica", *Linea*, årgang 1, nr. 17, 1.-14. desember 1979, 1, 3.

⁴⁵¹ Rauti, Pino, "Il 'riflusso' e la politica", *Linea*, årgang 1, nr. 17, 1.-14. desember 1979, 1, 3.

⁴⁵² Rauti, Pino, "Le ragioni di un voto", *Linea*, årgang 3, nr. 51, 1.-14. juli 1981, 1.

⁴⁵³ Rauti, Pino, "Le ragioni di un voto", *Linea*, årgang 3, nr. 51, 1.-14. juli 1981, 3.

Hvor fruktbar er Bales teori for å forstå Rautis venstredreining i perioden som oppgaven har behandlet, altså 1969-1982? I kapittel 3 så vi at Rautis venstredreining startet i 1970-1971, og på det tidspunktet skrev han i en periode da marxismen ekspanderte nasjonalt og globalt, noe som taler imot Bales teori. I dette kapitlet derimot, skrev Rauti i en periode hvor marxismen begynte å forfalle og liberalismen fikk større fotfeste i den vestlige verden. Rauti hadde alltid vært like kritisk til marxismen og liberalismen, og at han ønsket å oppnå konsensus og særlig få venstresidens velgere gjennom en langsiktig strategi som fokuserte både på partipolitikk og kulturell aktivitet. Dette vil si at Rauti forfektet de samme ideologiske og strategiske posisjonene i hele perioden 1969-1982 uavhengig av hvordan den utenrikspolitiske situasjonen var, fordi man ser ikke nødvendigvis en ytterligere venstredreining hos Rauti i perioden mellom 1969-1979/1982. Man ser kun en holdningsendring ovenfor marxismen som nasjonal og global trussel.

Dermed var Rauti overbevist om at marxismen hadde skapt et tomrom som MSI kunne fylle, og som var grunnen til at Rauti brukte begrepet “sfondare a sinistra”, altså å gå til venstre. Dette kom også tydelig frem i Rautis debatt i det første nummeret av *Linea* med den venstreorienterte statsviteren Giorgio Galli. Som nevnt tidligere i dette kapitlet, mente språkforsker Omar Calabrese at slik retorikk kun skaper tvetydighet og uklårheter. Det er akkurat det som skjer med begrepet “sfondare a sinistra”. Det kan høres ut som om Rauti ønsket å gjøre fascismen til en venstrebevegelse, men egentlig skrev han at han kun ønsket å appellere til velgerne deres i tillegg til andre samfunnsgrupper, mens ideologien hans fortsatt var den samme. Det at Rautis tilhengere også anklagde Nuova Destra for å gå for langt til venstre ideologisk og i praksis, er den ytterligere illustrasjon på at Rautis venstredreining også hovedsakelig var retorisk, selv om den også hadde en viss substans, ettersom Rauti tross alt genuint ønsket å appellere til arbeiderklassen. Poenget er likevel at han ikke ville appellere eksklusivt til dem, men dem også. Det han først og fremst ønsket, var bred konsensus og velgeroppslutning fra alle samfunnslag.

Konklusjon

Denne oppgaven har omhandlet Pino Rautis venstredreining på 1970-tallet og prøvd å sette venstredreiningen hans i en større historisk sammenheng ved å analysere personlige motiver og overordnede, strukturelle årsaker. Nyfascismens venstredreining på 1970-tallet generelt har blitt studert i stor grad og årsakene til venstredreiningen har blitt forklart med både utenrikspolitiske og innenrikspolitiske faktorer. I denne oppgaven har jeg brukt disse teoriene til å finne årsakene til Pino Rautis venstredreining i perioden 1969-1982. Denne oppgaven har vist at 1970-årene på mange måter var en kaotisk periode, både politisk, sosialt og kulturelt. Det oppstod mange nye politiske bevegelser på både høyre- og venstresiden i Italia, i tillegg til at samfunnet hadde forandret seg i stor grad. Dette ble også det nyfascistiske miljøet ble påvirket av, noe som gjorde at mange, inkludert Rauti, begynte å bevege seg mot venstre.

Denne oppgaven har vist at det var enkelte områder hvor Pino Rauti beveget seg mer til venstre, mens på andre områder gjorde han nødvendigvis ikke det. For eksempel begynte han å bli mer opptatt av sosialpolitikk og økonomisk politikk, og fokuserte på å tiltrekke venstresidens velgere. Samtidig viste denne oppgaven også at Rautis økonomiske politikk på mange måter kunne identifiseres med den nasjonalkonservative fraksjonen i MSI, da han var kritisk til fagforeningspolitikk basert på pluralisme og ønsket å opprette kun én fagforening innenfor en totalitær og hierarkisk stat. Rauti var også imot streikeretten, en praksis som er sentral innenfor marxistisk ideologi, noe som ble tydelig illustrert i kapittel 4.1.2., 6.1.1. og 6.1.3. I kapittel 4 så vi også at Rautis kvinnesyn var svært høyreorientert og basert på det fascistiske kvinnepolitikken fra mellomkrigstiden, og dermed så man heller ikke en venstredreining hos Rauti når det gjelder kvinnepolitikk.

Når det gjelder ideologi, har denne oppgaven vist at man så flere brudd med Rautis tidligere ideologiske posisjoner som var inspirert av Julius Evola, og at han etter hvert begynte å bevege seg bort fra Evolas ideer når det gjaldt blant annet partipolitikk, statsteorier og sosioøkonomiske teorier. Dette bruddet med Evola gikk ikke nødvendigvis til venstre. Kapittel 4 for eksempel, viste at Rautis sosioøkonomiske posisjoner kunne identifiseres med den nasjonalkonservative fraksjonen i MSI, ikke venstre-fraksjonens eller Evolas teorier om økonomi og samfunn. Dermed kan konkludere med at selv om Rautis ideologi endret seg

etter at han vendte tilbake til MSI, kunne ikke hans ideologiske posisjoner identifiseres med venstrefraksjonen i MSI.

Dessuten, sammenligningsdelen delkapittel 3.2. viste at det fantes andre nyfascistiske bevegelser og strømninger i Rautis samtid og levetid som beveget lengre til venstre enn han selv gjorde. Et eksempel er den såkalte nasjonalrevolusjonære strømmingen som var positiv til de venstreorienterte studentopprørene som fant sted i 1968, mens Rauti hadde vært kritisk til studentopprøret. I tillegg skilte Rauti seg på mange områder fra den tradisjonelle venstrefløyen i MSI som fantes i perioden 1946-1956. Dette var særlig tydelig når det gjaldt utenrikssaker, da MSIs tradisjonelle venstrefløy ville føre en nøytral utenrikspolitikk, mens Rauti var imot nøytralitet. Dermed kan man heller ikke si at Rauti erstattet den tradisjonelle venstrefraksjonen i MSI etter at han vendte tilbake til partiet.

Et annet sentralt spørsmål i oppgaven vært i hvilken grad Rauti beveget seg til venstre, og om venstredreiningen var ideologisk, strategisk eller retorisk. Denne oppgaven har vist at venstredreiningen hovedsakelig var retorisk og strategisk. Den var retorisk fordi Rauti brukte slagord som "sfondare a sinistra" for å appellere til venstresidens velgere, ikke fordi han ønsket å gjøre fascismen til en venstreideologi. Dessuten ønsket han å appellere til alle samfunnsgrupper, ikke bare venstresidens kjernevelgere og de lavere sosiale lagene. Grunnen til at Rauti fokuserte i så stor grad på de lavere sosiale lagene i sine artikler, var fordi det var den velgergruppen som MSI ikke klarte å appellere til. Samtidig var venstredreiningen også strategisk, fordi han ønsket å hente inspirasjon fra kommunistpartiet PCI, fordi han mente de var flinke til å bruke ulike metoder og strategier for å appellere til så mange velgere som mulig, men likevel begrenset denne inspirasjonen seg til kun PCIs strategier, ikke til den italienske venstresiden som helhet eller til venstresidens ideologier.

En viktig problemstilling i oppgaven har vært å undersøke årsakene til Pino Rautis venstredreining, både på et overordnet strukturelt nivå og på personlig plan. Teoriene som oppgaven har basert seg på, gikk ut på hvorvidt venstredreiningen kom av en intern krise på den italienske høyresiden eller om det var Sovjetunionens og marxismens fall som skapte et tomrom som nyfascistiske bevegelser kunne fylle, slik at nyfascistiske bevegelser fikk et mer venstreorientert preg. Denne oppgaven, og spesielt kapittel 6, har vist hvor sammensatte årsakene var. I kapittel 3 så vi at venstredreiningen var et resultat av PCIs økte velgeroppslutning og Sovjetunionens ekspansjon og marxismens spredning til andre land og

verdensdeler. Likevel var det kun snakk om å fokusere på flere strategier og prøve å appellere til ungdommen, og Rauti skrev at det betydde ikke at de gikk til venstre av den grunn.⁴⁵⁴ I kapittel 6 derimot, oppfattet ikke Rauti lengre marxismen som en trussel hverken nasjonalt eller globalt, men han stod likevel på de samme prinsippene og argumentene som i kapittel 3, noe som kan bety at marxismens posisjon globalt eller nasjonalt var irrelevant for Rautis antimarxistiske posisjoner.

Kapittel 5, som handlet om Hobbitleirene, viste tydelig at det nyfascistiske miljøet hadde et sterkt behov for å fornye seg selv, både ideologisk, strategisk, organisatorisk og visuelt fordi de mente de lå etter venstresiden, som hadde et ideologisk-kulturelt overtak i det italienske samfunnet på denne tiden. Det samme viste Adriano Romualdis artikkel som ble undersøkt i kapittel 3.1.2., hvor Romualdi skrev tydelig at fenomener som nazimaoismen hadde oppstått fordi det fantes et ideologisk tomrom på høyresiden som gjorde at mange i det nyfascistiske miljøet begynte å hente inspirasjon fra venstresidens ideer og strategier. Romualdi var også kritisk til denne tendensen, noe som kan illustrere ytterligere at Rauti og hans krets ikke var ute etter å gjøre fascistisk ideologi mer venstrevridd.

Samtidig har kapittel 6 vist at det var mange som skrev i Rautis avis *Linea* som mente at det var venstresiden som opplevde en ideologisk legitimeringskrise. Dette så man særlig i kapittel 6.1.3. og 6.1.6. Kapittel 6.1.3. viste at *Lineas* forfattere mente at venstresiden opplevde en krise i fagforeningspolitikken deres, og at de kunne fylle dette tomrommet med sin egen fagforeningspolitikk. Denne fagforeningspolitikken gikk likevel i større grad til høyre, noe som taler mot Jeffrey Bales teori om at venstresidens tomrom skaper et vakuum som nyfascismen kan fylle og bidrar til en venstredreining i det nyfascistiske miljøet. Kapittel 6.1.6. viste også at en av forfatterne i *Linea* mente at venstresiden opplevde en ideologisk legitimeringskrise som blant annet gjorde at venstresiden prøvde å eksperimentere med ideene til Julius Evola, høyresidens viktigste ideologiske forbilde. Forfatteren av denne artikkelen, Giulio Arthos, argumenterte for at Julius Evola var en tenker som kun tilhørte høyresiden, og at forsøkene på å gjøre hans ideer mer “venstreorienterte” ville være forgjeves. Videre mente han at venstresidens forsøk på å hente inspirasjon fra Evolas ideer viste at marxismen hadde utspilt sin ideologiske funksjon i samfunnet. Dette viser uansett at

---

⁴⁵⁴ Rauti, Pino, “Frontismo nazionale e politica nazional-rivoluzionaria”, *Ordine Nuovo*, årgang 2, nr. 4, desember 1971, 3.

selv om flere i det nyfascistiske miljøet som hadde en tilknytning til Rauti, ikke gikk til venstre for å fylle venstresidens tomrom, selv om de mente at venstresidens ideologier var i en krise. De stod fortsatt til høyre når det gjelder økonomisk og sosial politikk og når det gjelder ideologi og kultur.

Oppsummert ser man dermed at venstredreiningen i det nyfascistiske miljøet, uansett om den var ideologisk, strategisk eller retorisk, var hovedsakelig forårsaket av et ideologisk tomrom i det nyfascistiske miljøet, som slet med å gjøre fascistisk ideologi mer samfunnsaktuell og samfunnsrelevant. Dette var de også tydelig på selv, noe man så i kildegranskningen som ble foretatt i kapittel 5 om Hobbitleirene og i Adriano Romualdis artikkel som ble gjennomgått i kapittel 3.1.2. Når folk som hadde en tilknytning til Rauti først skrev eksplisitt at det var venstresiden som var i en ideologisk krise, gikk de ikke til venstre for å fylle dette tomrommet. De gikk holdt seg fremdeles til høyre og identifiserte seg med høyrebegrepet, og dette så man spesielt tydelig hos Giulio Arthos.

Disse funnene taler både for og imot Alessandro Portelli og Jeffrey Bales teorier. Det italienske nyfascistiske miljøet led riktignok av en ideologisk krise, noe som blant annet forklarte fenomener som nazimaoismen. Likevel var ikke venstredreiningen like omfattende hos alle i det nyfascistiske miljøet, og Pino Rauti er et eksempel på dette. Pino Rauti og flere i hans krets mente at venstresidens ideologier var blitt utspilt, men ifølge Bale ville det nyfascistiske miljøet bevege seg få et mer venstreorientert preg i dette situasjonen, men i denne oppgaven har jeg vist at dette ikke skjedde.

Når det gjelder de personlige motivene Rauti hadde for hans venstredreining, virker heller ikke som om venstredreiningen var motivert av opportuniste heller ettersom Rauti virket genuint overbevist om at han kunne få venstresidens velgere gjennom sine strategier og hadde det som langsiktig strategisk mål, som nevnt i kapittel 3.3.

Pino Rauti selv ikke ønsket å identifisere seg med begrepene høyre og venstre, og han mente disse begrepene var gammeldagse, utdaterte og ute av kraft for å beskrive fascistisk ideologi. Dette så vi i kapittel 4, hvor Rauti mente at fascismen var hverken høyre eller venstre, og at fascismen oppstod ikke som et resultat av en syntese av ulike ideer på høyre- og venstresiden, men var et forsøk på å gå hinsides ideologiene på høyre- og venstresiden. Samtidig har jeg brukt begrepene høyre og venstre aktivt på ulike politiske saker for å se hvor Rautis ideologi

kan plassere seg i høyre-og venstreaksen og vist at det går an å bruke disse begrepene aktivt på forskjellige politiske saker for å se hvor en bestemt ideologi kan klassifiseres.

Jeg har to forslag til videre forskning. Den ene går ut på å studere Pino Rautis etter perioden 1991, da Sovjetunionen falt. Ifølge Jeffrey Bale var 1991 også et viktig år som markerte marxismens definitive fall, og som gjorde at mange nyfascistiske bevegelser bevegde seg til venstre for å fylle det ideologiske tomrommet.⁴⁵⁵ Jeg har sett på perioden etter 1968, som ifølge Bale også var en periode som bidro til venstredreiningen på grunn av studentprotestene. Denne oppgaven har vist at Rautis ideologi endret seg i 1969, men at venstredreiningen til Rauti var relativt spe. I tillegg så vi i kapittel 3 at Rauti og kretsen rundt ham var kritisk til studentprotestene, som de mente representerte et overfladisk opprør. Denne oppgaven har også vist at venstredreiningen som oppstod hos Rauti i 1969 holdt seg relativt stabil gjennom hele perioden frem til 1982. Kan man derimot se en ytterligere venstredreining hos Rauti etter Sovjetunionens fall i 1991? Det er noe man kan utforske i en fremtidig oppgave.

Det andre forslaget er å studere 1970-årenes ideologier og kanskje sammenligne en venstreideologi med en høyreideologi. Denne perioden var tross alt preget av mye ideologisk eksperimentering både på høyre- og venstresiden, og det kan være interessant å sammenligne to ulike organisasjoner, personer eller partier på begge sider av aksens, og hvordan de forholdt seg til hverandre. På denne måten kan man finne ut mer om denne komplekse perioden og hvilke effekter disse ideologiske eksperimenteringene hadde i samtiden og i ettertiden. Da kan man for eksempel analysere de ulike bestanddelene i en ideologi, som økonomisk teori, kvinnesyn eller miljøpolitikk, slik denne oppgaven har gjort.

Avslutningsvis, for å avrunde: ideologier er svært komplekse, og dette gjør studiet av ulike ideologier til en krevende oppgave. Det er derfor man ofte bruker skillet mellom høyre og venstre for å klassifisere og identifisere ulike ideologier, men dette er også utfordrende, fordi ideologier består av mange ulike politiske saker som kan tilhøre begge sider av den politiske aksens. Likevel, hvis man analyserer de ulike politiske komponentene en ideologi består av og setter dem sammen, slik denne oppgaven har gjort, kan man plassere en ideologi et

---

⁴⁵⁵ Bale, Jeffrey M., "National revolutionary groupuscules and the resurgence of "left-wing" fascism: the case of France's Nouvelle Résistance", *Patterns of Prejudice*, årgang 36, nr. 3 (2002): 24-49, 48.

bestemt sted på den politiske akse til slutt, samtidig som man anerkjenner dens kompleksitet og fleksibilitet i ulike kontekster.

Litteraturliste

Bøker og artikler

Bale, Jeffrey, M., “‘National revolutionary’ groupuscules and the resurgence of ‘left-wing’ fascism: the case of France’s Nouvelle Résistance”, *Patterns of Prejudice*, årgang 36, nr. 3, (2002): 24-49, DOI: 10.1080/003132202128811475

Bar-On, Tamir, “The Ambiguities of the Nouvelle Droite, 1968-1999”, *The European Legacy*, årgang 6, nr. 3 (2001): 333-351, DOI: 10.1080/10848770120051349

Behan, Tom, *The Camorra*, London: Routledge, 1996

Calabrese, Omar, “I linguaggi della destra”, artikkel presentert på konferansen *Nuova destra e cultura reazionaria negli anni ottanta* (Cuneo 19., 20. og 21. november 1982) i ”Notiziario dell’Istituto Storico della Resistenza in Cuneo e per provincia”, n. 23, 1983

Casadio, Massimiliano Capra, “The New Right and Metapolitics in France and Italy”, *Journal for the Study of Radicalism*, årgang. 8, no. 1 (2014): 45-86

Chiarini, Roberto, “The ‘Movimento Sociale Italiano’: A historical profile”, *Neo-Fascism in Europe*, i red. Cheles, Luciano, Ferguson, Ronnie og Vaughan, Michalina, Essex: Longman, 1991

Conti, Davide, *L’anima nera della repubblica, Storia del MSI*, Bari, La Terza, 2013. E-bok.

Dahl, Ottar, *Syndicalism, Fascism and Post-fascism in Italy, 1900-1950*, Oslo: Solum Forlag, 1999

Davies, Peter og Lynch, Derek, *The Routledge Companion to Fascism and The Far Right*, London: Routledge, 2002

Drabble, Margaret, *The Oxford companion to English Literature*, New York: Oxford University Press, 2000

Eatwell, Roger, *Fascism, a history*, London: Pimlico, 2003

Evola, Julius, *Fascismo e Terzo Reich*, 6. utgave, Roma: Edizioni Mediterranee, 2001

Ferraresi, Franco, ”La destra radicale in Italia: forme ideologiche e esperienze organizzative”, artikkel presentert på konferansen *Nuova destra e cultura reazionaria negli anni ottanta*, Cuneo, 19., 20. og 21. november 1982, i ”Notiziario dell’Istituto Storico della Resistenza in Cuneo e per provincia”, n. 23, 1983

Ferraresi, Franco, “The Radical Right in Postwar Italy”, *Politics & Society*, årgang. 16, nr. 1, (1988): 71-199.

Ferraresi, Franco, *Threats to Democracy*, New Jersey: Princeton University Press: 1996

- Foot, John, *Modern Italy*, London: Palgrave Macmillan, 2014
- Freedman, Lawrence, *Strategy*, New York: Oxford University Press, 2013
- Freedman, Martin, *Ideology, a very short introduction*, New York: Oxford University Press, 2003. E-bok.
- Furlong, Paul, *Social and Political Thought of Julius Evola*, New York: Routledge, 2011
- Gamble, Sarah, *The Routledge Companion to Feminism and Postfeminism*, New York: Routledge, 2006
- Garau, Salvatore, "If liberalism steps into the fascist synthesis: the diverging views of Zeev Sternhell and Ishay Landa on the origins of fascist ideology", *Journal of Political Ideologies*, 19:1, (2014): 60-77, DOI: 10.1080/13569317.2013.869453
- Giannuli, Aldo og Rosati, Elia, *Storia di Ordine Nuovo*, Milano: Mimesis, 2017
- Golden, Miriam, *Labor Divided: Austerity and Working-Class Politics in Contemporary Italy*, Ithaca, New York: Cornell University Press, 1988
- Gómez, Miguel Ángel Simón, "El decadentismo en la derecha radical contemporánea", *Política y Sociedad*, årgang. 44. nr. 1 (2007): 175-198
- Hagtvet, Bernt, *Ideologienes århundre*, Oslo: Dreyers Forlag: 2012
- Halsne, Elise Engesland, "Fransk neofascisme mellom gammel tro og nye ideer", i *Høyreekstremisme: ideer og bevegelser i Europa*, red. Sørensen, Øystein, Hagtvet, Bernt og Steine, Bjørn Arne, Oslo: Dreyers Forlag, 2011
- Heywood, Andrew, *Key Concepts in Politics and International Relations*, New York: Palgrave MacMillan, 2015
- Ignazi, Piero, *Il polo escluso, profilo del Movimento Sociale Italiano*, Bologna: Il Mulino, 1989
- Kjeldstadli, Knut, *Fortida er ikke hva den en gang var, En innføring i historiefaget*, Oslo: Universitetsforlaget, 1999
- Lanna, Luciano, *Il fascista libertario, Da Clint Eastwood a Gianfranco Fini*, Milano: Sperling & Kupfer, 2011
- Lanna, Luciano, *Fascisti immaginari, Tutto quello che c'è da sapere sulla Destra*, Firenze:Vallecchi, 2003
- Larsson, Reidar, *Politiske ideologier i vår tid*, Oslo: Ad Notam Gyldendal AS, 2007
- Lenci, Mauro, *A destra, oltre la destra, La cultura politica del neofascismo italiano, 1945-1995*, Pisa: Pisa University Press, 2014. E-bok.

- Lipset, Seymour, *Political Man, The Social Bases of Politics*, Baltimore: John Hopkins University Press, 1981
- Lundestad, Geir, *Øst, Vest, Nord, Sør*, Universitetsforlaget: Oslo, 2015
- Palmer, R.R., Colton, Joel, Kramer, Lloyd, *A History of Europe in the Modern World*, New York, McGraw Hill, 2014
- Mammarella, Giuseppe, *L'Italia contemporanea, 1943-1998*, Bologna: Il Mulino, 1998
- Myhre, Jan Eivind, *Historie, en introduksjon til grunnlagsproblemer*, Oslo: Pax Forlag, 2014
- Pauley, Bruce, *Hitler, Stalin, Mussolini. Totalitarianism in the Twentieth Century*, West Sussex: Wiley Blackwell, 2015
- Passmore, Kevin, *Fascism, a short introduction*, Oxford: Oxford University Press, 2014
- Parlato, Giuseppe, *La sinistra fascista, storia di un progetto mancato*, Bologna: Il Mulino, 2000
- Portelli, Alessandro, "Tradizione e meta-tradizione: appunti su 'Il signore degli anelli'", artikkel presentert på konferansen *Nuova destra e cultura reazionaria negli anni ottanta*, Cuneo, 19., 20. og 21. november 1982, i "Notiziario dell'Istituto Storico della Resistenza in Cuneo e per provincia", n. 23, 1983
- Perniola, Mario, "Nichilismo e populismo", artikkel presentert på konferansen *Nuova destra e cultura reazionaria negli anni ottanta*, Cuneo, 19., 20. og 21. november 1982, i "Notiziario dell'Istituto Storico della Resistenza in Cuneo e per provincia", n. 23, 1983
- Preve, Costanzo, "Una tragedia moderna: Heidegger i 1933", artikkel presentert på konferansen *Nuova destra e cultura reazionaria negli anni ottanta*, Cuneo, 19., 20. og 21. november, i "Notiziario dell'Istituto Storico della Resistenza in Cuneo e per provincia", n. 23, 1983
- Rao, Nicola, *La fiamma e la celtica*, Milano: Sperling & Kupfer, 2006
- Riggs, Fred W., "Presidentialism versus Parliamentarism: Implications for Representativeness and Legitimacy", *International Political Science Review/Revue Internationale De Science Politique*, årgang 18, no. 3 (1997): 253-278, www.jstor.org/stable/1601343
- Sheehan, Thomas. "Myth and Violence: The Fascism of Julius Evola and Alain De Benoist", *Social Research* årgang 48, no. 1 (1981): 45-73. <http://www.jstor.org/stable/40970798>.
- Spektorowski, Alberto, "The New Right: Ethno-regionalism, ethnopluralism and the emergence of a neo-fascist 'Third Way'", *Journal of Political Ideologies* (2003): 111-130, DOI: 10.1080/13569310306084
- Sternhell, Zeev, Sznajder, Mario og Asheri, Maia, *The birth of fascist ideology: from cultural rebellion to political revolution*, New Jersey: Princeton University Press, 1994

Streccioni, Arianna, *A Destra della Destra, Dentro e fuori l'Msi, dai Far a Terza Posizione*, Roma: Settimo Sigillo, 2000

Tarantino, Giovanni, *Da Giovane Europa ai Campi Hobbit, 1966-1986 Vent'anni di esperienze movimentiste al di là della destra e della sinistra*, Napoli: Controcorrente, 2011

Terranova, Annalisa, *L'altro MSI, I leader mancati per una destra differente*, Utgiversted ukjent: Giubilei Regnani, 2016

Tarchi, Marco, *La rivoluzione impossibile, dai Campi Hobbit alla Nuova destra*, Firenze: Vallecchi, 2010

Telese, Luca, *Cuori Neri*, Utgiversted ukjent: Sperling & Kupfer, 2010. E-bok.

Tranfaglia, "Fascismo, neofascismo e nuova destra: appunti per una definizione storica", artikkel presentert på konferansen *Nuova destra e cultura reazionaria negli anni ottanta*, Cuneo, 19., 20. og 21. november 1982, i "Notiziario dell'Istituto Storico della Resistenza in Cuneo e per provincia", n. 23, 1983

Walcher, Dustin, "The Reagan Doctrine", i *A Companion to Ronald Reagan*, red. Johns, Andrew L. West Sussex: Wiley Blackwell, 2015

Wiarda, Howard J., *Corporatism and comparative politics: the other great "ism"*, New York: Armonk, 1997

Wolff, Elisabetta Cassina, "The meaning and role of the concepts of democracy and corporatism in Italian neo-fascist ideology (1945–1953)", *Modern Italy*, årgang 16, nr. 3 (2011): 295–313

Wolff, Elisabetta Cassina. *Starting from the End. Fascist Ideology in Italy 1943-1953*, Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo, 2008

Wolff, Elisabetta Cassina, "En ensom ridder mot den moderne verden. Julius Evola og høyre-radikalisme i etterkrigstidens Europa", i *Høyreekstremisme: ideer og bevegelser i Europa*, red. Sørensen, Øystein, Hagtvat, Bernt og Steine, Bjørn Arne, Oslo: Dreyers Forlag, 2012

Zimmermann, Michael E., "Ecofascism", i *Encyclopedia of Religion and Nature*, red. Taylor, Bron, London: Continuum, 2008

Radio

Politisk kvarter, "Blå-grønt Europa? Og Norge", Knut Magnus Berge som programleder med Kristin Clemet og Sigrun Aasland som debattanter, radioprogram på NRK, 28.01.2020.
<https://radio.nrk.no/serie/politisk-kvarter/NREP01001920/28-01-2020>

Digitale kilder

Parlato, Giuseppe, “Evola e la politica”, konferansebidrag i *Convegno: “L’eredità di Julius Evola”*, konferanse om Julius Evolas arv, 29.11.2014, <https://www.youtube.com/watch?v=qKGANn5CbJU&t=48s>

Oppslagsverk på nett

Arntzen, Jon Gunnar, “studentopprøret” i *Store norske leksikon*, sist oppdatert 7. mai 2018, lest 28. mai 2020. <https://snl.no/studentoppr%C3%B8ret>

Berg, Ole T. og Lima, Geir, “Fascismen i Italia” i *Store norske leksikon*, sist oppdatert 30. januar 2014, lest 18. mai 2020. https://snl.no/fascismen_i_Italia

Bjørge, Tore og Strømmen, Øyvind, “nyfascisme” i *Store norske leksikon*, sist oppdatert 22. mai 2014, lest 21. mai 2020 <https://snl.no/nyfascisme>

Høiback, Harald, “strategi” i *Store norske leksikon*, sist oppdatert 28. mai 2020, lest 28. mai 2020. <https://snl.no/strategi>

Lima, Geir, “Italias historie fra 1945 til 1990” i *Store norske leksikon*, sist oppdatert 18. april 2018, lest 14. mai 2020. https://snl.no/Italias_historie_fra_1945_til_1990.

Natvig, Kristin Aas, og Ikdahl, Ingunn. “feminisme”, i *Store norske leksikon*, sist oppdatert 16. april 2019, lest 19. april 2020. <https://snl.no/feminisme>

Tønnesson, Øyvind, “seksualitetens historie” i *Store norske leksikon*, sist oppdatert 27. februar 2018, lest 23. april 2020. https://snl.no/seksualitetens_historie

Store norske leksikon, s.v. “opportunisme”, sist oppdatert 13. mars 2020, lest 19. april 2020. <https://snl.no/opportunisme>

Store norske leksikon, s.v. “postindustrielt samfunn”, sist oppdatert 19. mai 2014, lest 16. april 2020. https://snl.no/postindustrielt_samfunn

Kilder fra nettet

Andersen, Kari, “Ny-fascismens tre ansikter”, *Forskning.no*, 07.06.2008, <https://forskning.no/historie-nazisme/2008/06/ny-fascismens-tre-ansikter>

Caporale, Antonello, “Il terremoto infinito”, *La repubblica*, 13.12.2004, <https://www.repubblica.it/speciale/irpinia/irpi.html>

Ciabattari, Jane, “Hobbit and hippies: Tolkien and the counterculture”, *BBC Culture*, 20.11.2014, <http://www.bbc.com/culture/story/20141120-the-hobbits-and-the-hippies>

Last, John, “How Hobbit Camps Rebirthed Italian Fascism”, *Atlas Obscura*, 03.10.2017, <https://www.atlasobscura.com/articles/hobbit-camps-fascism-italy>

Macroni, Federico, “Marco Tarchi: ‘L’estrema destra è sempre più forte per colpa dei partiti’”, *L’espresso*, 27.07.2017, <https://espresso.repubblica.it/attualita/2017/07/27/news/marco-tarchi-l-estrema-destra-ritorna-colpa-dei-partiti-hanno-proposte-nuove-a-salvini-non-dispiacciono-1.306939>

Rapisarda, Antonio, “Isabella Rauti: ‘Nei Campi Hobbit abbiamo imparato a fare politica’”, *Secolo d’Italia*, 02.12.2012, <https://www.secoloditalia.it/2012/12/isabella-rauti-nei-campi-hobbit-abbiamo-imparato-a-fare-politica/>

Wilson, Jason, “Eco-fascism is undergoing a revival in the fetid culture of the extreme right”, *The Guardian*, 19.03.2019, <https://www.theguardian.com/world/commentisfree/2019/mar/20/eco-fascism-is-undergoing-a-revival-in-the-fetid-culture-of-the-extreme-right>

Primærkilder

Aviser

Ordine Nuovo

Hentet fra nasjonalbiblioteket i Roma

Andriani, Paolo, “Impegno per l’idea”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 1, mars-april 1970

Di Salza, E. (fornavn ikke oppgitt i kilden, finner ingen annen informasjon), ”Scienza razziale e Europa”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 2, mai-juni 1970

Pinnarò A. (fornavn ukjent), “Gineocrazia, ieri e oggi”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 3, desember 1970

Rauti, Pino, “Appunti per una tattica e una strategia degli anni ‘70”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 1, mars-april 1970

Rauti, Pino, “Idee, tesi e strumenti per l’alternativa di regime”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 3, desember 1970

Rauti, Pino, “Frontismo nazionale e politica nazional-rivoluzionaria”, *Ordine Nuovo*, årgang 2, nr. 4, 1971

Romualdi, Adriano, “‘Contestazione’ controluce”, *Ordine Nuovo*, årgang 1, nr. 1, mars-april 1970

Candido

Hentet fra boka *La rivoluzione impossibile* av Marco Tarchi

Giraud, Guido, "Campo Hobbit tra sogno e realtà", *Candido*, årgang 10, nr. 25, 25. juni 1977

Giraud, Guido, "Una critica per fare meglio", *Candido*, årgang 11, nr. 27, 13. juli 1978

Giraud, Guido, "Campo Hobbit numero due: una occasione sprecata", *Candido*, årgang 11, nr. 26, 6. juli 1978

Benvenuti, Gianni, "Darsi uno stile di vita" *Candido*, årgang 11, nr. 28, 20. juli 1978

Secolo d'Italia

Hentet fra *La rivoluzione impossibile* av Marco Tarchi

Simeone, Generoso, "Perché Campo Hobbit", *Secolo d'Italia*, 8. juni 1977

Quartana, Pino, "Campo Hobbit I, un'altra prova che la giovane destra ha saputo superare", *Secolo d'Italia*, 29. juni 1977

Quartana, Pino, "Gioia di vivere, gioia di combattere per il nostro ideale", *Secolo d'Italia*, 8. juni 1977

"Un 'estratto' dal dibattito sulla musica ad Hobbit 3"

Hentet fra *La rivoluzione impossibile* av Marco Tarchi. Egen kildesamling av Tarchi, men han forteller ikke hvor han har hentet artiklene fra.

Fossati, Claudio, "Un 'estratto' dal dibattito sulla musica ad Hobbit 3"

Roberto, "Un 'estratto' dal dibattito sulla musica ad Hobbit 3"

Morganti, Adolfo, "Un 'estratto' dal dibattito sulla musica ad Hobbit 3"

Linea

Hentet fra nasjonalbiblioteket i Roma og Istituto Parri i Bologna

Annibali, Renato, "Evola per noi", *Linea*, årgang 3, nr. 50, 1.-15. Juni 1981

Arthos, Giulio, "È in arrivo il Barone Evolus!", *Linea*, årgang 3, nr. 45, 1.-14. mars 1981

Corrado, Filippi, "L'economia come alibi", spesialnummer om miljø, 21.-22. mars 1981, årgang og nummer ukjent

Galli, Giorgio, "Fascisti in camicia rossa", hentet fra *Linea*, årgang 1, nr. 1, 1. mars 1979, opprinnelig utgitt i *La Repubblica*, tirsdag 16. januar 1979

M.T., "Senza falsi pudori", *Linea*, årgang 2, nr. 42, 15.-28. februar 1981

Monastra, Giovanni, "Ronnie non è in camicia nera...", *Linea*, årgang 3, nr. 39, 1.-14. januar 1981

Mollicone, Nazzareno, "... Ma nemmeno in camicia rossa!", *Linea*, årgang 3, nr. 39, 1.-14. januar 1981

Rauti, Pino, "Non ci mettiamo la camicia rossa, ci riprendiamo quello che è nostro", *Linea*, nr. 1, årgang 1, 1. mars 1979

Rauti, Pino, "Il 'riflusso' e la politica", *Linea*, årgang 1, nr. 17, 1./14. desember 1979

Rauti, Pino, "È il momento del progetto", *Linea*, årgang 3, nr. 39, 1.-14. januar 1981

Rauti, Pino, "Un bilancio positivo", *Linea*, spesialnummer om miljø, 21.-22. mars 1981

Rauti, Pino, "Le ragioni di un voto", *Linea*, årgang 3, nr. 51, 1.-14. juli 1981

Sermonti, Rutilio, "Lettera a una donna", *Linea*, årgang 3, nr. 49, 1.-14. juni 1981

Tratto, Claudio, brev publisert i *Linea*, "La fabbrica degli incompetenti", *Linea*, årgang 3, nr. 45, 1.-14. mars 1981

Valteri, Maurizio, "Tutti fermi, tutti zitti", *Linea*, årgang 2, nr. 44, 5.-31. mars 1981

Bøker

Storia del fascismo

Hentet fra nasjonalbiblioteket i Roma

Rauti, Pino, Rutilio, Sermonti, *Storia del fascismo, Le interpretazioni e le origini*, Roma: Centro Editoriale Nazionale, 1976-1978

Rauti, Pino, *Storia del fascismo, La conquista del potere*, Roma: Centro Editoriale Nazionale, 1976-1978

Rauti, Pino, Rutilio, Sermonti, *Storia del fascismo, Nascita di una nazione*, Roma: Centro Editoriale Nazionale, 1976-1978